

Biuletyn Prawa Karnego nr 6/15

Biuletyn Prawa Karnego jest opracowywany przez Zespół Prawa Karnego, Wojskowego i Europejskiego Biura Studiów i Analiz Sądu Najwyższego oraz asystentów Izby Karnej i Izby Wojskowej Sądu Najwyższego. Jego celem jest dostarczenie bieżącej informacji z zakresu szeroko rozumianego prawa karnego. Biuletyn dzieli się na następujące działy:

1. Orzecznictwo Izby Karnej i Izby Wojskowej Sądu Najwyższego

W tym dziale prezentowane jest bieżące orzecznictwo obu izb Sądu Najwyższego z okresu bezpośrednio poprzedzającego ukazanie się kolejnego numeru biuletynu. Założeniem tego działu jest omówienie wszystkich orzeczeń w sprawach karnych wydawanych przez Sąd Najwyższy, w których dołączono pisemne uzasadnienie. Dział ten zawiera także informacje o pytaniach prawnych, jakie wpłynęły do Sądu Najwyższego oraz przedstawia omówienie bieżących spraw znajdujących się na wokandzie SN.

2. Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego dotyczące prawa karnego

W dziale tym zamieszczone są bieżące informacje o sprawach rozpoznawanych w Trybunale Konstytucyjnym związanych z prawem karnym, jak również o wydanych przez Trybunał Konstytucyjny orzeczeniach.

3. Zmiany w prawie

Dział ten poświęcony jest informacji o uchwalonych i wchodzących w życie aktach normatywnych z zakresu prawa karnego, a także o pracach legislacyjnych rządu i parlamentu.

4. Analizy

W dziale Analiz publikowane są opracowania i analizy z zakresu stosowania prawa karnego przygotowywane przez Biuro Studiów i Analiz Sądu Najwyższego oraz asystentów Izby Karnej i Izby Wojskowej Sądu Najwyższego.

5. Informacja Międzynarodowa

W dziale Informacji Międzynarodowej zamieszczane są aktualne informacje dotyczące działalności legislacyjnej i orzeczniczej organów i trybunałów międzynarodowych, a także informacje o obowiązujących aktach prawa międzynarodowego odnoszących się do prawa karnego. W tej części Biuletynu prezentowane są także bieżące informacje o działaniach podejmowanych w ramach Unii Europejskiej mających związek z prawem karnym.

6. Przegląd książek i czasopism

W dziale tym anonsowane są nowe publikacje z zakresu prawa karnego.

Zarówno bieżący, jak i poprzednie numery Biuletynu, są umieszczone na stronie internetowej Sądu Najwyższego (www.sn.pl).

Ze względów redakcyjnych do cytowanych w Biuletynie orzeczeń wprowadzane są niekiedy dodatkowe zwroty lub zdania. Owe uzupełnienia wpisywane są nie kursywą, lecz zwykłą czcionką i umieszczane w nawiasach.

Zespół przygotowujący Biuletyn będzie wdzięczny za wszelkie uwagi, które pomogą udoskonalić formę przekazywanych informacji.

dr Michał Hudzik
Biuro Studiów i Analiz Sądu Najwyższego;
Izba Karna Sąd Najwyższy
astkmh@sn.pl

2.2.5.	<i>Gry hazardowe; odpowiedzialność karna za czyn, który nie był zabroniony pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia (SK 20/15)</i>	33
2.2.6.	<i>Zasady sporządzenia kasacji od orzeczenia sądu drugiej instancji (SK 2/15)</i>	33
2.2.7.	<i>Podstawy do zaskarżenia orzeczenia w przedmiocie kosztów procesu (SK 1/15)</i>	33
2.2.8.	<i>Zasady rozpatrywania wniosku sędziego o przeniesienie na inne stanowisko służbowe (SK 30/14)</i>	33
2.2.9.	<i>Zwrot kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu; wysokość stawki za sporządzenie opinii (SK 25/14)</i>	33
2.2.10.	<i>Złożenie wniosku o wszczęcie postępowania lustracyjnego - osoby uprawnione (SK 20/14)</i>	34
2.2.11.	<i>Opłaty w sprawach karnych; koszty postępowania (SK 14/14)</i>	34
2.2.12.	<i>Prawo do sądu; pozbawienie skarżącego prawa do udziału w posiedzeniu sądu w przedmiocie wykonywania środka zapobiegawczego - umieszczenie w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym (SK 13/14)</i>	34
2.2.13.	<i>Nieważność orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego; odpowiedzialność Skarbu Państwa (SK 12/14)</i>	34
2.2.14.	<i>Zasady opodatkowania gier hazardowych (SK 3/14)</i>	34
2.2.15.	<i>Oskarżyciel posiłkowy - uprawnienia (K 12/15)</i>	34
2.2.16.	<i>Bezpieczeństwo imprez masowych; zakaz klubowy (K 47/14)</i>	35
2.2.17.	<i>Stosowanie wobec tej samej osoby, za ten sam czyn, odpowiedzialności za przestępstwo i wykroczenie (K 45/14)</i>	35
2.2.18.	<i>Uprawnienia pokrzywdzonego w procesie karnym (K 30/14)</i>	35
2.2.19.	<i>Przepisy regulujące przeszukanie osób, dokonywanie kontroli osobistej oraz przeszukanie pojazdów przez funkcjonariuszy publicznych (K 17/14)</i>	35
2.2.20.	<i>Odpowiedzialność za wykroczenie; znikoma społecznie szkodliwość czynu (K 13/14)</i>	37
2.2.21.	<i>Ustawa o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób (K 11/14)</i>	37
2.2.22.	<i>Utrata członkostwa w Polskim Związku Łowieckim; postępowanie dyscyplinarne (K 10/14)</i>	37
2.2.23.	<i>Ustawa o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób (K 6/14)</i>	37
2.2.24.	<i>Postępowanie karne; zasady udziału podejrzanego (oskarżonego) lub jego obrońcy w posiedzeniu sądu (K 5/14)</i>	38
2.2.25.	<i>Zakres immunitetu parlamentarnego (K 2/14)</i>	38
2.2.26.	<i>Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 105/15)</i>	38
2.2.27.	<i>Warunkowe zawieszenie kary łącznej (P 102/15)</i>	38
2.2.28.	<i>Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 81/15)</i>	38
2.2.29.	<i>Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 79/15)</i>	39
2.2.30.	<i>Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 76/15)</i>	39
2.2.31.	<i>Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 75/15)</i>	39
2.2.32.	<i>Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 74/15)</i>	39

2.2.33.	<i>Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 73/15)</i>	39
2.2.34.	<i>Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 72/15)</i>	39
2.2.35.	<i>Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 69/15)</i>	40
2.2.36.	<i>Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 68/15)</i>	40
2.2.37.	<i>Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 63/15)</i>	40
2.2.38.	<i>Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 62/15)</i>	40
2.2.39.	<i>Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 57/15)</i>	40
2.2.40.	<i>Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 51/15)</i>	40
2.2.41.	<i>Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 50/15)</i>	41
2.2.42.	<i>Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 42/15)</i>	41
2.2.43.	<i>Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 36/15)</i>	41
2.2.44.	<i>Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 33/15)</i>	41
2.2.45.	<i>Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 31/15)</i>	41
2.2.46.	<i>Zasady odwołania warunkowego przedterminowego zwolnienia (P 22/15)</i>	41
2.2.47.	<i>Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 17/15)</i>	42
2.2.48.	<i>Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 16/15)</i>	42
2.2.49.	<i>Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 15/15)</i>	42
2.2.50.	<i>Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 14/15)</i>	42
2.2.51.	<i>Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 13/15)</i>	42
2.2.52.	<i>Obowiązek powiadamiania Komisji Europejskiej i państw członkowskich o projektach przepisów technicznych (P 12/15)</i>	42
2.2.53.	<i>Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 11/15)</i>	43
2.2.54.	<i>Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 8/15)</i>	43
2.2.55.	<i>Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 5/15)</i>	43
2.2.56.	<i>Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 4/15)</i>	43
2.2.57.	<i>Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 3/15)</i>	44

2.2.58.	<i>Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 2/15)</i>	44
2.2.59.	<i>Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 1/15)</i>	44
2.2.60.	<i>Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 73/14)</i>	44
2.2.61.	<i>Ustawa o grach hazardowych; obowiązek notyfikacji (P 72/14)</i>	44
2.2.62.	<i>Ustawa o grach hazardowych; obowiązek notyfikacji (P 67/14)</i>	45
2.2.63.	<i>Ustawa o grach hazardowych; obowiązek notyfikacji (P 61/14)</i>	45
2.2.64.	<i>Ustawa o grach hazardowych; obowiązek notyfikacji (P 58/14)</i>	45
2.2.65.	<i>Proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 53/14)</i>	45
2.2.66.	<i>Ustawa o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób (P 51/14)</i>	45
2.2.67.	<i>Proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 48/14)</i>	46
2.2.68.	<i>Proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 44/14)</i>	46
2.2.69.	<i>Kodeks karny; wyrok łączny; zasada sprawiedliwości i rzetelności proceduralnej (P 37/14)</i>	46
2.2.70.	<i>Gry hazardowe; zasady procesu legislacyjnego (P 34/14)</i>	46
2.2.71.	<i>Gry hazardowe; zasady procesu legislacyjnego (P 22/14)</i>	46
2.2.72.	<i>Gry hazardowe; zasady procesu legislacyjnego (P 21/14)</i>	46
2.2.73.	<i>Wyroki łączne; zasady orzekania (P 19/14)</i>	47
2.2.74.	<i>Gry hazardowe (P 7/14)</i>	47
2.2.75.	<i>Opłata za czynności adwokackie; stawka minimalna w sprawach z wyboru i z urzędu (U 7/14)</i>	47
2.2.76.	<i>Zasady ustalania wysokości stawki minimalnej za czynności adwokackie (U 1/14)</i>	47
2.2.77.	<i>Zwrot kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu; wysokość stawki za sporządzenie opinii (SK 25/14)</i>	48
2.2.78.	<i>Złożenie wniosku o wszczęcie postępowania lustracyjnego - osoby uprawnione (SK 20/14)</i>	48
2.2.70.	<i>Opłaty w sprawach karnych; koszty postępowania (SK 14/14)</i>	48
2.2.80.	<i>Prawo do sądu; pozbawienie skarżącego prawa do udziału w posiedzeniu sądu w przedmiocie wykonywania środka zabezpieczającego - umieszczenie w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym (SK 13/14)</i>	48
2.2.81.	<i>Dochodzenie roszczeń odszkodowawczych; przedawnienie roszczenia o odszkodowanie za niesłuszne skazanie, zastosowanie środka zabezpieczającego, niesłuszne tymczasowe aresztowanie lub zatrzymanie (K 32/13)</i>	48
2.2.82.	<i>Wolność słowa; ograniczenia wolności słowa (K 28/13)</i>	49
2.2.83.	<i>Prawo zatrzymanego do odmowy złożenia oświadczeń; obowiązek poinformowania zatrzymanego o takim prawie (K 19/13)</i>	49
2.2.84.	<i>Przesłanki zarządzenia przez sąd obligatoryjnie wykonania kary warunkowo zawieszanej (P 43/13)</i>	49
2.2.85.	<i>Przeniesienie sędziego na nowe miejsce służbowe (P 35/13)</i>	49
2.2.86.	<i>Dopuszczenie zawieszenia postępowania karnego w celu oczekiwania na prejudycjalność orzeczenia innego sądu (P 20/13)</i>	49
2.2.87.	<i>Zakłady poprawcze i schroniska dla nieletnich; system izolacji nieletnich (U 7/13)</i>	50

2.2.88.	<i>Kodeks postępowania karnego; wyłączenie dopuszczalności zaskarżenia zażaleniem postanowienia wydanego na podstawie art. 56 § 2 k.p.k. (SK 65/13)</i>	50
2.2.89.	<i>Obowiązek właściciela lub posiadacza pojazdu wskazania, na żądanie uprawnionego organu, komu powierzył pojazd do kierowania lub używania; wykroczenie drogowe (SK 64/13)</i>	50
2.2.90.	<i>Przeciwdziałanie narkomanii; przepadek przedmiotu przestępstwa oraz przedmiotów i narzędzi, które służyły lub były przeznaczone do jego popełnienia, nawet jeżeli nie były one własnością sprawcy, niezależnie od winy osoby będącej właścicielem przedmiotu objętego przypadkiem (SK 59/13)</i>	50
2.2.91.	<i>Wolność sumienia i wyznania (SK 54/13)</i>	51
2.2.92.	<i>Nieprzyznanie statusu pokrzywdzonego, w rozumieniu art. 49 § 1 k.p.k., podmiotowi, którego dotyczy dokument poświadczający nieprawdę, wystawiony przez osobą uprawnioną do wystawienia dokumentu (SK 27/13)</i>	51
2.2.93.	<i>Postępowanie karne; pozbawienie strony realnego prawa do obrony i skutecznego środka odwoławczego (SK 54/12)</i>	51
2.2.94.	<i>Dopuszczalność prowadzenia postępowania o przestępstwo wypełniające także znamiona wykroczenia, po tym, gdy postępowanie o wykroczenie zostało prawomocnie zakończone (P 25/11; połączona z P 34/11)</i>	51
2.2.95.	<i>Zasady orzekania kary (P 22/11)</i>	52
3.	Zmiany w prawie	53
5.	Informacja międzynarodowa	54
5.1.	Rada Europy.....	54
5.1.1.	<i>Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka</i>	54
5.2.	Unia Europejska	54
5.2.1.	<i>Orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej</i>	54
5.2.1.1.	<i>Gry hazardowe – brak notyfikacji projektu przepisów technicznych - odszkodowanie.</i>	54
5.3.	Inne	75
5.3.1.	<i>Gry hazardowe – brak notyfikacji projektu przepisów technicznych – pytanie prejudycjalne</i>	75
6.	Przegląd książek i czasopism	79
6.1.	Przegląd książek	79
6.2.	Przegląd czasopism	79

1. Orzecznictwo Sądu Najwyższego – Izba Karna i Izba Wojskowa

1.1. Uchwały i postanowienia – KZP

1.1.1 Przesłanki prowadzenia odroczonej rozprawy w dalszym ciągu.

przepisy: art. 377 § 5 k.p.k.

hasła: rozprawa główna

Uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 24 czerwca 2015 r., I KZP 4/15

Teza:

Przepis art. 377 § 5 k.p.k. stanowi samodzielną podstawę prowadzenia rozprawy odroczonej w dalszym ciągu w sytuacji, gdy oskarżony, który dotychczas nie złożył wyjaśnień przed sądem, a był osobiście zawiadomiony o wcześniejszym terminie rozprawy, został powiadomiony o nowym terminie w każdy sposób przewidziany w Kodeksie postępowania karnego i nie stawił się na tę rozprawę bez usprawiedliwienia.

1.1.2 Przystępstwo prania brudnych pieniędzy – znamiona, przedmiot czynności wykonawczej.

przepisy: art. 299 § 1 k.k.

hasła: Przystępstwo prania brudnych pieniędzy

Uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 24 czerwca 2015 r., I KZP 5/15

Teza:

1. Przedmiotem przystępstwa określonego w art. 299 § 1 k.k. mogą być przechowywane na rachunku bankowym środki pieniężne do wysokości równej wartości korzyści majątkowych, których dotyczyła czynność wykonawcza.

2. Ujęty w art. 299 § 1 k.k. zwrot „...które mogą udaremnić lub znacznie utrudnić stwierdzenie ich przystępnego pochodzenia lub miejsca umieszczenia, ich wykrycie, zajęcie albo orzeczenie przypadku” odnoszący się do przedmiotu przystępstwa, dookreśla tylko „inne czynności”, a zatem nie ma prawnego znaczenia dla czynności wykonawczych nazwanych - przyjęcie, przekazanie lub wywóz za granicę, pomoc do przenoszenia własności lub posiadania.

2. Rodzeństwo stryjeczne, które można określić jako zstępnych rodzeństwa, nie wchodzi do kręgu osób najbliższych w rozumieniu art. 115 § 11 k.k.

Z uzasadnienia:

„Prokurator oskarżył Sławomira C. o popełnienie w dniu 17 kwietnia 2014 r. dwóch występków – prowadzenia ciągnika rolniczego w stanie nietrzeźwości w okresie obowiązywania zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych orzeczonego w związku ze skazaniem za przestępstwo (art. 178a § 4 k.k.) oraz spowodowania wypadku w komunikacji w stanie nietrzeźwości, w wyniku którego Danuta R. doznała uszczerbku na zdrowiu średniego stopnia (art. 177 § 1 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k.).

Przed rozpoczęciem przewodu sądowego pokrzywdzona Danuta R. cofnęła wniosek o ściganie czynu zakwalifikowanego z art. 177 § 1 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k. Sąd Rejonowy w S., postanowieniem z 19 listopada 2014 r., na podstawie art. 12 § 3 k.p.k. wyraził zgodę na cofnięcie wniosku i na podstawie art. 17 § 1 pkt 10 k.p.k. oraz art. 177 § 3 k.k. umorzył w tym zakresie postępowanie. Postanowienie to uprawomocniło się w dniu 18 grudnia 2014 r.

Kasację w trybie art. 521 § 1 k.p.k. na niekorzyść oskarżonego złożył Prokurator Generalny. Zarzucając rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie art. 177 § 3 k.k. w zw. z art. 115 § 11 k.k., polegające na niezasadnym uznaniu pokrzywdzonej za osobę najbliższą dla oskarżonego, wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w S. do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się w całości zasadna.

Na wstępie warto stwierdzić, że przestępstwo określone w art. 177 § 1 k.k. należy do kategorii przestępstw względnie wnioskowych, albowiem – jak stanowi § 3 tego przepisu – jego ściganie, gdy pokrzywdzonym jest „wyłącznie osoba najbliższa”, następuje na jej wniosek. Wskazany występpek z art. 177 § 1 k.k. – w zakresie określonym w jego § 3 – pozostaje przestępstwem wnioskowym również wtedy, gdy zostanie popełniony w warunkach określonych w art. 178 k.k. Chodzi o to, że norma materialno-prawna z art. 178 k.k. nie zawiera znamion odrębnego typu przestępstwa, lecz określa okoliczności powodujące surowszą odpowiedzialność sprawców przestępstw z art. 173, 174 lub 177 k.k., którzy popełnili je w określonych warunkach (zob. wyrok SN z 4 sierpnia 2010 r., III KK 5/10).

Definicję osoby najbliższej zawiera art. 115 § 11 k.k. Ma ona co do zasady charakter formalny, bowiem nie jest uzależniona od istnienia między osobami wymienionymi w tym przepisie pozytywnych więzi emocjonalnych. Do kręgu znaczeniowego osoby najbliższej włączonych zostało pięć kategorii osób, a mianowicie:

- 1) małżonkowie;
- 2) krewni w linii prostej, to jest wstępni (rodzice, dziadkowie) oraz zstępni (dzieci, wnuki);
- 3) krewni w linii bocznej, to jest rodzeństwo, również przyrodnie;
- 4) powinowaci w tej samej linii lub stopniu, a zatem:
 - a) w linii prostej, to jest wstępni, czyli mąż matki (ojczym), mąż babki oraz żona ojca (macocha), żona dziadka, jak również rodzice, dziadkowie małżonka, jak i wstępni (zięć, synowa, pasierb),
 - b) w linii bocznej, to jest rodzeństwo małżonka (szwagier, bratowa);

- 5) osoby pozostające w stosunku przysposobienia oraz ich małżonkowie; a także osoby pozostające we wspólnym pożyciu (chodzi w tym ostatnim wypadku o wspólne pożycie psychiczne i fizyczne oraz o wspólnotę ekonomiczną).

Dalsze pokrewieństwo, nawet gdy więzy krwi są niekwestionowane, nie uprawnia na gruncie prawa karnego do przyjęcia stosunku bliskości, który – między innymi – uzależniałby ściganie sprawcy średniego wypadku w komunikacji od wniosku ofiary. Oznacza to, że rodzeństwo stryjeczne, które można określić jako zstępnych rodzeństwa, nie wchodzi do kręgu osób najbliższych w rozumieniu art. 115 § 11 k.k.

Przechodząc na grunt niniejszej sprawy i zakładając prawidłowość ustalenia, że ojciec pokrzywdzonej Danuty R. i ojciec oskarżonego Sławomira C. byli rodzonymi braćmi (k. 164), należało stwierdzić: skoro ofiarą wypadku komunikacyjnego, który miał miejsce w dniu 17 kwietnia 2014 r., nie była osoba najbliższa dla sprawcy w rozumieniu art. 115 § 11 k.k., to przestępstwo to nie miało charakteru względnie wnioskowego i podlegało ściganiu z urzędu. Siłą rzeczy pokrzywdzonej nie przysługiwało uprawnienie przewidziane w art. 12 § 3 k.p.k. Postąpienie Sądu właściwego, polegające na wydaniu w dniu 19 listopada 2014 r. postanowienia umarzającego postępowanie, stanowiło zatem – jak trafnie określił to Prokurator Generalny – rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie prawa wskazanego w kasacji (art. 523 § 1 k.p.k.).

Dlatego Sąd Najwyższy uchylił zaskarżone postanowienie i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu w S. do ponownego rozpoznania (art. 537 § 2 k.p.k.).”

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

1.2.2. Sprzeczność w wyroku uniemożliwiająca jego wykonanie a dopuszczalność sprostowania orzeczenia albo rozstrzygnięcia wątpliwości co do wykonania orzeczenia.

przepisy: art. 105 § 1 k.p.k., art. 13 § 1 k.k.w., art. 439 § 1 pkt 7 k.p.k.

hasła: Bezwzględne przyczyny odwoławcze

Wyrok z dnia 3 czerwca 2015 r., III KK 79/15

Teza:

1. Zawarta w wyroku sprzeczność przy orzekaniu kary (lub środka karnego) zachodząca pomiędzy reakcją karną określoną cyframi oraz wyrażoną słownie, nie jest możliwa do usunięcia ani w odpowiednim trybie przewidzianym przepisami prawa karnego wykonawczego (art. 13 § 1 k.k.w. w zw. z art. 178 § 1 k.k.s.), ani też skorygowana jako tzw. oczywista omyłka pisarska - w drodze art. 105 § 1 k.p.k. w zw. z art. 113 § 1 k.k.s. - albowiem dotyczy merytorycznej treści wyroku, tj. orzeczenia co do kary.
2. Instytucja określona w art. 13 § 1 k.k.w. służy jedynie wyjaśnianiu takich wątpliwości, które mogą powstać na skutek nie dość precyzyjnych czy ogólnych sformułowań zawartych w orzeczeniu lub w związku ze zdarzeniami, które zaistniały po jego wydaniu. Nie można w tym trybie dokonywać zmiany lub uzupełnienia merytorycznej treści orzeczenia o karze.
3. Art. 105 k.p.k. zezwala na sprostowanie orzeczenia (lub zarządzenia) tylko w zakresie oczywistej omyłki pisarskiej i rachunkowej, niedopuszczalne natomiast jest sprostowanie w tym trybie błędnych rozstrzygnięć sądu co do winy i kary.
4. Sprostowanie oczywistej omyłki pisarskiej nie może sprowadzać się do rzeczywistej ingerencji w materialną treść wyroku (np. zmiany lub uzupełnienia orzeczenia co do kary), zaś nawet gdyby doszło do sprostowania w tym trybie merytorycznych

elementów wyroku, to takie postąpienie jest czynnością *ex ante* nieskuteczną, to jest niemogącą wywołać skutku, jaki wiąże się z daną czynnością.

Z uzasadnienia:

„Urząd Celny w L. oskarżył Barbarę S. o to, że:

w dniu 14.04.2014 r. w P. na Hali Targowej przy ul. (...), w stoisku (...) przechowywała towar w postaci łącznie 58 paczek papierosów różnych marek bez polskich znaków akcyzy, wprowadzony na obszar celny Unii Europejskiej bez zgłoszenia do kontroli celnej i wbrew obowiązującym ograniczeniom przywozowym, importowany bez uprzedniego oznaczenia polskimi znakami akcyzy pochodzący z czynu zabronionego określonego w art. 86 § 1 i 4 k.k.s. i art. 63 § 2 i 7 k.k.s. w zb. z art. 7 § 1 k.k.s., czym narażono na uszczuplenie podatku akcyzowego w kwocie 4.557,00 zł,

tj. o wykroczenie skarbowe określone w art. 65 § 1 i 4 k.k.s. w zb. z art. 91 § 1 i 4 k.k.s. w zw. z art. 7 § 1 k.k.s.

Sąd Rejonowy w P. wyrokiem z dnia 12 grudnia 2014 r., wydanym w sprawie o sygn. akt (...), orzekł w punkcie I następująco:

oskarżoną Barbarę S. uznaje za winną popełnienia zarzucanego jej czynu wyczerpującego dyspozycję art. 65 § 1 i 4 k.k.s. w zb. z art. 91 § 1 i 4 k.k.s. w zw. z art. 7 § 1 k.k.s., z tym iż przyjmuje, że swoim czynem narażiła Skarb Państwa na uszczuplenie podatku akcyzowego w kwocie 887 złotych i za to na podstawie art. 65 § 4 k.k.s. w zw. z art. 7 § 2 k.k.s. skazuje ją na karę 800 (czterystu) złotych grzywny.

Tymże wyrokiem orzeczono także - na podstawie art. 49 § 2 k.k.s. - o przepadku przedmiotów wykroczenia skarbowego, zaś w oparciu o stosowne przepisy zwolniono oskarżoną od kosztów sądowych w sprawie.

Powyższy wyrok nie był kwestionowany w drodze zwykłych środków odwoławczych, wobec czego stał się rozstrzygnięciem prawomocnym. Pisemne uzasadnienie orzeczenia nie zostało sporządzone.

Obecnie, Prokurator Generalny wniósł kasację w tej sprawie zaskarżając wyrok Sądu Rejonowego w P., na niekorzyść skazanej w części dotyczącej orzeczenia o karze. Autor kasacji zarzucił rażące naruszenie przepisu prawa karnego procesowego, tj. art. 413 § 2 pkt 2 k.p.k. w zw. z art. 113 § 1 k.k.s., polegające na orzeczeniu kary grzywny w sposób uniemożliwiający wykonanie wyroku, co stanowi bezwzględną przyczynę uchylenia orzeczenia, przewidzianą w art. 439 § 1 pkt 7 k.p.k.

W konkluzji autor kasacji wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w P. w celu ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja wniesiona przez Prokuratora Generalnego – zarówno w części dotyczącej zarzutu, jak i wniosku – okazała się zasadna w stopniu oczywistym. Nadzwyczajny środek zaskarżenia został przy tym wniesiony z zachowaniem terminu przewidzianego w art. 524 § 3 k.p.k., co ma znaczenie z uwagi na jego kierunek.

*Istotnie, trzeba zgodzić się ze stanowiskiem skarżącego, że zakwestionowany wyrok Sądu Rejonowego został wydany z rażącym naruszeniem, wymienionych w petitum kasacji, przepisów prawa procesowego, a przez to dotknięty jest bezwzględna podstawą odwoławczą – *in concreto* zachodzi sprzeczność w treści orzeczenia, uniemożliwiająca jego wykonanie (art. 439 § 1 pkt 7 k.p.k.).*

Rozstrzygając w punkcie I wyroku kwestię wysokości wymierzonej wobec oskarżonej Barbary S. kary, Sąd Rejonowy w P., na podstawie art. 65 § 4 k.k.s. w zw. z art. 7 § 2 k.k.s., orzekł karę grzywny, którą określił liczbą „800”, natomiast w nawiasie słownie wpisał „czterystu” złotych. Naturalnie karę grzywny przewidzianą za w/w wykroczenie, wymierza się w granicach od jednej dziesiątej do dwudziestokrotnej wysokości minimalnego wynagrodzenia, chyba że kodeks stanowi inaczej (arg. ex art. 48 § 1 k.k.s.). Aczkolwiek orzeczonej karze grzywny mieści się w tych granicach, to zamieszczenie w części wyroku poświęconej karze, dwóch wzajemnie sprzecznych zwrotów oznaczających jej wysokość, powoduje że de facto nie wiadomo w jakiej wysokości rzeczywiście grzywnę orzeczono. Z kolei taki sposób procedowania, jak trafnie podnosi to skarżący, nie tylko narusza, wynikający z treści art. 413 § 2 pkt 2 k.p.k. (w zw. z art. 113 § 1 k.k.s.), obowiązek redagowania orzeczenia w sposób zrozumiały i jednoznaczny, ale przede wszystkim powoduje wewnętrzną sprzeczność wyroku, uniemożliwiającą jego wykonanie.

W judykaturze od dawna podkreśla się, że zawarta w wyroku sprzeczność przy orzekaniu kary (lub środka karnego) zachodząca pomiędzy reakcją karną określoną cyframi oraz wyrażoną słownie, nie jest możliwa do usunięcia ani w odpowiednim trybie przewidzianym przepisami prawa karnego wykonawczego (art. 13 § 1 k.k.w. w zw. z art. 178 § 1 k.k.s.), ani też skorygowana jako tzw. oczywista omyłka pisarska - w drodze art. 105 § 1 k.p.k. w zw. z art. 113 § 1 k.k.s. - albowiem dotyczy merytorycznej treści wyroku, tj. orzeczenia co do kary (vide wyroki SN: z dnia 23 listopada 2005 r., IV KK 390/05, LEX nr 164378; z dnia 25 listopada 2009 r., III KK 355/09, LEX nr 553835; z dnia 21 października 2008 r., IV KK 316/08, LEX nr 469190; z dnia 11 kwietnia 2013 r., II KK 217/12, LEX nr 1298096). Warto przypomnieć, że na zasadzie art. 13 § 1 k.k.w., organ wykonujący orzeczenie oraz każdy, kogo orzeczenie bezpośrednio dotyczy, może zwrócić się do sądu, który je wydał, o rozstrzygnięcie wątpliwości co do wykonania orzeczenia lub zarzutów co do obliczenia kary. Wszelako instytucja ta służy jedynie wyjaśnianiu takich wątpliwości, które mogą powstać na skutek nie dość precyzyjnych czy ogólnych sformułowań zawartych w orzeczeniu lub w związku ze zdarzeniami, które zaistniały po jego wydaniu. Nie można zatem w tym trybie dokonywać zmiany lub uzupełnienia merytorycznej treści orzeczenia o karze (vide postanowienie SN z dnia 2 marca 1976 r., VI KRN 14/76, OSNPG 1976, z. 6, poz. 59).

Z kolei unormowanie przewidziane w art. 105 k.p.k. zezwala na sprostowanie orzeczenia (lub zarządzenia) tylko w zakresie oczywistej omyłki pisarskiej i rachunkowej, niedopuszczalne natomiast jest sprostowanie w tym trybie błędnych rozstrzygnięć sądu co do winy i kary (vide wyrok SN z dnia 18 marca 2010 r., Prok. i Pr. 2010, Nr 7-8, poz. 13; postanowienie SN z dnia 16 grudnia 2009 r., IV KK 347/09, Prok. i Pr. 2012, Nr 11, poz. 3; postanowienie SN z dnia 9 stycznia 2009 r., II KK 251/13, Legalis). Zatem sprostowanie oczywistej omyłki pisarskiej nie może sprowadzać się do rzeczywistej ingerencji w materialną treść wyroku (np. zmiany lub uzupełnienia orzeczenia co do kary), zaś nawet gdyby doszło do sprostowania w tym trybie merytorycznych elementów wyroku, to takie postąpienie jest czynnością ex ante nieskuteczną, to jest niemogącą wywołać skutku, jaki wiąże się z daną czynnością.

W przedmiotowej sprawie, jak trafnie podniesiono w kasacji Prokuratora Generalnego, w wyniku zredagowania treści zaskarżonego orzeczenia w sposób rażąco sprzeczny z wymogami art. 413 § 2 pkt 2 k.p.k. (w zw. z art. 113 § 1 k.k.s.) i ewidentnej różnicy pomiędzy zapisem cyfrowym a słownym wysokości orzeczonej kary grzywny, zaistniała niewątpliwie bezwzględna podstawa odwoławcza przewidziana w art. 439 § 1 pkt 7 k.p.k. – zachodzi bowiem sprzeczność w treści orzeczenia, uniemożliwiająca jego wykonanie. Oczywiście takiego charakteru nie ma każda sprzeczność w treści orzeczenia, która de facto może nawet utrudniać jego wykonanie, lecz tylko taka, która in concreto prowadzi do niemożności jego wykonania. W przedmiotowej sprawie sprzeczność ta ma charakter

dzono postanowieniem z dnia 24 listopada 2011 r., a następnie odroczone wykonanie postanowieniem z dnia 14 marca 2003 r. i c) z dnia 18 kwietnia 2011 r., w sprawie o sygn. akt (...), mocą którego uznano go winnym 7 różnych przestępstw, a to: z art. 258 § 2 i 3 k.k., art. 56 ust. 3 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii z 2005 r. oraz z art. 291 § 1 k.k. i z art. 263 § 2 k.k., z orzeczeniem kary łącznej 3 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności, z zaliczeniem na jej poczet okresu tymczasowego aresztowania w rozmiarze 2 lat i 9 miesięcy oraz łączną karę grzywny w wymiarze 120 zł stawek dziennych po 20 zł każda.

Na rozprawie w dniu 10 maja 2013 r. (k. 41) obrońca skazanego oświadczył, że cofa wnioski o wydanie wyroku łącznego, ponieważ oskarżony uzyskał odroczenie wykonania kary w sprawie o sygn. (...) i nie jest w jego interesie wydanie wyroku łącznego. Po zarządzanej wówczas przerwie w tej rozprawie, na kolejnym jej terminie w dniu 13 czerwca 2013 r. (k. 45), Przewodnicząca poinformowała, że pomimo cofnięcia przez obrońcę wniosku, Sąd, w przypadku zaistnienia przesłanek, z urzędu zobligowany jest do wydania wyroku łącznego. Następnie, po przeprowadzeniu tej rozprawy i wysłuchaniu stron, które wniosowały o wydanie takiego wyroku, przy czym obrońca na zasadzie pełnej absorpcji, a prokurator z wymierzeniem kary 5 lat i 9 miesięcy pozbawienia wolności. Wyrokiem z dnia 13 czerwca 2013 r. Sąd Rejonowy w G. połączył trzy wskazane wcześniej wyroki, orzekając w zakresie kar pozbawienia wolności, karę łączną 4 lat i 6 miesięcy takiego pozbawienia, z zaliczeniem na jej poczet wskazanego wcześniej rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawie o sygn. (...) oraz w sprawie o sygn. (...) (w wymiarze 3 miesięcy), zaś w zakresie jednostkowych grzywn - łączną karę grzywny 300 stawek dziennych po 20 zł każda.

Apelację od tego wyroku wywiódł obrońca skazanego. Podniósł on w niej obrazę prawa procesowego, a to: a) art. 9 w zw. z art. 570 i 572 k.p.k. przez nieumorzenie postępowania w związku z cofnięciem wniosku oskarżonego i niewydaniem kolejnego postanowienia o wszczęciu z urzędu postępowania w sprawie wyroku łącznego, b) art. 167 w zw. z art. 571 § 1 k.p.k. przez zaniechanie przeprowadzenia dowodu z dokumentów z akt wykonawczych Sądu Rejonowego w G. i wywiadu środowiskowego oraz c) art. 569 § 1 i art. 570 k.p.k. przez dopuszczenie do sytuacji, w której wydanie wyroku łącznego stworzyło dla skazanego sytuację mniej korzystną od tej, która wynikałaby z wykonania poszczególnych kar. Ponadto podniesiono także zarzut błędu w ustaleniach faktycznych przez nieprawidłowe ustalenie, że nie zachodzą warunki do zastosowania pełnej absorpcji oraz zarzut rażącej niewspółmierności połączonych kar.

Tuż przed rozprawą apelacyjną wyznaczoną na dzień 23 września 2014 r., obrońca wystąpił o odroczenie tego forum z uwagi na niezakończone jeszcze prawomocnie postępowanie w przedmiocie zawieszenia w trybie art. 152 k.k.w. kary pozbawienia wolności orzeczonej w sprawie o sygn. (...) (k. 136), którego to wniosku Sąd, już na tej rozprawie, nie uwzględnił, podnosząc, że toczące się w trybie art. 152 k.k.w. postępowanie wykonawcze nie jest przeszkodą w sprawie wyroku łącznego. Następnie zaś, po przeprowadzeniu rozprawy odwoławczej, Sąd Okręgowy w G. utrzymał zaskarżone orzeczenie, uznając apelację za oczywiście bezzasadną.

W kasacji wywiezionej w listopadzie 2014 r. od prawomocnego wyroku Sądu odwoławczego obrońca skazanego zarzucił obrazę art. 4 § 1 k.k. w zw. z art. 89 § 1 k.k. (sprzed nowelizacji z dnia 5 listopada 2009 r.) w zw. z art. 22 § 1 k.p.k. lub art. 401 § 1 i art. 404 § 1 k.p.k., a w konsekwencji też art. 570 i 572 k.p.k., a także naruszenie art. 45 ust. 1 Konstytucji RP poprzez naruszenie prawa do sądu na skutek nieuwzględnienia przy orzekaniu, że równolegle toczyło się, w trybie art. 152 k.k.w., niezakończone jeszcze, postępowanie w przedmiocie zawieszenia wykonania kary orzeczonej wyrokiem w sprawie o sygn. (...), będącej przedmiotem postępowania o wydanie wyroku łącznego, której pozytywne rozstrzygnięcie miałyby niewątpliwy wpływ na wyrok łączny. W skardze tej nadto zarzucono naruszenie art. 457 § 3 i art. 424 § 1 i 2 w zw. z art. 458 k.p.k., przez zanie-

chaniu umotywowania w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia przyczyn nieuwzględnienia wniosku obrońcy o odroczenie rozprawy w kontekście wpływu postępowania wykonawczego, opartego na art. 152 k.k.w., na postępowanie dotyczące wydania wyroku łącznego.

Wywodząc w ten sposób skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym, ewentualnie o uchylenie obu wydanych w tej sprawie wyroków, z przekazaniem sprawy Sądowi Rejonowemu. W odpowiedzi na tę kasację prokurator Prokuratury Okręgowej w G., ustosunkowując się do niej w pierwszych dniach stycznia 2015 r., wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej. Pod koniec stycznia 2015 r. obrońca skazanego przekazał w jego imieniu Sądowi Najwyższemu pismo w postaci odpisu postanowienia Sądu Okręgowego w G. z dnia 26 stycznia 2015 r. (sygn. akt (...)), mocą którego zmieniono postanowienie Sądu Rejonowego w G. z dnia 4 września 2014 r., sygn. (...), którym odmówiono zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności w sprawie o sygn. (...) i zdecydowano zawiesić jednak Andrzejowi G. karę 2 lat pozbawienia wolności, orzeczoną we wskazanej wyżej sprawie na okres próby 3 lat. Na rozprawie kasacyjnej prokurator Prokuratury Generalnej poparł stanowisko wyrażone w opinii pisemnej prokuratora Prokuratury Okręgowej.

Rozpoznając tę kasację, Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja ta jest bezzasadna.

Wprawdzie rzeczywiście w uzasadnieniu wyroku Sądu odwoławczego brak jest wypowiedzi dotyczących przyczyn nieuwzględnienia wniosku obrońcy o odroczenie rozprawy apelacyjnej, ale – jak już wskazano – Sąd ten w postanowieniu ogłoszonym na tym forum, oddalając ów wniosek wyraźnie wskazał, że postępowanie wykonawcze o zastosowanie art. 152 k.k.w. nie jest przeszkodą dla postępowania w przedmiocie wyroku łącznego. Tym samym jednak nie było potrzeby do dodatkowego wypowiedzania się w kwestii tej decyzji w uzasadnieniu samego wyroku łącznego. Rzecz zaś w tym, że samo wszczęcie i prowadzenie postępowania w oparciu o art. 152 k.k.w. nie podważa bynajmniej treści prawomocnego wyroku, w tym bezwzględności charakteru orzeczonej jego mocą kary pozbawienia wolności (tak też słusznie np. w wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 28 października 2010 r., II AKa 354/10, LEX nr 686865). Postępowanie to bowiem nie przesądza jeszcze, że dojdzie do zawieszenia wykonania takiej kary, a jak wynika z dokumentacji tej sprawy w dacie orzekania przez Sąd odwoławczy orzeczono już, tyle że nieprawomocnie, o odmowie takiego zawieszenia. Oczekiwanie na nieznaną końcowy efekt postępowania wykonawczego trudno uznać za powód do przerwania lub odroczenia rozprawy w przedmiocie wyroku łącznego. Nie można zatem mówić w tej materii o zaistnieniu rażącego naruszenia prawa po stronie Sądu odwoławczego. Należy przy tym mieć na uwadze, że zawieszenie, o jakim mowa w art. 152 k.k.w. leży w sferze swobodnego uznania sędziowskiego, jest zatem fakultatywne, a więc nie daje pewności, jaki rodzaj decyzji zostanie ostatecznie podjęty. Tym bardziej nie można też podzielić zarzutu skarżącego, który odwołuje się także do możliwości zawieszenia w tej sytuacji postępowania w przedmiocie wyroku łącznego w oparciu o stosowany art. 22 k.p.k. Przepis ten bowiem dotyczy jedynie sytuacji, w której prowadzenie postępowania ze wskazanych tam powodów jest niemożliwe, a do takich na pewno nie można zaliczyć oczekiwania na rozstrzygnięcie mające w przyszłości zapaść w postępowaniu wykonawczym.

Trudno też dopatrzeć się w tej sprawie zasadnej podstawy kasacyjnej w zarzucie skarżącego o naruszeniu art. 570 w zw. z art. 572 k.p.k. w tym, że Sąd meriti, mimo cofnięcia w imieniu wnioskodawcy przez jego pełnomocnika wniosku o wydanie wyroku łącznego, zdecydował o dalszym prowadzeniu postępowania nie wydając postanowienia w tym

przedmiocie. Wprawdzie rzeczywiście Sąd w takiej sytuacji powinien umorzyć postępowanie wszczęte w oparciu o wniosek, a następnie, jeżeli istnieją ku temu przesłanki, wszcząć i przeprowadzić postępowanie z urzędu, czego w tej sprawie nie uczyniono. Jak trafnie zauważył już Sąd odwoławczy, pozostawało to bez wpływu na treść wydanego w pierwszej instancji orzeczenia. Tym bardziej zatem nie może to być uznane za podstawę skargi kasacyjnej, jako że przy tym nadzwyczajnym środku zaskarżenia wymaga się zaistnienia nie „zwykłego”, ale wręcz „rażącego” naruszenia prawa, a przy tym takiego, które „w istotny sposób” mogło mieć wpływ na treść orzeczenia. Jak przy tym już wspomniano, Sąd meriti wyraźnie stwierdził, że są podstawy do prowadzenia postępowania ex officio, a jedynie nie wyartykułował szczegółowo przyczyn zajętego stanowiska i nie wydał odrębnego postanowienia w tej materii. W konsekwencji nie można mówić, aby tego typu obraza prawa mogła okazać się skuteczna na gruncie instytucji kasacji. Zdziwienie zaś budzi powoływanie się w tej kasacji na obrazę art. 45 ust. 1 Konstytucji RP przez naruszenie jakoby prawa oskarżonego do sądu, jako że zarówno w toczącym się postępowaniu w przedmiocie wyroku łącznego, jak i w prowadzonym postępowaniu wykonawczym miał on zachowane w pełni to prawo, które i tak realizował jedynie za pośrednictwem swojego obrońcy, gdyż od wielu lat przebywa poza granicami kraju.

Reasumując ten fragment wywodów należy stwierdzić, że mimo istnienia w tym postępowaniu pewnych naruszeń prawa procesowego nie można w żadnej mierze przyjąć, aby stanowiły one rażącą obrazę prawa, o jakiej mowa w art. 523 § 1 k.p.k. Dołączony zaś do tej kasacji w ponad 2 miesiące po jej złożeniu odpis postanowienia Sądu Okręgowego w G., zmieniającego uprzednie postanowienie miejscowego Sądu Rejonowego o odmowie zawieszenia wykonania kary w sprawie o sygn. (...) i orzekające zawieszenie jej wykonania, nie może wpłynąć na rozstrzygnięcie w przedmiocie kasacji.

Skarżącemu należy natomiast wskazać, że stosownie do art. 575 § 2 k.p.k., jeżeli choćby jeden z wyroków stanowiących podstawę wyroku łącznego uległ uchyleniu lub zmianie, to wyrok łączny traci moc, a sąd w miarę potrzeby wydaje nowy wyrok łączny. Nie budzi wątpliwości, że utrata mocy prawnej w tym wypadku następuje ex lege. Przez wskazaną zaś w § 2 art. 575 k.p.k. zmianę wyroku objętego wcześniejszym wyrokiem łącznym należy rozumieć nie tylko zmianę wywołaną darowaniem, czy złagodzeniem kary w trybie np. ulaskawienia bądź amnestii lub zarządzenia wykonania kary warunkowo zawieszanej, czy przedawnienia jej wykonania, ale również zmianę wywołaną w trybie przepisów Kodeksu karnego wykonawczego, w tym zawieszenie jej wykonania na podstawie art. 152 tego Kodeksu. W wyniku bowiem takiego zawieszenia kara podlegająca bezwzględ-nemu wykonaniu przestaje mieć taki charakter i staje się karą warunkowo zawieszoną. Ma tym samym również istotne znaczenie w procedurze łączenia kar (art. 89 k.k.). Stanowisko takie wyrażane jest też w orzecznictwie zarówno sądów powszechnych (zob. przywołany wcześniej wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 28 października 2010 r., II AKa 354/10), jak i w orzecznictwie Sądu Najwyższego (zob. np. uzasadnienie wyroków SN z dnia 8 sierpnia 2013 r., III KK 203/13, LEX nr 1350556, czy z dnia 15 stycznia 2014 r., III KK 322/13, LEX nr 1425008, w których powołano się na ów wyrok Sądu Apelacyjnego).

Już na marginesie należy tylko podnieść, że stosownie do art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015, poz. 396), przy łączeniu kar prawomocnie orzeczonych przed dniem jej wejścia w życie - czyli tak jak w tej sprawie - nie stosuje się nowych reguł łączenia przewidzianych w tej noweli, lecz zasady łączenia obowiązujące aktualnie.

Konkludując, należy stwierdzić, że wydany w sprawie niniejszej wyrok łączny, wbrew twierdzeniom skarżącego, nie był dotknięty żadną rażącą obrazą prawa, o jakiej mowa w tej kasacji, ani też żadnym naruszeniem, jakie Sąd Najwyższy miałby uwzględnić z urzędu. Jednocześnie zaś z dniem 26 stycznia 2015 r. wyrok ten i tak utracił swoją moc w

powyższego obowiązku, co wynikało z kolei z danych o karalności na k. 19. To zaś oznacza zdaniem skarżącego, że nie został spełniony przewidziany przez art. 64 § 1 k.k. wymóg odbycia co najmniej 6 miesięcy pozbawienia wolności orzeczonej za przypisane wcześniej umyślne przestępstwo podobne. Zaniechanie zweryfikowania sprzecznych danych stanowi zaś, jak podniesiono w tej skardze, rażące naruszenie prawa przez niewyjaśnienie wszystkich istotnych dla prawidłowego orzekania okoliczności sprawy związanych z uprzednią karalnością skazanego, co doprowadziło do dowolnego, dokonanego z obrazą art. 7 k.p.k. ustalenia, że przypisanego mu czynu dopuścił się w warunkach powrotu do przestępstwa, a więc miało to istotny wpływ na treść tego wyroku.

Wywodząc w ten sposób skarżący wniósł o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Na rozprawie kasacyjnej prokurator Prokuratury Generalnej poparł kasację.

Rozpoznając tę kasację Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja ta jest zasadna. Prawdą jest bowiem, że Sąd Rejonowy w ślad za aktem oskarżenia przypisał oskarżonemu przestępstwo odpowiadające czynowi mu zarzucanemu, a więc z przyjęciem, że odbył on przed jego popełnieniem karę 9 miesięcy pozbawienia wolności orzeczoną wyrokiem Sądu Rejonowego w W. z 2005 r. Wprawdzie na k. 21-22 tej sprawy rzeczywiście znajdował się odpis wskazanego wyżej wyroku z 2005 r. z adnotacją o odbyciu orzeczonej nim kary w okresie od 22 stycznia do 22 października 2010 r. oraz postanowienie z dnia 20 marca 2008 r. o zarządzeniu wykonania orzeczonej tym wyrokiem kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania. Jednak z informacji Krajowego Rejestru Karnego wynikało jednocześnie, że w dniu 5 marca 2009 r. uchylono to postanowienie, czego Sąd już nie zauważył. Nie zauważył on zresztą także, że kiedy w postępowaniu przygotowawczym doszło do zmiany zarzutu stawianego Januszowi T. odnośnie do przestępstwa popełnionego w styczniu 2013 r., z przyjęciem - czego uprzednio nie uczyniono – faktu popełnienia go w warunkach powrotu do przestępstwa z art. 64 § 1 k.k. (por. k. 10 i 31), wyjaśniając, wyraźnie stwierdził on, że odbywał wprawdzie karę pozbawienia wolności, ale za przestępstwa przeciwko mieniu, nigdy zaś za prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości, podnosząc też, że od wakacji 2010 r. do początku 2012 r. przebywał w Holandii (k. 33v). Sąd meriti nie sięgnął przy tym do akt sprawy o sygn. akt (...), w których figuruje postanowienie z dnia 5 marca 2009 r., uchylające postanowienie z dnia 20 marca 2008 r. o zarządzeniu wykonania kary pozbawienia wolności wobec Janusza T. z uwagi na dopełnienie przez niego przed rozpoczęciem wykonania tego postanowienia, w lutym 2009 r., obowiązku świadczenia pieniężnego. To zaś wyraźnie wskazywało na prawidłowość informacji uzyskanej z Krajowego Rejestru Karnego. W konsekwencji błędnie przyjęto, że oskarżony kiedykolwiek odbywał karę pozbawienia wolności orzeczoną za przestępstwo podobne do przypisywanego mu w 2013 r., nie mówiąc już o tym, że odbył ją w wymiarze niezbędnym dla przypisania powrotności do przestępstwa.

Sposób postąpienia Sądu Rejonowego wskazuje, że doszło w tej sprawie do rażącej obrazy przepisów prawa procesowego. Stosownie bowiem do art. 366 § 1 k.p.k. przewodniczący składu orzekającego (w tym wypadku Sąd orzekający jednoosobowo) powinien baczyć, aby wyjaśniono wszystkie istotne dla sprawy okoliczności, a do takich niewątpliwie należy przypisanie popełnienia czynu w warunkach recydywy, bez względu na to, czy *in concreto* przepis ten będzie uzasadniał zastosowanie nadzwyczajnego obostrzenia kary, jako że przyjęcie w treści wyroku działania w warunkach powrotności do przestępstwa może mieć miejsce jedynie przy dokonaniu prawdziwych ustaleń w tej materii. Niewątpliwie też obrażono podnoszony w kasacji przepis art. 7 k.p.k., skoro dokonano oceny materiału dowodowego w sposób niekompletny, pomijając niektóre dowody, które zawarte były w aktach tej sprawy i pozwalały na prawidłową ocenę omawianej kwestii. W przypadku wątpliwości nakazywały one sięgnięcie do materiałów postępowania, w którym

wydano uprzednio wyrok za czyn podobny i jakoby zarządzono jego wykonanie. Powyższe wskazuje, że kasacja ta jest w pełni zasadna i dlatego Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok przekazując sprawę do ponownego rozpoznania w pierwszej instancji. Przy jej ponownym rozpatrywaniu Sąd winien szczegółowo zapoznać się zarówno z materiałem dowodowym tej sprawy, jak i dokumentacją sprawy o sygn. akt (...) i dokonać oceny wszystkich dowodów, aby poczynić prawidłowe ustalenia faktyczne przy przypisywaniu oskarżonemu zarzucanego mu czynu.

Z tych wszystkich względów orzeczono jak w wyroku, przejmując stosownie do art. 638 k.p.k. wydatki postępowania kasacyjnego na Skarb Państwa.”

┌ ┌

1.2.5. Apelacja od wyroku wydanego w postępowaniu wznowieniowym.

przepisy: art. 547 § 3 k.p.k.

hasła: Wznowienie postępowania

Postanowienie z dnia 11 czerwca 2015 r., IV KO 22/15

Teza:

Skoro obrońca skazanego zaskarżyła apelacją przedmiotowy wyrok sądu *meriti*, nie w całości, a tylko w części dotyczącej *in concreto* - jedynie orzeczenia o wznowieniu z urzędu postępowania w sprawie o wydanie wyroku łącznego, natomiast *expressis verbis* nie zaskarżyła orzeczenia następczego o umorzeniu postępowania, zaś w *petitum* środka odwoławczego domagała się *de facto* poszerzenia zakresu wznowienia postępowania *ex officio*, to takie sformułowanie granic skargi implikowało konstatację, że wniesiona apelacja jest niedopuszczalna i stąd należało pozostawić ją bez rozpoznania. Ustawodawca *verba legis* zdecydował bowiem, że samo merytoryczne orzeczenie o wznowieniu postępowania jest niezaskarżalne, natomiast środek odwoławczy przysługuje od wyroku uchylającego zaskarżone orzeczenie, zawierającego orzeczenie następcze w formie uniewinnienia lub umorzenia postępowania (*arg. ex art. 547 § 3 zdanie drugie k.p.k.*).

Z uzasadnienia:

„W dniu 10 lutego 2006 r. Sąd Rejonowy w J., w sprawie o sygn. akt (...), wydał wyrok łączny, w którym w punkcie 1 połączył skazanemu Rafałowi K. jednostkowe kary pozbawienia wolności, orzeczone wyrokami Sądu Rejonowego w P. z dnia 16 stycznia 2004 r., w sprawie o sygn. akt (...) oraz Sądu Rejonowego w J. z dnia 7 września 2004 r., w sprawie o sygn. akt (...) i wymierzył skazanemu karę łączną 5 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności. Tymże wyrokiem łącznym, na mocy art. 572 k.p.k., umorzono postępowanie w zakresie dotyczącym połączenia kar orzeczonych w wyrokach Sądu Rejonowego w J. w sprawach o sygn. akt (...) oraz sygn. akt (...).

W toku kolejnego postępowania, zainicjowanego złożonym przez Rafała K. wnioskiem, Sąd Rejonowy w R. w dniu 30 września 2013 r. wydał nowy wyrok łączny, w sprawie o sygn. akt (...), w którym:

1) połączył kary pozbawienia wolności wymierzone skazanemu wyrokiem Sądu Rejonowego w J. z dnia 29 marca 2001 r., w sprawie o sygn. akt (...) oraz karę pozbawienia wolności wymierzoną w punkcie 3 wyroku Sądu Rejonowego w J. z dnia 7 września 2004 r., w sprawie o sygn. akt (...) i orzekł wobec Rafała K. karę łączną 2 lat i 10 miesięcy po-

zbawienia wolności (vide pkt 1), zaś na poczet tej kary łącznej zaliczył odpowiednie okresy pozbawienia wolności (vide pkt 2);

2) połączył kary pozbawienia wolności wymierzone skazanemu wyrokiem Sądu Rejonowego w P. z dnia 16 stycznia 2004 r., w sprawie o sygn. akt (...) oraz kary pozbawienia wolności wymierzone w punktach 4, 5 i 6 wyroku Sądu Rejonowego w J. z dnia 7 września 2004 r., w sprawie o sygn. akt (...) i orzekł wobec Rafała K. karę łączną 5 lat pozbawienia wolności (vide pkt 3);

3) połączył kary pozbawienia wolności wymierzone skazanemu wyrokiem Sądu Rejonowego w J. z dnia 19 kwietnia 2011 r., w sprawie o sygn. akt (...) oraz karę pozbawienia wolności wymierzoną w punkcie 1 wyroku Sądu Rejonowego w R. z dnia 1 lutego 2012 r., w sprawie o sygn. akt (...) i orzekł wobec Rafała K. karę łączną 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności (vide pkt 4), zaś na poczet tej kary łącznej zaliczył odpowiedni okres pozbawienia wolności (vide pkt 5);

4) połączył kary pozbawienia wolności wymierzone skazanemu wyrokiem Sądu Rejonowego w J. z dnia 21 grudnia 2011 r., w sprawie o sygn. akt (...) oraz karę pozbawienia wolności wymierzoną w punkcie 2 wyroku Sądu Rejonowego w T. z dnia 1 lutego 2012 r., w sprawie o sygn. akt (...) i orzekł wobec Rafała K. karę łączną 2 lat i 3 miesięcy pozbawienia wolności (vide pkt 6). Tymże wyrokiem łącznym, na mocy art. 572 k.p.k., umorzono postępowanie co do wyroku Sądu Rejonowego w P. z dnia 29 lutego 2000 r., w sprawie o sygn. akt (...) i wyroku Sądu Rejonowego w J. z dnia 5 listopada 2004 r., w sprawie o sygn. akt (...) (vide pkt 7), nadto stwierdzono, że pozostałe rozstrzygnięcia zawarte w wyrokach podlegają odrębnemu wykonaniu, a także orzeczono o kosztach nieopłaconej obrony z urzędu i kosztach sądowych.

Sąd Okręgowy w G. Ośrodek Zamiejscowy w R. wyrokiem z dnia 30 grudnia 2013 r., w sprawie o sygn. akt (...), utrzymał w mocy w/w zaskarżony wyrok łączny, uznając apelację obrońcy skazanego za oczywiście bezzasadną.

W pisemnym wystąpieniu z dnia 4 listopada 2014 r. Prokurator Generalny zasygnalizował Sądowi Okręgowemu w G., że prawomocny wyrok łączny Sądu Rejonowego w R., w sprawie o sygn. akt (...), w zakresie dotyczącym połączeń kar jednostkowych, zawartych w punktach 1 i 3, zaś objętych wcześniej wyrokiem łącznym Sądu Rejonowego w J. z dnia 10 lutego 2006 r., sygn. akt (...), dotknięty jest bezwzględną przyczyną odwoławczą, określoną w art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k. W efekcie skazany – w miejsce wcześniej orzeczonej kary łącznej 5 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności i odrębnego wykonywania kar jednostkowych: 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności oraz 1 roku i 3 miesięcy pozbawienia wolności – razem kary 8 lat i 3 miesięcy pozbawienia wolności, przy wdrożeniu do wykonania nowego wyroku łącznego – w odniesieniu do tych samych skazań jednostkowych – będzie odbywał kary łączne 5 lat pozbawienia wolności, 2 lat i 10 miesięcy pozbawienia wolności oraz odrębnie wykonywaną karę 1 roku i 3 miesięcy pozbawienia wolności – razem karę 9 lat i 1 miesiąca pozbawienia wolności. W przekonaniu Prokuratora Generalnego, w zaistniałej sytuacji procesowej, zachodziły zatem warunki do wznowienia z urzędu postępowania w przedmiocie wydania wyroku łącznego wobec skazanego Rafała K. w powyższym zakresie – na podstawie art. 542 § 3 k.p.k. (vide k. 23–26 akt (...)).

Sąd Apelacyjny w K., wyrokiem z dnia 17 grudnia 2014 r., wydanym w sprawie o sygn. akt (...), orzekł następująco:

1) na mocy art. 542 § 3 k.p.k. i art. 544 k.p.k. wznowił z urzędu postępowanie przeciwko Rafałowi K. zakończone prawomocnym wyrokiem łącznym Sądu Rejonowego w R. z dnia 30 września 2013 r., sygn. akt (...), utrzymanym w mocy wyrokiem Sądu Okręgowego w G. Ośrodek Zamiejscowy w R. z dnia 30 grudnia 2013 r., sygn. akt (...), w części

rozstrzygającej o połączeniu kary pozbawienia wolności wymierzonej wyrokiem Sądu Rejonowego w J. z dnia 29 marca 2001 r., w sprawie o sygn. akt (...), z karą pozbawienia wolności wymierzoną w punkcie 3 wyroku Sądu Rejonowego w J. z dnia 7 września 2004 r., w sprawie o sygn. akt (...) oraz kary pozbawienia wolności wymierzonej wyrokiem Sądu Rejonowego w P. z dnia 16 stycznia 2004 r., w sprawie o sygn. akt (...), z karami pozbawienia wolności wymierzonymi skazanemu w punktach 4, 5 i 6 wyroku Sądu Rejonowego w J. z dnia 7 września 2004 r., w sprawie o sygn. akt (...) (tj. pkt 1, 2 i 3 wyroku łącznego Sądu Rejonowego w R. z dnia 30 września 2013 r., sygn. akt(...));

2) na mocy art. 547 § 3 k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k. uchylił:

- wyrok łączny Sądu Rejonowego w R. z dnia 30 września 2013 r., sygn. akt (...), w części rozstrzygającej o połączeniu kary pozbawienia wolności wymierzonej skazanemu Rafałowi K. wyrokiem Sądu Rejonowego w J. z dnia 29 marca 2001 r., w sprawie o sygn. akt (...) oraz kary pozbawienia wolności wymierzonej w punkcie 3 wyroku Sądu Rejonowego w J. z dnia 7 września 2004 r., w sprawie o sygn. akt (...) i wymierzeniu mu kary łącznej 2 lat i 10 miesięcy pozbawienia wolności (punkt 1 wyroku) oraz zaliczeniu na poczet w/w kary łącznej okresu odbytej kary pozbawienia wolności (punkt 2 wyroku), połączeniu kary pozbawienia wolności wymierzonej skazanemu Rafałowi K. wyrokiem Sądu Rejonowego w P. z dnia 16 stycznia 2004 r., w sprawie o sygn. akt (...) oraz kar pozbawienia wolności wymierzonych skazanemu w punktach 4, 5 i 6 wyroku Sądu Rejonowego w J. z dnia 7 września 2004 r., w sprawie o sygn. akt (...) i wymierzeniu mu kary łącznej 5 lat pozbawienia wolności (punkt 3 wyroku),

- wyrok Sądu Okręgowego w G. Ośrodek Zamiejscowy w R. z dnia 30 grudnia 2013 r., sygn. akt (...), w części utrzymującej w mocy pkt 1, 2 i 3 wyroku łącznego Sądu Rejonowego w R. z dnia 30 września 2013 r., sygn. akt (...) - i na mocy art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. i art. 547 § 3 k.p.k. umorzył postępowanie w tej części;

3) na mocy art. 632 pkt 2 k.p.k. i art. 634 k.p.k. kosztami sądowymi umorzonego postępowania, a na mocy art. 638 k.p.k. kosztami sądowymi postępowania w przedmiocie wznowienia tego postępowania obciążono Skarb Państwa.

W uzasadnieniu zaskarżonego wyroku Sąd Apelacyjny wskazał m.in., że brak było podstaw do ingerencji sądu meriti orzekającego w przedmiocie wydania wyroku łącznego o sygn. akt (...), w prawomocny wyrok łączny Sądu Rejonowego w J. z dnia 10 lutego 2006 r., sygn. akt (...), albowiem prawomocne zakończenie postępowania o wydanie wyroku łącznego, obejmującego kary orzeczone prawomocnymi wyrokami stanowi - przy braku podstaw do zastosowania odnośnie tych wyroków art. 575 k.p.k. – stanowi negatywną przesłankę procesową w postaci stanu rzeczy osądzonej (*res iudicata*) oraz wyklucza ponowne rozstrzyganie o połączeniu tych kar i dlatego winno skutkować umorzeniem w tej części postępowania karnego, zgodne z treścią art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. Ponieważ Sąd Rejonowy w R. w wyroku łącznym, w sprawie o sygn. akt (...), zawarł rozstrzygnięcia w zakresie połączenia kar jednostkowych objętych wcześniej wyrokiem łącznym Sądu Rejonowego w J. w sprawie o sygn. akt (...), stąd w tym zakresie wyrok łączny Sądu Rejonowego w R. dotknięty jest bezwzględłą przyczyną odwoławczą z art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k. Z kolei okoliczność ta – w przekonaniu Sądu Apelacyjnego - implikowała konieczność wznowienia postępowania z urzędu, w myśl art. 542 § 3 k.p.k.

Apelację od powyższego wyroku wniosła obrońca skazanego, która w petitum skargi wskazała *in extenso*:

„1) Zaskarżam w części, tj. pkt 1 wyrok Sądu Apelacyjnego w K., wydany w II Wydziale Karnym, sygn. akt (...), w zakresie w jakim Sąd Apelacyjny nie wznowił z urzędu wyroku łącznego Sądu Rejonowego w R. z dnia 30 września 2013 r., sygn. akt (...), utrzymanego w mocy wyrokiem Sądu Okręgowego w G. z dnia 30 grudnia 2013 r., sygn. akt (...), w

części rozstrzygającej (pkt 6 wyroku (...)) o połączeniu kary pozbawienia wolności wymierzonej wyrokiem Sądu Rejonowego w J. z dnia 21 grudnia 2011 r. w sprawie o sygn. akt (...) oraz kary pozbawienia wolności wymierzonej w pkt 2 wyroku Sądu Rejonowego w R. z dnia 1 lutego 2012 r., sygn. akt (...);

2) zaskarżonemu wyrokowi zarzucam naruszenie art. 542 § 3 k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 pkt 11 k.p.k. w zw. z art. 482 § 1 k.p.k.;

3) wnoszę o dopuszczenie dowodu z akt Sądu Rejonowego w J., sygn. akt (...), na okoliczność ustalenia istnienia przesłanki z art. 439 § 1 pkt 11 k.p.k., bowiem wyrok zaoczny Sądu Rejonowego w J. z dnia 21 grudnia 2011 r. jest nieprawomocny, z uwagi na wadliwe doręczenie przedmiotowego wyroku skazanemu, bowiem wyrok został przesłany na adres zamieszkania skazanego, podczas gdy skazany w tym czasie przebywał w zakładzie karnym.

W oparciu o powyższe zarzuty wnoszę o:

1) wznowienie postępowania sądowego zakończonego prawomocnym wyrokiem łącznym Sądu Rejonowego w R. z dnia 30 września 2013 r., sygn. akt (...), utrzymanym w mocy wyrokiem Sądu Okręgowego w G. z dnia 30 grudnia 2013 r., sygn. akt (...), w części tj. w pkt 6 wyroku Sądu Rejonowego w R., sygn. akt (...) oraz utrzymujący w tej części wyrok w mocy – wyrok Sądu Okręgowego w G. sygn. akt (...);

2) uchylene wyroku łącznego Sądu Rejonowego w R. z dnia 30 września 2013 r., sygn. akt (...), w części (pkt 6) rozstrzygającej o połączeniu kary pozbawienia wolności wymierzonej wyrokiem Sądu Rejonowego w J. z dnia 21 grudnia 2011 r., w sprawie o sygn. akt (...) oraz kary pozbawienia wolności wymierzonej w pkt 2 wyroku Sądu Rejonowego w R. z dnia 1 lutego 2012 r., sygn. akt (...) oraz wyroku Sądu Okręgowego w G. Ośrodek zamieszkowy w R. z dnia 30 grudnia 2013 r., sygn. akt (...), w części utrzymującej pkt 6 wyroku łącznego Sądu Rejonowego w R. z dnia 30 września 2013 r., sygn. akt (...) i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Wnoszę o zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz obrońcy kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu, według norm przepisanych, która nie została opłacona w całości ani w części.“

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skoro obrońca skazanego Rafała K. określiła *expressis verbis* zakres złożonej apelacji, jako zwróconej wyłącznie przeciwko punktowi 1 zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w K. z dnia 17 grudnia 2014 r., sygn. akt (...), to już na wstępie należy zauważyć, że orzeczenie w nim zawarte a stwierdzające *in concreto* - jedynie wznowienie z urzędu postępowania w sprawie przywołanego wyżej wyroku łącznego Sądu Rejonowego w R. z dnia 30 września 2013 r., sygn. akt (...) - jest niezaskarżalne, jako że zaskarżalny jest wyrok zawierający rozstrzygnięcie następcze w formie uniewinnienia lub umorzenia postępowania (arg. ex art. 547 § 3 zdanie drugie k.p.k.).

Na wstępie trzeba przypomnieć, że przepis art. 547 k.p.k. określa generalnie rodzaje rozstrzygnięć, jakie są wynikiem procedowania na posiedzeniu (art. 544 § 3 k.p.k.) w przedmiocie wznowienia postępowania i ich zaskarżalność, przy czym mogą to być orzeczenia materialne (merytoryczne), jak i formalne. Te pierwsze stanowią rozstrzygnięcia, w których rozstrzygną się (pozytywnie lub negatywnie) o kwestii wznowienia postępowania i należą do nich zarówno postanowienia oddalające wnioski o wznowienie, postanowienia uwzględniające taki wniosek (i w konsekwencji uchylające zaskarżone orzeczenie i przekazujące sprawę właściwemu sądowi do ponownego rozpoznania), jak i wyroki wydawane w toku postępowania wznowieniowego. Natomiast charakter formalny mają postanowienia pozostawiające wniosek o wznowienie bez rozpoznania oraz postanowienia o umorzeniu postępowania podjętego w kwestii wznowienia (vide S. Zabłocki, *Postępo-*

wanie odwoławcze, kasacyjne i wznowieniowe w procesie karnym, Warszawa 1999 r., s. 349). Z kolei z treści § 2 i 3 art. 547 k.p.k. jasno wynika, że materialne orzeczenie o wznowieniu postępowania, powinno zawierać dwa rozstrzygnięcia: pierwotne i następne. Orzeczeniem pierwotnym będzie w takim wypadku zawsze *in concreto* wznowienie postępowania w danej sprawie, natomiast orzeczenie następne może przybrać postać: uchylenia zaskarżonego orzeczenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania właściwemu sądowi (zarówno pierwszej, jak i drugiej instancji); bądź uchylenia zaskarżonego orzeczenia i uniewinnienia oskarżonego; względnie też – uchylenia zaskarżonego orzeczenia i umorzenia postępowania. Aczkolwiek przepis art. 547 § 2 k.p.k., w odróżnieniu od art. 437 § 1 k.p.k., który mówi o „uchyleniu zaskarżonego orzeczenia w całości lub w części“, posługuje się jedynie zwrotem „uchyla zaskarżone orzeczenie“, to w ramach postępowania o wznowienie dopuszczalne jest także częściowe uchylene kwestionowanego orzeczenia (vide wyrok SN z dnia 6 października 2006 r., II KO 46/06, LEX nr 202151).

Zgodnie z treścią art. 547 § 3 i 4 k.p.k. od wyroku sądu wznowieniowego (sądu okręgowego lub sądu apelacyjnego), którym uchylono zaskarżone orzeczenie i uniewinniono oskarżonego lub umorzono postępowanie, przysługuje środek odwoławczy w postaci apelacji, natomiast nie podlega zaskarżeniu orzeczenie o wznowieniu postępowania i uchyleniu zaskarżonego rozstrzygnięcia z przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania. W wypadku, gdy od wyroku sądu wznowieniowego przysługuje środek zaskarżenia w postaci apelacji, odpowiednie zastosowanie mają też przepisy dotyczące tego środka odwoławczego, a w szczególności art. 425 § 2 zdanie pierwsze k.p.k., art. 429 i art. 430 § 1 k.p.k. (arg. ex art. 545 § 1 k.p.k.). Z normą, która przewiduje możliwość zaskarżenia orzeczenia „w całości“ lub w „części“ (art. 425 § 2 zdanie pierwsze k.p.k.), naturalnie łączy się pojęcie „zakresu zaskarżenia“, a zatem tych elementów orzeczenia przeciwko którym skierowany jest środek odwoławczy. Prawidłowe ustalenie owego „substratu“ zaskarżenia ma przy tym bardzo istotne znaczenie, albowiem określa granice środka odwoławczego, w jakich organ odwoławczy ma kontrolować zaskarżone orzeczenie (vide T. Grzegorzczak, Komentarz do art. 425 Kodeksu postępowania karnego, LEX 2014). W przedmiotowej sprawie środek odwoławczy został skierowany tylko przeciwko rozstrzygnięciu zawartemu w punkcie 1 zaskarżonego wyroku, a dotyczącemu samego wznowienia postępowania *ex officio* (na zasadzie art. 542 § 3 k.p.k. i art. 544 k.p.k.), natomiast pozostała część wyroku Sądu Apelacyjnego w K. (vide pkt 2 i 3) wyraźnie nie była przez autorkę skargi kwestionowana.

W nawiązaniu do powyższego, skoro obrońca skazanego zaskarżyła apelacją przedmiotowy wyrok sądu *meriti*, nie w całości, a tylko w części dotyczącej *in concreto* - jedynie orzeczenia o wznowieniu z urzędu postępowania w sprawie o wydanie wyroku łącznego Sądu Rejonowego w R. z dnia 30 września 2013 r, sygn. akt (...), natomiast *expressis verbis* nie zaskarżyła orzeczenia następczego o umorzeniu postępowania w części, zawartego w punkcie 2 wyroku, zaś w *petitum* środka odwoławczego domagała się *de facto* poszerzenia zakresu wznowienia postępowania *ex officio*, to takie sformułowanie granic skargi implikowało konstatację, że wniesiona apelacja jest niedopuszczalna i stąd należało pozostawić ją bez rozpoznania. Ustawodawca *verba legis* zdecydował bowiem, że samo merytoryczne orzeczenie o wznowieniu postępowania jest niezaskarżalne, natomiast środek odwoławczy przysługuje od wyroku uchylającego zaskarżone orzeczenie, zawierającego orzeczenie następne w formie uniewinnienia lub umorzenia postępowania (arg. ex art. 547 § 3 zdanie drugie k.p.k.).

Tym samym przedmiotowa apelacja, jako niedopuszczalna, powinna się spotkać z odmową przyjęcia już przez Prezesa Sądu Apelacyjnego w K. (arg. ex art. 429 § 1 k.p.k.). Skoro mimo to została jednak przyjęta i przekazana Sądowi Najwyższemu do rozpoznania, zaś następnie skierowana na rozprawę odwoławczą, należało – stosownie do treści

art. 430 § 1 k.p.k. w zw. z art. 429 § 1 k.p.k. w zw. z art. 547 § 3 zd. 2 a contrario k.p.k. – pozostawić ją bez rozpoznania na tym forum.

Nota bene, nic nie stoi na przeszkodzie, by w sytuacji, gdy autorka apelacji kwestionuje zakres przeprowadzonego ex officio postępowania wznowieniowego i podnosi dodatkowe okoliczności faktyczne (wskazujące in concreto na możliwość dotknięcia bezwzględną przyczyną odwoławczą z art. 439 § 1 pkt 11 k.p.k., także innego wyroku jednostkowego, tj. wyroku Sądu Rejonowego w J., sygn. akt (...)), które również mogą być przedmiotem orzekania w tym samym trybie, wystąpiła ze stosownym wnioskiem o zainicjowanie rozważenia, przez właściwy sąd wznowieniowy, wszczęcia z urzędu odpowiedniego postępowania. Nie ulega bowiem wątpliwości, że wznowienie postępowania z powodu uchybień z art. 439 § 1 k.p.k. nastąpić może tylko ex officio. Stąd też strona nie dysponuje możliwością wniesienia z tego powodu własnego wniosku o wznowienie postępowania (vide uchwała Sądu Najwyższego z 24 maja 2005 r., I KZP 5/05, OSNKW 2005, z. 5, poz. 48), może ona natomiast, na podstawie art. 9 § 2 k.p.k., zasygnalizować sądowi istnienie tego rodzaju uchybienia.

W przedmiotowej apelacji zawarto również wniosek o „zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz obrońcy kosztów pomocy prawnej udzielonej skazanemu z urzędu, według norm przepisanych.“ Wszelako wniosek ten nie jest merytorycznie uzasadniony. Wydatki na nieopłaconą przez stronę pomoc prawną, udzielaną przez obrońcę z urzędu, istotnie należą do wydatków ponoszonych przez Skarb Państwa (art. 618 § 1 pkt 11 k.p.k.), zaś rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (t.j. Dz.U. z 2013 r., p.461), przewiduje stosowne wynagrodzenie i to zarówno za czynności obrońcy z urzędu w sprawie o wznowienie postępowania, jak i za sporządzenie środka odwoławczego w wypadku, gdy sporządzający nie występuje przed sądem. Tym niemniej, z samej istoty pomocy prawnej wynika przecież to, że podejmowane w jej ramach czynności muszą być w ogóle prawnie dopuszczalne, aby ich autor mógł domagać się stosownego wynagrodzenia. Dotyczy to zwłaszcza czynności objętych przymusem adwokackim, będącego przecież wynikiem uznania przez racjonalnego ustawodawcę potrzeby zapewnienia, odpowiedniego zarówno pod względem merytorycznym, jak i formalnym, wywiedzenia środka odwoławczego (także apelacji w sprawach o wznowienie postępowania), które z reguły należą do skomplikowanych pod względem jurydycznym. Nota bene, na te właśnie ratio przymusu adwokackiego wskazywano już nawet na gruncie k.p.k. z 1928 r. (vide A. Mogielnicki, E. S. Rappaport, Kodeks postępowania karnego, Część II, Motywy ustawodawcze, Warszawa 1929, s. 712-713).

W przekonaniu Sądu Najwyższego, ustanowienie skazanemu, który z uwagi na niezaangażowanie nie jest w stanie ponieść kosztów obrony, obrońcy z urzędu dla dopełnienia odpowiednich wymogów stawianych apelacji w sprawie o wznowienie postępowania, nie upoważnia takiego obrońcy do żądania odpowiedniego wynagrodzenia za tę czynność wówczas, gdy nie potrafi on sprostać odpowiednim wymogom formalnym takiej skargi odwoławczej i wnosi apelację, która okazuje się prawnie niedopuszczalna. Stosownie do poglądu utrwalonego już w orzecznictwie Sądu Najwyższego (vide postanowienia SN: z dnia 17 lutego 2005 r., IV KK 418/04, OSNwSK 2005/1/387; z dnia 24 kwietnia 2001 r., IV KK 98/07, LEX nr 301157; z dnia 28 listopada 2012 r., III KK 313/12, LEX nr 1228562; czy z dnia 10 kwietnia 2014 r., SDI 10/14, LEX 1459165), należy zatem skonstatować, że skoro apelacja wniesiona przez obrońcę okazała się niedopuszczalna, to nie można obciążać Skarbu Państwa, który stosownie do art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze (t.j. Dz. U. z 2014 r., p. 635), ponosi koszty pomocy prawnej udzielonej z urzędu - obowiązkiem uregulowanie tegoż wynagrodzenia. Skarb Państwa nie może bowiem ponosić kosztów czynności procesowo wadliwych, a dokonanych przed

tys. euro należące do obywatela Czech Cagana R. oraz w kwocie 10 tys. euro należące do obywatela Czech Miroslava K. na pocięte kartki papieru imitujące banknoty, czym doprowadził te osoby do niekorzystnego rozporządzenia mieniem o wymienionej wartości, tj. za czyn z art. 286 § 1 k.k. na karę roku i 2 miesięcy pozbawienia wolności.

Na podstawie art. 85 i 86 § 1 k.k. wymierzono Damianowi S. łączną karę roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności.

Na podstawie art. 46 § 1 k.k. orzeczono wobec każdego z oskarżonych obowiązek naprawienia w całości szkody wyrządzonej przypisanymi przestępstwami przez zasądzenie wymienionych wyżej kwot euro na rzecz osób pokrzywdzonych, przy czym w odniesieniu do pierwszego z przestępstw – solidarnie od obu oskarżonych.

W apelacji od tego wyroku obrońca obu oskarżonych podniósł zarzut błędu w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia, a także zarzut obrazy przepisów postępowania, w szczególności art. 5 § 1 i 2, 6, 7, 54, 173, 391, 410 i 424 § 1 k.p.k., mającej wpływ na treść skarżonego orzeczenia, ze szczegółowym wskazaniem na czym naruszenie każdego z przepisów miało polegać. W apelacji był też zarzut obrazy art. 46 § 1 k.k. przez orzeczenie obowiązku naprawienia szkody na rzecz Jana V., mimo braku jego wniosku w tym przedmiocie.

Skarżący wniósł o zmianę wyroku przez uniewinnienie obu oskarżonych, ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Po rozpoznaniu apelacji Sąd Okręgowy w O. wyrokiem z dnia 19 listopada 2014 r., sygn. VII Ka 482/14, zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że uniewinnił obu oskarżonych od popełnienia przypisanych im czynów, a kosztami procesu obciążył Skarb Państwa.

W uzasadnieniu Sąd Okręgowy stwierdził, że Sąd pierwszej instancji dopuścił w zaskarżonym wyroku do naruszenia przepisu prawa materialnego, tj. art. 286 § 1 k.k. A to dlatego, że przypisując oskarżonym popełnienie przestępstw zakwalifikowanych z tego przepisu, nie zawarł w opisie czynów stwierdzenia, iż oskarżeni działali w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, co stanowi ustawowe znamię strony podmiotowej przestępstwa oszustwa określonego w tym przepisie. Skoro zatem opis czynów przypisanych w wyroku nie wypełnia wszystkich znamion przestępstwa z art. 286 § 1 k.k., to nie powinno dojść, w przekonaniu Sądu odwoławczego, do skazania. Nadto zauważył, że w sytuacji, gdy wyrok Sądu pierwszej instancji został zaskarżony tylko na korzyść oskarżonych, nie było możliwe jego uchylenie w celu usunięcia tego uchybienia w ponownym rozpoznaniu sprawy, gdyż naruszałoby to zakaz reformationis in peius (art. 443 k.p.k.). W konsekwencji Sąd Okręgowy uznał, że ze względu na charakter stwierdzonego z urzędu uchybienia, konieczna była zmiana wyroku i uniewinnienie obu oskarżonych. Rozpoznanie zarzutów apelacji stało się w tej sytuacji bezprzedmiotowe (art. 436 k.p.k.).

Prokurator Okręgowy w O. wniósł kasację na niekorzyść obu oskarżonych. Zarzucił w niej:

1. rażące naruszenie prawa materialnego – art. 286 § 1 k.k. przez błędne przyjęcie, że w zarzutach oskarżenia nie ujęto ustawowych znamion „działania oskarżonych w celu osiągnięcia korzyści majątkowej”, co miało istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku, gdyż skutkowało uniewinnieniem obu oskarżonych, jakkolwiek z treści każdego sformułowanego zarzutu okoliczność ta jednoznacznie wynikała i nie pozostawiała żadnych wątpliwości Sądowi pierwszej instancji oceniającemu działanie oskarżonych przez przyznanie całości dokonanych ustaleń faktycznych zgodnie z zasadą określoną w art. 2 § 2 k.p.k.;
2. rażące naruszenie prawa procesowego, a to art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k., art. 436 k.p.k. w zw. z art. 2 § 1 pkt 1 i § 2 k.p.k. oraz art. 437 § 1 k.p.k. i art. 440 k.p.k. polegające na zaniechaniu rozpoznania zarzutów zawartych w apelacji i niezasadne

ograniczenie rozpoznania środka odwoławczego do wadliwie stwierdzonego przez Sąd Odwoławczy, a niepodniesionego w zarzutach uchybienia, a to braku w wyroku skazującym wbrew obowiązкови z art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k. dokładnego wskazania w opisie czynów wszystkich znamion ustawowych przestępstwa oszustwa, a to przez nieprawidłowe rozpoznanie sprawy skutkujące niezasadnym uniewinnieniem obu oskarżonych od popełnienia zarzuconych im przestępstw, co spowodowało, że wyrok ten stał się rażąco niesprawiedliwy i przez to nie doprowadzono do osiągnięcia celu postępowania karnego ukierunkowanego na wykrycie i pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sprawcy przestępstwa.

W konkluzji autor kasacji wniósł o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w O. i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Do zmiany zaskarżonego wyroku Sądu pierwszej instancji doszło w rezultacie rozpoznania sprawy w zakresie przekraczającym granice podniesionych w apelacji zarzutów, mieszczącym się jednak w zasięgu kognicji Sądu odwoławczego (art. 433 § 1 k.k.). Sąd Okręgowy nie wskazał w uzasadnieniu, na podstawie którego z przepisów uprawniających do rozpoznania sprawy poza granicami środka odwoławczego wydał orzeczenie skarżone kasacją. Nie ulega jednak wątpliwości, że za jego podstawę procesową należy uznać przepis art. 440 k.p.k., obligujący, między innymi, do zmiany orzeczenia na korzyść oskarżonego, jeśli utrzymanie go w mocy byłoby rażąco niesprawiedliwe. Wskazuje na to uzasadnienie rozstrzygnięcia, w którym Sąd odwoławczy podniósł, że w opisie czynów przypisanych oskarżonym nie ma kompletu ustawowych znamion czynu zabronionego. Istotnie, przy takim postrzeganiu opisu czynu utrzymanie wyroku skazującego byłoby rażąco niesprawiedliwe, jako naruszające konstytucyjną zasadę nullum crimen sine lege (art. 42 ust. 1 Konstytucji RP), stanowiącą także podstawowy warunek odpowiedzialności karnej wyrażony w art. 1 § 1 Kodeksu karnego. Z tej właśnie zasady wynika zakaz skazania osoby, której nie przypisano zachowania wypełniającego wszystkie znamiona czynu zabronionego określonego w ustawie karnej (art. 115 § 1 k.k.).

Jest też oczywiste, że do znamion ustawowych charakteryzujących stronę podmiotową przestępstwa oszustwa stypizowanego w art. 286 § 1 k.k. należy działanie sprawcy w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, rozumianej jako przysporzenie dla siebie, jak i dla kogo innego (art. 115 § 4 k.k.). Bez przypisania sprawcy zachowania, które jednoznacznie wskazywałoby na zamiar realizowania celu osiągnięcia korzyści majątkowej, nie ma podstawy prawnej do skazania za przestępstwo z art. 286 § 1 k.k. Sąd Okręgowy uznał, że opisy czynów przypisanych oskarżonym nie zawierają ustalenia, iż działali oni w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, a tym samym brakuje jednego ze znamion przestępstwa typizowanego w tym przepisie. W tym kontekście Sąd odwoławczy nawiązał do art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k., w którym ustawa nakłada na sąd powinność dokładnego określenia w wyroku skazującym przypisanego oskarżonemu czynu oraz jego kwalifikacji prawnej. Brzmienie przepisu wskazuje, że oba człony tej normy są równoważne w tym znaczeniu, że treść czynu przypisanego powinna odpowiadać zawartością semantyczną znaczeniu wszystkich znamion określających typ przestępstwa. Z innej strony ujmując, każde znamię typu przestępstwa powinno znaleźć konkretyzację w opisie czynu. Nie oznacza to oczywiście, że warunkiem owej równowagi między kształtem słownym czynu a kwalifikacją prawną konieczne jest przytoczenie w opisie czynu słów, którymi ustawa określa poszczególne znamiona typu przestępstwa. Znamiona zakreślają jednak obszar kryminalizacji w sposób abstrakcyjny. Natomiast celem procesu karnego w stadium jurydykcyjnym jest rozstrzygnięcie czy zarzuconym czynem oskarżony wypełnił każde z syntetycznie ujętych znamion konkretnego typu przestępstwa, a jeśli tak, na czym to polegało. Uznanie, że czyn odpowiada znamionom przestępstwa następuje w drodze subsumcji, a więc podciągania konkretnego stanu faktycznego pod ogólną normę sankcyjną

nowaną, wysłowną w przepisie prawa karnego materialnego. W procesie karnym jest to zatem stadium stosowania prawa materialnego, które według prawideł logiki prawniczej przebiega zgodnie z wzorcem sylogizmu, a więc wnioskowania pośredniego ze zdań kategorycznych. Przesłanką większą schematu wnioskowania jest wyrażona abstrakcyjnie norma sankcjonowana albo jej części składowe charakteryzujące znamiona czynu zabronionego, a przesłanką mniejszą ustalone fakty, których skutki prawne względem tej normy należy wywodzić. Stwierdzenie, że stan faktyczny (tutaj: pozorowanie ekwiwalentnej wymiany walut przez wydanie kartek papieru za euro – przesłanka mniejsza) mieści się w obszarze, który wyznacza pojęcie określające odnośne znamię ustawowe czynu zabronionego (działanie w celu osiągnięcia korzyści majątkowej – przesłanka większa), obliuguje do subsumowania go pod to znamię.

Zmieniając wyrok Sądu Rejonowego i uniewinniając oskarżonych, Sąd odwoławczy kierował się tym, że opis czynów nie zawiera sformułowania, iż oskarżeni działali w celu osiągnięcia korzyści majątkowej. To oczywiście prawda, że w opisie czynów nie ma słów przytaczających sformułowanie tego znamienia strony podmiotowej przestępstwa z art. 286 § 1 k.k. Nie oznacza to jednak automatycznie, że opisy czynów nie ujmują bytu tego znamienia. Z całości opisów wynika, że oskarżeni, współdziałając ze sobą lub z innymi osobami, umyślnie, przy wymianie banknotów euro na korony słowackie po umówionym z kontrahentami kursie, po odebraniu banknotów euro przekazali drugiej stronie transakcji (pokrzywdzonym) pocięte kartki papieru imitujące banknoty, czym doprowadzili ich do niekorzystnego rozporządzenia mieniem. Niekorzystność rozporządzenia przez pokrzywdzonych wynikała z nieekwiwalentności wymiany. Oskarżeni, przyjmując banknoty euro i oddalając się z nimi, uzyskali przysporzenie, do którego świadomie dążyli, wprowadzając kontrahentów w błąd przez odwrócenie ich uwagi od przedmiotu wymiany w chwili jej dokonywania. Stąd też pełny opis czynów świadczy nieodparcie, że oskarżeni działali w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, odpowiadającej stratom poniesionym przez drugą stronę zapozorowanej wymiany. Nie może ulegać wątpliwości, że ustalenie takie zawarte jest *implicite* w opisie czynów. Zaprzeczenie byłoby niedorzeczne, gdyż wypaczałoby znaczenie językowe tekstu formułującego opis czynów. Marginalnie tylko można zauważyć, że potwierdzeniem takiego a nie innego ustalenia co do celu działania oskarżonych jest uzasadnienie wyroku Sądu Rejonowego, w którym *expressis verbis* tak właśnie precyzuje się ów cel.

Zatem, mimo niewprowadzenia do opisu czynów słów, którymi w ustawie określa się szczególne znamię podmiotowe przestępstwa, sam obraz przypisanych oskarżonym zachowań nakazuje przyjąć, że wypełniają one to znamię. Semantyczna ekwiwalentność jest tu oczywista.

W orzecznictwie sądowym zastępowanie słów ustawy określających znamiona przestępstw stosownym opisem zachowania sprawcy w przypisanym czynie występuje powszechnie. W wielu wypadkach jest to wręcz nieodzowne, gdyż słowa ustawy ujmują znamiona w formule ogólnej, czy też syntetycznej, a opis czynu, który powinien być, w myśl art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k. dokładny, musi konkretyzować i uściślać w czym wyrażało się wypełnienie przez oskarżonego poszczególnych znamion. Pominięcie ustawowego określenia znamion czynu zabronionego w opisie czynu przypisanego nie daje podstaw do podniesienia w apelacji zarzutu obrazu prawa materialnego, jeśli opis czynu mieści się w granicach pojęć, którymi ustawa określa znamiona czynu zabronionego. Można tu odwołać się np. do opisów przestępstw z art. 177 § 1 i 2 k.k., w których ustala się np., że oskarżony w znacznym stopniu przekroczył dozwoloną prędkość, kierując samochodem w terenie zabudowanym, bez równoczesnego stwierdzenia, że naruszył on zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym. Kontrola odwoławcza wyroku nie mogłaby zakwestionować opisu czynu z punktu widzenia kompletności znamion przedmiotowych przestępstwa z art. 177 § 1 k.k. A to dlatego, że przypisanie oskarżonemu przekroczenia w znacznym

stopniu dozwolonej prędkości w obszarze zabudowanym jest równoważne ze stwierdzeniem naruszenia zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym. Stanowi jedną z postaci takiego naruszenia. Wprowadzanie do opisu czynu ustawowej formuły znamienia, aczkolwiek uwyraźniłoby prawne zakwalifikowanie zachowania oskarżonego, byłoby jednakowoż wpisywaniem swego rodzaju pleonazmu, który nie zmieniałby obrazu czynu. Sięgając do innego przykładu, opis czynu sprowadzającego się do tego, że kierownik Urzędu Stanu Cywilnego wydał na wniosek strony odpis aktu urodzenia, w którym poświadczył niezgodną z oryginałem datę urodzenia, będzie wystarczający dla zakwalifikowania czynu z art. 271 § 1 k.k., mimo niezamieszczenia stwierdzenia, że poświadczona okoliczność ma znaczenie prawne. W tym dokumencie, z samej jego istoty, ma ona niezaprzezalnie takie znaczenie.

Przedstawione tu stanowisko co do relacji, w jakiej pozostają oba człony normy wyrażonej w art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k., prezentowane było w orzecznictwie Sądu Najwyższego wielokrotnie, w szczególności w: wyroku z 24 czerwca 2013r., V KK 435/12, LEX nr 1331400, postanowieniu z 5 grudnia 2013r., II KK 212/13, OSNKW 2014/5/38, postanowieniu z 20 marca 2014r., III KK 416/13, LEX nr 1444607, postanowieniu z 4 września 2014r., V KK 156/14, LEX nr 1532786, wyroku z 26 listopada 2014r., II KK 141/14, OSNKW 2015/5/42.

Wszystko to nie oznacza aprobowania praktyki opisywania czynów przypisanych oskarżonych w sposób, który nasuwałby jakiejkolwiek wątpliwości co do tego, czy narusza on normę sankcjonowaną dekodowaną z przepisu określającego typ przestępstwa. Opis czynu nie powinien w żadnym stopniu rodzić niepewności co do tego, że czyn mieści się w znamionach typu przestępstwa. Nie można jednak dyskwalifikować opisu z punktu widzenia zasady określoności czynu zabronionego przez ustawę tylko dlatego, że nie użyto w nim słów ustawy nazywających poszczególne znamiona przestępstwa. Ostatecznie bowiem liczy się zawartość semantyczna opisu, jako decydująca dla oceny, czy czyn narusza normę sankcjonowaną.

Przedstawione wyżej uwagi prowadzą do konkluzji, że podniesiony w kasacji zarzut obrazy art. 286 § 1 k.k. w wyroku Sądu odwoławczego jest zasadny. Uchybienie prawu materialnemu może nastąpić także wtedy, gdy sąd nie zastosował przepisu prawa materialnego, pomimo że *in concreto* było to obligatoryjne. W niniejszym wypadku opis przypisanych oskarżonym czynów, aczkolwiek może zbyt lapidarny, jeśli odnieść rzecz do standardu *lege artis*, był jednak wystarczający dla uznania, że czyny te wypełniają znamiona przestępstwa z art. 286 § 1 k.k., w szczególności to, które charakteryzuje działanie sprawcy jako przedsięwzięte w celu osiągnięcia korzyści majątkowej. Nie było więc powodów, by orzekając w zakresie przekraczającym granice zaskarżenia przyjmując, że oskarżeni zostali skazani przez Sąd pierwszej instancji za czyny nie wypełniające znamion przestępstwa.

Wytknięte przez skarżącego uchybienie było rażące i, co oczywiste, wywarło istotny wpływ na treść wyroku. W uwzględnieniu wniosku kasacji należało zatem uchylić zaskarżony wyrok i przekazać sprawę Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym. Z uwagi na związanie powyższym zapatrywaniem prawnym (art. 442 § 3 k.p.k.) powinnością Sądu odwoławczego będzie rozpoznanie zarzutów apelacji obrońcy oskarżonych, które przy poprzednim rozpoznaniu sprawy zostały uznane na podstawie art. 436 k.p.k. za bezprzedmiotowe wobec rozstrzygnięcia poza granicami środka odwoławczego.”

1.4. Zagadnienia prawne

1.4.1. Zagadnienie prawne przedstawione przez Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego przekazane do rozstrzygnięcia pełnemu składowi Izby Karnej Sądu Najwyższego, I KZP 21/14

„Czy w postępowaniu kasacyjnym dopuszczalne jest uchylene zaskarżonego orzeczenia wyłącznie w części, w jakiej nie zawiera ono rozstrzygnięcia w przedmiocie środka karnego, którego zastosowanie było obligatoryjne?”

1.4.2. Zagadnienie prawne przedstawione przez Sąd Okręgowy w Częstochowie, I KZP 6/15

„Czy konsekwencją uznania, że art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 19 listopada 2009 roku o grach hazardowych jest przepisem technicznym w rozumieniu dyrektywy 98/34/WE, wobec faktu jego nienotyfikowania Komisji Europejskiej, jest brak możliwości pociągnięcia do odpowiedzialności karnoskarbowej za występki z art. 107 § 1 k.k.s. osób, które prowadzą grę losową, grę na automacie lub zakład wzajemny wbrew zakazom zawartym w tymże przepisie?”

1.4.3. Zagadnienie prawne przedstawione przez Sąd Najwyższy, I KZP 7/15

„Czy umyślne pozbawienie wolności innej osoby może być uznane za zbrodnię przeciwko ludzkości, której karalność nie ulega przedawnieniu, nawet jeżeli nie realizuje znamion czynu zabronionego określonego w art. 118a § 2 pkt 2 k.k.?”

1.4.4. Zagadnienie prawne przedstawione przez Sąd Rejonowy w Bielsku-Białej, I KZP 8/15

„Czy regulacje zawarte w art. 51 § 2 kpk, 306 § 1 kpk i w art. 98 § 2 pkt 2 i § 3 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego wyłączają uprawnienia rodzica małoletnich pokrzywdzonych do wykonywania ich praw w toku postępowania przygotowawczego w sprawie, w której osobą podejrzaną o popełnienie przestępstwa na szkodę małoletnich jest drugi z rodziców?”

1.4.5. Zagadnienie prawne przedstawione przez Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie, I KZP 9/15

„Czy Sąd Okręgowy Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w oparciu o art. 41 w zw. z art. 46 Ustawy z dnia 7 maja 2009r. o biegłych rewidentach i ich samorządzie, podmiotach uprawnionych do badania sprawozdań finansowych oraz o nadzorze publicznym (Dz. U. z dnia 22 maja 2009r. - Dz.U.2009.77.649) rozpoznaje odwołanie biegłego rewidenta od orzeczenia Krajowego Sądu Dyscyplinarnego przy Krajowej Izbie Biegłych Rewidentów -

na rozprawie głównej w składzie wynikającym z art. 28 § 1 k.p.k., czy też z art. 29 § 1 k.p.k.?”

2. Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego dotyczące prawa karnego

2.1. Wyroki i postanowienia Trybunału Konstytucyjnego

(źródło: www.trybunal.gov.pl)

2.1.1. Występek o charakterze chuligańskim (SK 47/13)

PRL-owska geneza instytucji występkę o charakterze chuligańskim nie może przesądzać o stwierdzeniu niekonstytucyjności art. 115 § 21 kodeksu karnego – stwierdził Trybunał Konstytucyjny.

9 czerwca 2015 r. o godz. 9:00 Trybunał Konstytucyjny rozpoznał skargę K. B. dotyczącą występkę o charakterze chuligańskim.

Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 115 § 21 ustawy z 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny, w części obejmującej słowa: „jeżeli sprawca działa publicznie i bez powodu albo z oczywiście błędnego powodu, okazując przez to rażące lekceważenie porządku prawnego”, **jest zgodny** z art. 42 ust. 1 zdanie pierwsze w związku z art. 2 konstytucji.

Ponadto Trybunał Konstytucyjny postanowił umorzyć postępowanie w pozostałym zakresie.

Zgodnie z art. 115 § 21 kodeksu karnego, „występkiem o charakterze chuligańskim jest występki polegający na umyślnym zamachu na zdrowie, na wolność, na część lub nietykalność cielesną, na bezpieczeństwo powszechne, na działalność instytucji państwowych lub samorządu terytorialnego, na porządek publiczny, albo na umyślnym niszczeniu, uszkodzeniu lub czynieniu niezdatną do użytku cudzej rzeczy, jeżeli sprawca działa publicznie i bez powodu albo z oczywiście błędnego powodu, okazując przez to rażące lekceważenie porządku prawnego”. Uznanie czynu za występki o charakterze chuligańskim skutkuje zastosowaniem odpowiedzialności karnej, polegającym na wymierzeniu kary w wysokości nie niższej od dolnej granicy zagrożenia przewidzianego w ustawie zwiększonego o połowę (art. 57a § 1 k.k.), obligatoryjnym orzeczeniu nawiązki na rzecz pokrzywdzonego (art. 57a § 2 k.k.), a także wyłączeniu możliwości odstąpienia od wymierzenia kary (art. 59 § 1 k.k.) oraz zawieszenia wykonania kary (art. 69 § 4 zdanie pierwsze k.k.). W szczególnie uzasadnionych przypadkach sąd może jednak warunkowo zawiesić wykonanie kary pozbawienia wolności także wobec sprawcy występkę o charakterze chuligańskim (art. 69 § 4 zdanie drugie k.k.).

Zasadniczy problem, rozpatrywany przez Trybunał Konstytucyjny dotyczył tego, czy ustawowa definicja występkę o charakterze chuligańskim jest dostatecznie jasna i precyzyjna w świetle konstytucyjnych wymagań określoności przepisów karnych (art. 42 ust. 1 zdanie pierwsze konstytucji). Skarżący upatrywał naruszenia tych wymagań w nagromadzeniu w art. 115 § 21 k.k. niedostatecznie – jego zdaniem – precyzyjnych znamion „działania publicznie”, „bez powodu albo z oczywiście błędnego powodu” oraz „okazywania przez to rażące lekceważenie porządku prawnego”.

W swoim orzecznictwie Trybunał przyjmuje, że orzeczenie o niekonstytucyjności danej regulacji nie może wynikać wyłącznie z abstrakcyjnego stwierdzenia niedookreśloności tekstu prawnego. Pozbawienie mocy obowiązującej przepisu z powodu braku wymaganej precyzyjności czy jasności prawa powinno być traktowane jako środek ostateczny, stosowany dopiero wówczas, gdy inne metody usuwania wątpliwości dotyczących treści przepisu, w szczególności przez jego sądową interpretację, okażą się niewystarczające. Podtrzymując to stanowisko, Trybunał stwierdził, że **w aktualnym orzecznictwie sądowym nie występują istotne rozbieżności w wykładni zakwestionowanych przez skarżącego elementów definicji legalnej występkę o charakterze chuligańskim w stopniu, który uniemożliwia ustalenie treści tej definicji.**

Znamię „działania publicznie” należy do znamion utrwalonych w tradycji polskich regulacji karnych i istnieje w szeregu przepisów obowiązującego kodeksu karnego. Z kolei znamiona działania „bez powodu albo z oczywiście błędnym powodem” oraz „okazywania przez to rażącego lekceważenia dla porządku prawnego” są znamionami ocennymi, których niedookreśloność nie przekracza poziomu akceptowalnego z punktu widzenia wymagań jasności i precyzyjności regulacji karnej. Stosowanie znamion ocennych jest przy tym techniką znaną prawu karnemu i nierzadko konieczną ze względu na potrzebę wykluczenia nadmiernej kazuistyki regulacji. Co więcej, przy określeniu, czy czyn spełnia kryteria ustalone w art. 115 § 21 k.k., miarodajny pozostaje bogaty dorobek orzecznictwa i doktryny, wypracowany na podstawie bardzo podobnej definicji zawartej w kodeksie karnym z 1969 r. oraz na gruncie obowiązującego k.k. z 1997 r.

Ponadto, w ocenie Trybunału, PRL-owska geneza instytucji występku o charakterze chuligańskim nie może przesądzać o stwierdzeniu niekonstytucyjności art. 115 § 21 kodeksu karnego. Ta sama instytucja prawna, funkcjonująca w innym otoczeniu normatywnym i aksjologicznym, może bowiem służyć realizacji zupełnie innych celów niż te, które były pierwotnie zakładane. Przywracając do obowiązującego kodeksu karnego instytucję występku o charakterze chuligańskim na mocy ustawy z 2006 r. ustawodawca miał na celu zaostrzenie odpowiedzialności karnej oraz zwiększenie sprawności sądownictwa i karania osób, które popełniają drobne, uciążliwe przestępstwa przeciwko życiu, zdrowiu i mieniu. Chodziło przede wszystkim o zachowania tzw. pseudokibiców związane z meczami piłkarskimi, a także o przypadki wandalizmu polegające na dewastacji mienia użyteczności publicznej. Cele te, mające uzasadniać utrzymanie przez ustawodawcę instytucji występku o charakterze chuligańskim, nie straciły aktualności.

2.2. Wokanda Trybunału Konstytucyjnego

(źródło: www.trybunal.gov.pl)

2.2.1. Zasady pobierania od oskarżonego materiału biologicznego do badań genetycznych (SK 28/15)

W skardze konstytucyjnej wniesiono o zbadanie zgodności art. 74 § 2 pkt. 3 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku – Kodeks postępowania karnego z art. 41 ust. 1, art. 47 i art. 51 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3 oraz z art. 45 ust. 1 w związku z art. 77 ust. 2 Konstytucji RP, jak również z art. 8 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 roku, zmienianej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2.

2.2.2. Skarga na przewlekłość postępowania (SK 27/15)

W skardze konstytucyjnej wniesiono o zbadanie zgodności art. 8 ust. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 roku o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki w związku z art. 459 kodeksu postępowania karnego z art. 45 ust. 1 w zw. z art. 78 i art. 176 ust. 1 Konstytucji RP.

2.2.3. Gry hazardowe; odpowiedzialność karna za czyn, który nie był zabroniony pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia (SK 22/15)

Sprawa połączona z SK 21/15, SK 22/15 (sprawa rozpoznawana pod wspólną sygnaturą SK 20/15).

2.2.4. Gry hazardowe; odpowiedzialność karna za czyn, który nie był zabroniony pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia (SK 21/15)

Sprawa połączona z SK 20/15 (sprawa rozpoznawana pod wspólną sygnaturą SK 20/15).

2.2.10. Złożenie wniosku o wszczęcie postępowania lustracyjnego - osoby uprawnione (SK 20/14)

W skardze konstytucyjnej wniesiono o zbadanie zgodności art. 20 ust. 5 ustawy z dnia 18 października 2006 roku o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów z art. 32 w związku z art. 30 Konstytucji RP w zakresie w jakim pozbawia osoby w nim enumeratywnie niewskazane do złożenia wniosku o wszczęcie postępowania lustracyjnego..

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.11. Opłaty w sprawach karnych; koszty postępowania (SK 14/14)

W skardze konstytucyjnej wniesiono o zbadanie zgodności art. 636 § 3 w zw. z art. 636 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku – Kodeks postępowania karnego i art. 632 pkt 1 w związku z art. 640 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku – Kodeks postępowania karnego z art. 45 ust. 1, art. 64 ust. 1 i 2 w związku z art. 2 Konstytucji RP.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.12. Prawo do sądu; pozbawienie skarżącego prawa do udziału w posiedzeniu sądu w przedmiocie wykonywania środka zapobiegawczego - umieszczenie w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym (SK 13/14)

W skardze konstytucyjnej wniesiono o zbadanie zgodności art. 22 §1 w związku z art. 204 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku – Kodeks karny wykonawczy w zakresie w jakim przepis ten pozbawia skarżącego prawa udziału w posiedzeniu sądu w przedmiocie wykonywania środka zapobiegawczego z art. 94 §1 k.k., w postaci umieszczenia w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, tj. zasadą prawa do sądu, w tym składającym się na jej treść uprawnieniem do korzystania z rzetelnej procedury sądowej, zgodnej z wymogami sprawiedliwości i jawności poprzez zapewnienie skarżącemu wysłuchania i osobistego udziału w czynnościach sądowego postępowania wykonawczego.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.13. Nieważność orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego; odpowiedzialność Skarbu Państwa (SK 12/14)

Sprawa połączona.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.14. Zasady opodatkowania gier hazardowych (SK 3/14)

W skardze konstytucyjnej wniesiono o zbadanie zgodności rt. 139 ust. 1 ustawy z dnia 19 listopada 2009 roku o grach hazardowych z art. 2 w związku z art. 20, art. 21, art. 22, art. 31, art. 64 ust. 1 i 3, art. 84 oraz z art. 217 Konstytucji RP.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.15. Oskarżyciel posiłkowy - uprawnienia (K 12/15)

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o zbadanie zgodności art. 56 § 3 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku – Kodeks postępowania karnego, w zakresie, w jakim wyłącza dopuszczalność zaskarżenia zażaleniem postanowienia wydanego na podstawie art. 56 § 2 tego Kodeksu i odnoszącego się do oskarżyciela posiłkowego - z art. 45 ust. 1 w związku z art. 78 w związku z art. 176 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.16. Bezpieczeństwo imprez masowych; zakaz klubowy (K 47/14)

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o zbadanie zgodności art. 14 ust. 1, 1a i ust. 5 ustawy z dnia 20 marca 2009 roku o bezpieczeństwie imprez masowych – z art. 2 w związku z art. 87 ust. 1 i z art. 73 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.17. Stosowanie wobec tej samej osoby, za ten sam czyn, odpowiedzialności za przestępstwo i wykroczenie (K 45/14)

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o zbadanie zgodności art. 10 § 1 ustawy z dnia 20 maja 1971 roku – Kodeks wykroczeń – w zakresie, w jakim przepis ten dopuszcza stosowanie wobec tej samej osoby, za ten sam czyn, odpowiedzialności za przestępstwo i wykroczenie - z art. 2 i art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, z art. 4 ust. 1 Protokołu nr 7 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności oraz z art. 14 ust. 7 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.18. Uprawnienia pokrzywdzonego w procesie karnym (K 30/14)

Prokurator Generalny wniósł o zbadanie zgodności przepisu art. 339 § 5 w związku z art. 54 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku – Kodeks postępowania karnego, w zakresie, w jakim nie zapewnia pokrzywdzonemu możliwości wzięcia udziału w posiedzeniach sądu dotyczących umorzenia postępowania przed rozprawą, o których mowa w art. 339 § 3 pkt 2 ustawy – Kodeks postępowania karnego, w sprawach o przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego, z art. 45 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji RP.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.19. Przepisy regulujące przeszukiwanie osób, dokonywanie kontroli osobistej oraz przeszukiwanie pojazdów przez funkcjonariuszy publicznych (K 17/14)

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o zbadanie zgodności:

1. art. 219 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku – Kodeks postępowania karnego w zakresie, w jakim przewiduje przeszukiwanie osoby, nie określając równocześnie granic tego przeszukiwania z art. 41 ust. 1 i art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP;
2. art. 44 § 2 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 roku – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia w zakresie, w jakim przewiduje przeszukiwanie osoby, nie określając równocześnie granic tego przeszukiwania z art. 41 ust. 1 i art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP;
3. art. 29 ust. 3 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 roku o udzieleniu ochrony cudzoziemcom na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w zakresie, w jakim przewiduje przeprowadzenie kontroli osobistej, nie określając równocześnie jej granic z art. 41 ust. 1 i art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP;
4. a) art. 15 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 roku o Policji z art. 41 ust. 1 i art. 47 w związku z art. 31 ust. 3, a także z art. 50 Konstytucji RP;
- b) art. 15 ust. 7 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 roku o Policji z art. 45 ust. 1, art. 77 ust. 2 i art. 78 Konstytucji RP;
5. a) art. 11 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 12 października 1990 roku o Straży Granicznej z art. 41 ust. 1 i art. 47 w związku z art. 31 ust. 3, a także z art. 50 Konstytucji RP;
- b) art. 11 ust. 2a lit. a ustawy z dnia 12 października 1990 roku o Straży Granicznej z art. 45 ust. 1, art. 77 ust. 2 i art. 78 Konstytucji RP;
6. a) art. 11a ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 28 września 1991 roku o kontroli skarbowej z art. 50 Konstytucji RP;
- b) art. 11c ust. 1 ustawy z dnia 28 września 1991 roku o kontroli skarbowej z art. 45 ust. 1, art. 77 ust. 2 i art. 78 Konstytucji RP;
7. a) art. 12 ust. 1 pkt 3a ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku o strażach gminnych z art. 41 ust. 1 i art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP;
- b) art. 20 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku o strażach gminnych z art. 45 ust. 1 i art. 77 ust. 2 Konstytucji RP;
8. art. 13 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 16 marca 2001 roku o Biurze Ochrony Rządu z art. 41 ust. 1 i art. 47 w

związku z art. 31 ust. 3, a także z art. 50, art. 45 ust. 1, art. 77 ust. 2 i art. 78 Konstytucji RP;

9. a) art. 17 ust. 1 pkt 10 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 roku o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych z art. 41 ust. 1 i art. 47 w związku z art. 31 ust. 3, a także z art. 50 Konstytucji RP;

b) art. 24 ust. 1 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 roku o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych z art. 45 ust. 1, art. 77 ust. 2 i art. 78 Konstytucji RP;

10. a) art. 23 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 24 maja 2002 roku o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu z art. 41 ust. 1 i art. 47 w związku z art. 31 ust. 3, a także z art. 50 Konstytucji RP;

b) art. 23 ust. 7 pkt 1 ustawy z dnia 24 maja 2002 roku o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu z art. 45 ust. 1, art. 77 ust. 2 i art. 78 Konstytucji RP;

11. art. 44 ust. 2 pkt 5 ustawy z dnia 9 czerwca 2006 roku o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego z art. 41 ust. 1 i art. 47 w związku z art. 31 ust. 3, a także z art. 50, art. 45 ust. 1, art. 77 ust. 2 i art. 78 Konstytucji RP;

12. a) art. 14 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 9 czerwca 2006 roku o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym z art. 41 ust. 1 i art. 47 w związku z art. 31 ust. 3, a także z art. 50 Konstytucji RP;

b) art. 14 ust. 7 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2006 roku o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym z art. 45 ust. 1, art. 77 ust. 2 i art. 78 Konstytucji RP;

13. a) art. 32 ust. 1 pkt 4 i art. 45 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 roku o Służbie Celnej z art. 41 ust. 1 i art. 47 w związku z art. 31 ust. 3, a także z art. 45 ust. 1 i art. 77 ust. 2 i art. 78 Konstytucji RP;

b) art. 32 ust. 1 pkt 9 oraz art. 46 ust. 3 pkt 4 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 roku o Służbie Celnej z art. 50 oraz z art. 45 ust. 1, art. 77 ust. 2 i art. 78 Konstytucji RP;

14. a) art. 23 pkt 4 lit. d ustawy z dnia 18 kwietnia 1985 roku o rybactwie śródlądowym z art. 50 Konstytucji RP;

b) art. 23a ust. 8 ustawy z dnia 18 kwietnia 1985 roku o rybactwie śródlądowym z art. 45 ust. 1, art. 77 ust. 2 i art. 78 Konstytucji RP;

15. a) art. 47 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 28 września 1991 roku o lasach z art. 50 Konstytucji RP;

b) art. 47 ust. 3b ustawy z dnia 28 września 1991 roku o lasach z art. 45 ust. 1, art. 77 ust. 2 i art. 78 Konstytucji RP;

16. a) art. 39 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 13 października 1995 roku – Prawo łowieckie z art. 50 Konstytucji RP;

b) art. 39 ust. 10 ustawy z dnia 13 października 1995 roku – Prawo łowieckie z art. 45 ust. 1, art. 77 ust. 2 i art. 78 Konstytucji RP;

17. a) § 16 ust. 1 pkt 2, ust. 2-5 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 26 lipca 2005 roku w sprawie sposobu postępowania przy wykonywaniu niektórych uprawnień policjantów z art. 41 ust. 1 i art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP;

b) § 17 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 26 lipca 2005 roku w sprawie sposobu postępowania przy wykonywaniu niektórych uprawnień policjantów z art. 50 Konstytucji RP;

18. a) § 5 ust. 1-4, 6 i 7 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 15 grudnia 2006 roku w sprawie kontroli granicznej dokonywanej przez funkcjonariuszy Straży Granicznej z art. 41 ust. 1 i art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP;

b) § 6 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 15 grudnia 2006 roku w sprawie kontroli granicznej dokonywanej przez funkcjonariuszy Straży Granicznej z art. 50 Konstytucji RP;

19. § 10 ust. 1 pkt 2, ust. 3-6 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 grudnia 2009 roku w sprawie zakresu i sposobu wykonywania przez strażników gminnych (miejskich) niektórych czynności z art. 41 ust. 1 i art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP;

20. a) § 9 i § 10 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 kwietnia 2002 roku w sprawie szczegółowego trybu wykonywania czynności przez funkcjonariuszy Biura Ochrony Rządu oraz korzystania przez nich z pomocy innych podmiotów z art. 41 ust. 1 i art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP;

b) § 11 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 kwietnia 2002 roku w sprawie szczegółowego trybu wykonywania czynności przez funkcjonariuszy Biura Ochrony Rządu oraz korzystania przez nich z pomocy innych podmiotów z art. 50 Konstytucji RP;

21. a) § 19-21 rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z dnia 14 grudnia 2001 roku w sprawie szczegółowego sposobu wykonywania niektórych uprawnień przez żołnierzy Żandarmerii Wojskowej z art. 41 ust. 1 i art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP;

b) § 22 rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z dnia 14 grudnia 2001 roku w sprawie szczegółowego wykonywania niektórych uprawnień przez żołnierzy Żandarmerii Wojskowej z art. 50 Konstytucji RP;

22. a) § 29 ust. 1-3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 26 kwietnia 2005 roku w sprawie wydawania osobom poleceń określonego zachowania się, legitymowania, zatrzymywania, przeszukania, kontroli osobistej, przeglądania bagaży i sprawdzania ładunku oraz rejestrowania zdarzeń przez funkcjonariuszy Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego z art. 41 ust. 1 i art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP;

b) § 30 i § 31 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 26 kwietnia 2005 roku w sprawie wydawania osobom poleceń określonego zachowania się, legitymowania, zatrzymywania, przeszukania, kontroli osobistej, przeglądania bagaży i sprawdzania ładunku oraz rejestrowania zdarzeń przez funkcjonariuszy Agencji

Bezpieczeństwa Wewnętrznego z art. 50 Konstytucji RP; 23. a) § 29 ust. 1-3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 lipca 2006 roku w sprawie wydawania osobom poleceń określonego zachowania się, legitymowania, zatrzymywania, przeszukania, kontroli osobistej, przeglądania bagaży i sprawdzania ładunku oraz obserwowania i rejestrowania zdarzeń przez funkcjonariuszy Centralnego Biura Antykorupcyjnego z art. 41 ust. 1 i art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP;

b) § 30 i § 31 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 lipca 2006 roku w sprawie wydawania osobom poleceń określonego zachowania się, legitymowania, zatrzymywania, przeszukania, kontroli osobistej, przeglądania bagaży i sprawdzania ładunku oraz obserwowania i rejestrowania zdarzeń przez funkcjonariuszy Centralnego Biura Antykorupcyjnego z art. 50 Konstytucji RP;

24. a) § 8-10 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 18 listopada 2009 roku w sprawie warunków użycia urządzeń technicznych i psów służbowych podczas kontroli oraz sposobu przeprowadzania przeszukania osoby i rewizji bagażu podróznego z art. 41 ust. 1 i art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP;

b) § 11 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 18 listopada 2009 roku w sprawie warunków użycia urządzeń technicznych i psów służbowych podczas kontroli oraz sposobu przeprowadzania przeszukania osoby i rewizji bagażu podróznego z art. 50 Konstytucji RP;

25. § 16 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 8 lipca 2011 roku w sprawie warunków, sposobu i szczegółowego trybu wykonywania niektórych czynności przez inspektorów i pracowników kontroli skarbowej, sposobu i trybu współpracy z Policją w zakresie wykonywanych czynności oraz wzorów dokumentów stosowanych w sprawach zatrzymania osoby i kontroli rodzaju paliwa używanego do napędu pojazdu mechanicznego z art. 50 Konstytucji RP.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.20. Odpowiedzialność za wykroczenie; znikoma społecznie szkodliwość czynu (K 13/14)

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o zbadanie zgodności art. 1 ustawy z dnia 20 maja 1971 roku – Kodeks wykroczeń, w zakresie, w jakim przepis ten pomija przesłankę znikomej społecznej szkodliwości czynu jako wyłączającej odpowiedzialność za wykroczenie – z art. 45 ust. 1 i z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.21. Ustawa o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób (K 11/14)

Sprawa połączona z K 6/14 (sprawa rozpoznawana pod wspólną sygnaturą K 6/14).

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.22. Utrata członkostwa w Polskim Związku Łowieckim; postępowanie dyscyplinarne (K 10/14)

Prokurator Generalny wniósł o zbadanie zgodności art. 2 oraz art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 roku o zmianie ustawy – Prawo łowieckie, jak również art. 3 tej ustawy w zakresie, w jakim dotyczy spraw utraty członkostwa w Polskim Związku Łowieckim na skutek łowieckiego postępowania dyscyplinarnego, z art. 42 ust. 1 zdanie pierwsze Konstytucji RP.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.23. Ustawa o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób (K 6/14)

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej wniósł o zbadanie zgodności

1) art. 14 ust. 3 ustawy z dnia 22 listopada 2013 roku o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób – z art. 41 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP,

2) art. 19 ust. 3 ustawy z dnia 22 listopada 2013 roku o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób - z art. 42 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji RP,

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.41. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 50/15)

Podmiot inicjujący postępowanie: Sąd Rejonowy w Radomiu X Wydział Karny

Sprawa połączona z P 8/15, P 14/15 i P 17/15 (sprawa rozpoznawana pod wspólną sygnaturą P 8/15).

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.42. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 42/15)

Podmiot inicjujący postępowanie: Sąd Rejonowy w Radomiu X Wydział Karny

Sprawa połączona z P 16/15, P 33/15, P 40/15 (sprawa rozpoznawana pod wspólną sygnaturą P 15/15).

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.43. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 36/15)

Podmiot inicjujący postępowanie: Sąd Rejonowy w Mińsku Mazowieckim II Wydział Karny

Pytanie prawne czy art. 6 ust 1 oraz art. 14 ust 1 ustawy z dnia 19 listopada 2009 roku o grach hazardowych są zgodne z art. 7 i art. 91 ust 3 Konstytucji RP i art. 8 dyrektywy 98/34 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 czerwca 1998 roku ustanawiającą procedurę udzielania informacji w dziedzinie norm i przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.44. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 33/15)

Podmiot inicjujący postępowanie: Sąd Rejonowy w Radomiu X Wydział Karny

Sprawa połączona z P 15/15, P 16/15 (sprawa rozpoznawana pod wspólną sygnaturą P 15/15).

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.45. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 31/15)

Podmiot inicjujący postępowanie: Sąd Rejonowy w Olsztynie II Wydział Karny.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.46. Zasady odwołania warunkowego przedterminowego zwolnienia (P 22/15)

Podmiot inicjujący postępowanie: Sąd Apelacyjny w Krakowie II Wydział Karny

Pytanie prawne czy art. 160 § 5 zdanie 2 w związku z art. 160 §1 pkt 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku – Kodeks karny wykonawczy w zakresie, w jakim nie przewiduje możliwości odstąpienia przez sąd od odwołania warunkowego przedterminowego zwolnienia w sytuacji, gdy wobec skazanego ponownie orzeczono karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, jeżeli przemawiają za tym szczególne względy, jest zgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.47. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 17/15)

Podmiot inicjujący postępowanie: Sąd Rejonowy w Szubinie II Wydział Karny

Sprawa połączona z P 8/15 i P 14/15 (sprawa rozpoznawana pod wspólną sygnaturą P 8/15).

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.48. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 16/15)

Podmiot inicjujący postępowanie: Sąd Rejonowy w Grójcu II Wydział Karny

Sprawa połączona z P 15/15 (sprawa rozpoznawana pod wspólną sygnaturą P 15/15).

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.49. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 15/15)

Podmiot inicjujący postępowanie: Sąd Rejonowy w Grójcu II Wydział Karny, Sąd Rejonowy w Grójcu II Wydział Karny, Sąd Rejonowy w Radomiu X Wydział Karny.

Sprawa połączona z P 16/15, P 33/15 (sprawa rozpoznawana pod wspólną sygnaturą P 15/15).

Połączone pytania prawne czy uchwalenie ustawy z dnia 19 listopada 2009 roku o grach hazardowych w zakresie, w jakim zawiera ona przepisy techniczne w rozumieniu dyrektywy 98/34/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 czerwca 1998 roku, w szczególności przepisu art. 14 tej ustawy, z naruszeniem obowiązku notyfikacji wynikającego z tej dyrektywy oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 roku w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych jest zgodne z art. 2, art. 7 w związku z art. 9 Konstytucji RP, z uwagi na naruszenie konstytucyjnego trybu ustawodawczego.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.50. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 14/15)

Podmiot inicjujący postępowanie: Sąd Rejonowy w Szubinie II Wydział Karny

Sprawa połączona z P 8/15 (sprawa rozpoznawana pod wspólną sygnaturą P 8/15).

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.51. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 13/15)

Podmiot inicjujący postępowanie: Sąd Rejonowy w Olsztynie II Wydział Karny

Sprawa połączona z P 11/15, P 12/15 (sprawa rozpoznawana pod wspólną sygnaturą P 11/15).

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.52. Obowiązek powiadamiania Komisji Europejskiej i państw członkowskich o projektach przepisów technicznych (P 12/15)

Podmiot inicjujący postępowanie: Sąd Rejonowy w Olsztynie II Wydział Karny

Sprawa połączona z P 11/15 (sprawa rozpoznawana pod wspólną sygnaturą P 11/15).

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.53. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 11/15)

Podmiot inicjujący postępowanie: Sąd Rejonowy w Olsztynie II Wydział Karny, Sąd Rejonowy w Olsztynie II Wydział Karny, Sąd Rejonowy w Olsztynie II Wydział Karny, Sąd Rejonowy w Olsztynie II Wydział Karny

Sprawa połączona z P 12/15, P 13/15, P 31/15 (sprawa rozpoznawana pod wspólną sygnaturą P 11/15).

Pytanie prawne czy przepis art. 6 ust. 1 oraz art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 19 listopada 2009 roku o grach hazardowych, uchwalonej bez przedstawienia przez Państwo Polskie w Komisji Europejskiej w ramach procedury notyfikacyjnej wynikającej z art. 1 ust. 11 dyrektywy 98/34/WE parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 czerwca 1998 roku są zgodne z:

- 1. art. 2 Konstytucji RP tj.
 - zasadą demokratycznego państwa prawnego zaufania obywatela do państwa i prawa z zasadą racjonalności działań ustawodawcy,
 - zasadą winy jako podstawy odpowiedzialności,
 - zasadą poprawnej legislacji,
- 2. z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP, tj.
 - zasadą proporcjonalności,
- 3. z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP, tj.
 - zasadą równości oraz sprawiedliwości społecznej.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.54. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 8/15)

Podmiot inicjujący postępowanie: Sąd Rejonowy w Szubinie II Wydział Karny

Sprawa połączona z P 14/15 i P 17/15 (sprawa rozpoznawana pod wspólną sygnaturą P 8/15).

Pytanie prawne czy uchwalenie ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych w zakresie, w jakim zawiera on przepisy techniczne w rozumieniu dyrektywy 98/34/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 czerwca 1998 r., w szczególności przepisu art. 14 tej ustawy, z naruszeniem obowiązku notyfikacji wynikającego z tej dyrektywy oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu norm i aktów prawnych, jest zgodne z art. 2, art. 7 w zw. z art. 9 Konstytucji RP, z uwagi na naruszenie konstytucyjnego trybu ustawodawczego.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.55. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 5/15)

Podmiot inicjujący postępowanie: Sąd Rejonowy w Szubinie II Wydział Karny

Sprawa połączona z P 48/14, P 73/14 (sprawa rozpatrywana pod wspólną sygnaturą P 44/14).

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.56. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 4/15)

Podmiot inicjujący postępowanie: Sąd Rejonowy w Olsztynie II Wydział Karny

Sprawa połączona z P 1/15, P 2/15, P 3/15 (sprawa rozpoznawana pod wspólną sygnaturą P 1/15).

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.57. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 3/15)

Podmiot inicjujący postępowanie: Sąd Rejonowy w Olsztynie II Wydział Karny

Sprawa połączona z P 1/15, P 2/15 (sprawa rozpoznawana pod wspólną sygnaturą P 1/15).

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.58. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 2/15)

Podmiot inicjujący postępowanie: Sąd Rejonowy w Olsztynie II Wydział Karny

Sprawa połączona z P 1/15 (sprawa rozpoznawana pod wspólną sygnaturą P 1/15).

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.59. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 1/15)

Podmiot inicjujący postępowanie: Sąd Rejonowy w Olsztynie II Wydział Karny, Sąd Rejonowy w Olsztynie II Wydział Karny, Sąd Rejonowy w Olsztynie II Wydział Karny, Sąd Rejonowy w Olsztynie II Wydział Karny

Sprawa połączona z P 2/15, P 3/15, P 4/15 (sprawa rozpoznawana pod wspólną sygnaturą P 1/15).

Połączone pytania prawne czy przepis art. 6 ust. 1 oraz art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 19 listopada 2009 roku o grach hazardowych, uchwalonej bez przedstawienia przez Państwo Polskie w Komisji Europejskiej w ramach procedury notyfikacyjnej wynikającej z art. 1 ust. 11 dyrektywy 98/34/WE parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 czerwca 1998 roku są zgodne z:

1. art. 2 Konstytucji RP tj.

- zasadą demokratycznego państwa prawnego zaufania obywatela do państwa i prawa oraz z zasadą racjonalności działań ustawodawcy,

- zasadą winy jako podstawy odpowiedzialności,

- zasadą poprawnej legislacji;

2. z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP tj.

- zasadą proporcjonalności;

3. z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP tj.

- zasadą równości oraz sprawiedliwości społecznej.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.60. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 73/14)

Podmiot inicjujący postępowanie: Sąd Rejonowy w Jeleniej Górze VIII Zamiejscowy Wydział Karny z siedzibą w Kamiennej Górze

Sprawa połączona z P 44/14, P 48/14 (sprawa rozpoznawana pod wspólną sygnaturą P 44/14).

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.61. Ustawa o grach hazardowych; obowiązek notyfikacji (P 72/14)

Sąd Rejonowy w Sandomierzu wystąpił z pytaniem prawnym:

1. przepisy art. 6 ust. 1 oraz art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 19 listopada 2009 roku o grach hazardowych zostały uchwalone w sposób naruszający wymagania dotyczące procesu legislacyjnego wynikające z prawa unijnego, związane z zachowaniem obowiązku notyfikacji przepisów technicznych Komisji Europejskiej, a zatem czy są zgodne z art. 2 w związku z art. 7 i art. 9 Konstytucji RP;
2. przepis art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 19 listopada 2009 roku o grach hazardowych jest sprzeczny z art. 2 w związku z 2 w związku z art. 7 i art. 9 Konstytucji RP z uwagi na naruszenie wynikającego z dyrektywy 98/34/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 listopada 2006 roku obowiązku notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską;
3. art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 19 listopada 2009 roku o grach hazardowych uznawany za przepis techniczny w rozumieniu dyrektywy 98/34/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 czerwca 1998 roku jest zgodny z art. 2 i art. 7 Konstytucji RP, w sytuacji, gdy cytowana ustawa została uchwalona z naruszeniem obowiązku notyfikacji wynikającym z powołanej dyrektywy, ale i rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 roku w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych, z uwagi na naruszenie trybu ustawodawczego;
4. czy dopuszczalne jest pociągnięcie do odpowiedzialności karnoskarbowej za występki z art. 107 § 1 Kodeksu karnego skarbowego osób, które prowadzą grę losową, grę na automacie lub zakład wzajemny wbrew zakazom zawartym w przepisach ustawy z dnia 19 listopada 2009 roku o grach hazardowych, uchwalonej z naruszeniem obowiązku notyfikacji, jak w pkt 1,2, 3 postanowienia.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.62. Ustawa o grach hazardowych; obowiązek notyfikacji (P 67/14)

Sprawa połączona z P 65/14 (sprawa rozpoznawana pod wspólną sygnaturą P 65/14).

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.63. Ustawa o grach hazardowych; obowiązek notyfikacji (P 61/14)

Sąd Rejonowy w Ostródzie wystąpił z pytaniem prawnym: czy art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 19 listopada 2009 roku o grach hazardowych uznawany za przepis techniczny w rozumieniu dyrektywy 98/34/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 czerwca 1998 roku jest zgodny z art. 2 i art. 7 Konstytucji RP, w sytuacji, gdy ustawa z 19 listopada 2009 roku o grach hazardowych została uchwalona z naruszeniem obowiązku notyfikacji wynikającym z powołanej dyrektywy, ale i rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 roku w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych, z uwagi na naruszenie trybu ustawodawczego.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.64. Ustawa o grach hazardowych; obowiązek notyfikacji (P 58/14)

Pytanie Sądu Rejonowego w Gorzowie Wielkopolskim. Sprawa połączona z P 22/14 (sprawa rozpoznawana pod wspólną sygnaturą P 22/14)

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.65. Proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 53/14)

Pytanie Sądu Rejonowego w Pruszkowie. Sprawa połączona z P 34/14 (sprawa rozpatrywana pod wspólną sygnaturą P 34/14).

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.66. Ustawa o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób (P 51/14)

Pytanie Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu. Sprawa połączona z K 11/14, P 20/14 (sprawa rozpoznawana pod wspólną sygnaturą K 6/14).

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌
2.2.67. Proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 48/14)

Pytanie Sądu Rejonowego w Radomiu. Sprawa połączona z P 44/14 (sprawa rozpoznawana pod wspólną sygnaturą P 44/14).

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌
2.2.68. Proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 44/14)

Pytanie Sądu Rejonowego w Radomiu czy przepisy art. 6 ust. 1 oraz art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 19 listopada 2009 roku o grach hazardowych zostały uchwalone w sposób naruszający wymagania dotyczące procesu legislacyjnego wynikające z prawa unijnego, związane z zachowaniem obowiązku notyfikacji przepisów technicznych Komisji Europejskiej, a zatem czy są zgodne z art. 2 w związku z art. 7 i art. 9 Konstytucji RP.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌
2.2.69. Kodeks karny; wyrok łączny; zasada sprawiedliwości i rzetelności proceduralnej (P 37/14)

Sąd Okręgowy w Krakowie wystąpił z pytaniem czy art. 89 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku - Kodeks karny jest zgodny z art. 2; art. 45 ust. 1, art. 175 i art. 178 Konstytucji RP .

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌
2.2.70. Gry hazardowe; zasady procesu legislacyjnego (P 34/14)

Sąd Rejonowy w Pruszkowie wystąpił z pytaniem prawnym czy art. 6 ust. 1 oraz art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 19 listopada 2009 roku o grach hazardowych zostały uchwalone w sposób naruszający wymagania dotyczące procesu legislacyjnego wynikające z prawa unijnego, związane z zachowaniem obowiązku notyfikacji przepisów technicznych Komisji Europejskiej, a zatem czy są zgodne z art. 2 w związku z art. 7 i art. 9 Konstytucji RP.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌
2.2.71. Gry hazardowe; zasady procesu legislacyjnego (P 22/14)

Pytanie Sądu Rejonowego w Tomaszowie Mazowieckim. Sprawa połączona.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌
2.2.72. Gry hazardowe; zasady procesu legislacyjnego (P 21/14)

Sąd Rejonowy w Olsztynie wystąpił z pytaniem prawnym czy art. 6 ust. 1 oraz art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 19 listopada 2009 roku o grach hazardowych, uchwalonej bez przedstawienia przez Państwo Polskie w Komisji Europejskiej w ramach procedury notyfikacyjnej wynikającej z art. 1 ust. 11 dyrektywy 98/34/WE parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 czerwca 1998 roku jest zgodny z:
 - art. 2 Konstytucji RP tj. zasadą demokratycznego państwa prawnego zaufania obywatela do państwa i prawa oraz z zasadą racjonalności działań ustawodawcy, zasadą winy jako podstawy odpowiedzialności, zasadą poprawnej legislacji;
 - z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP tj. zasadą proporcjonalności;
 - z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP tj. zasadą równości oraz sprawiedliwości społecznej.

2.2.73. Wyroki łączne; zasady orzekania (P 19/14)

Sąd Apelacyjny wystąpił z pytaniem prawnym czy art. 92a ustawy - Kodeks karny zakazujący obejmowania wyrokiem łącznym orzeczeń skazujących wydanych w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej jest zgodny z art. 32 Konstytucji RP oraz art. 20 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.74. Gry hazardowe (P 7/14)

Sąd Rejonowy w Olsztynie wystąpił z pytaniem czy przepisy art. 6 ust. 1 oraz art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 19 listopada 2009 roku o grach hazardowych, uchwalone bez przedstawienia przez Państwo Polskie w Komisji Europejskiej w ramach procedury notyfikacyjnej wynikającej z art. 1 ust. 11 dyrektywy 98/34/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 czerwca 1998 roku, są zgodne z art. 90 ust 1 Konstytucji RP.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.75. Opłata za czynności adwokackie; stawka minimalna w sprawach z wyboru i z urzędu (U 7/14)

Naczelna Rada Adwokacka wystąpiła z wnioskiem o zbadania zgodności:

- 1) § 11 ust. 1 pkt 25 w zw. z § 2 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu z art. 16 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 26 maja 1982 roku – Prawo o adwokaturze;
- 2) § 11 ust. 1 pkt 25 w zw. z § 19 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu z art. 16 ust. 2 oraz art. 29 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 26 maja 1982 roku – Prawo o adwokaturze;
- 3) § 13 ust. 6 w zw. z § 2 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu z art. 16 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 26 maja 1982 roku – Prawo o adwokaturze;
- 4) § 13 ust. 6 w zw. z § 19 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu z art. 16 ust. 2 oraz art. 29 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 26 maja 1982 roku – Prawo o adwokaturze;
- 5) § 14 ust. 6 w zw. z § 2 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu z art. 16 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 26 maja 1982 roku – Prawo o adwokaturze;
- 6) § 14 ust. 6 w zw. z § 19 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu z art. 16 ust. 2 oraz art. 29 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 26 maja 1982 roku – Prawo o adwokaturze..

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.76. Zasady ustalania wysokości stawki minimalnej za czynności adwokackie (U 1/14)

Rzecznik Praw Obywatelskich wystąpił z wnioskiem o zbadania zgodności:

- 1) § 4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w zakresie, w jakim uzależnia wysokość stawki minimalnej za czynności adwokackie od wartości przedmiotu sprawy oraz wartości egzekwowanego roszczenia, a także § 6 tego rozporządzenia z art. 16 ust. 3 ustawy z dnia 26 maja 1982 roku – Prawo o adwokaturze oraz z art. 92 ust. 1 zdanie pierwsze Konstytucji RP,

2) § 4 ust. 1 rozporządzenia z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu w zakresie, w jakim uzależnia wysokość stawki minimalnej za czynności radców prawnych od wartości przedmiotu sprawy oraz od wartości egzekwowanego roszczenia, a także § 6 tego rozporządzenia z art. 223 ust. 3 ustawy z dnia 6 lipca 1982 roku o radcach prawnych oraz z art. 92 ust. 1 zdanie pierwsze Konstytucji RP.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.77. Zwrot kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu; wysokość stawki za sporządzenie opinii (SK 25/14)

W skardze konstytucyjnej wniesiono o zbadanie zgodności art. 618 § 1 pkt 11 k.p.k. w związku z art. 29 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 26 maja 1982 roku - Prawo o adwokaturze i § 14 ust. 4 pkt 2 oraz § 19 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielanej z urzędu z:

a) art. 64. ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 w związku z art. 92 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji RP;

b) art. 45 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3 w związku z art. 92 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji RP.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.78. Złożenie wniosku o wszczęcie postępowania lustracyjnego - osoby uprawnione (SK 20/14)

W skardze konstytucyjnej wniesiono o zbadanie zgodności art. 20 ust. 5 ustawy z dnia 18 października 2006 roku o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów z art. 32 w związku z art. 30 Konstytucji RP w zakresie w jakim pozbawia osoby w nim enumeratywnie niewskazane do złożenia wniosku o wszczęcie postępowania lustracyjnego.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.70. Opłaty w sprawach karnych; koszty postępowania (SK 14/14)

W skardze konstytucyjnej wniesiono o zbadanie zgodności art. 636 § 3 w zw. z art. 636 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku – Kodeks postępowania karnego i art. 632 pkt 1 w związku z art. 640 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku – Kodeks postępowania karnego z art. 45 ust. 1, art. 64 ust. 1 i 2 w związku z art. 2 Konstytucji RP.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.80. Prawo do sądu; pozbawienie skarżącego prawa do udziału w posiedzeniu sądu w przedmiocie wykonywania środka zabezpieczającego - umieszczenie w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym (SK 13/14)

W skardze konstytucyjnej wniesiono o zbadanie zgodności art. 22 § 1 w związku z art. 204 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku – Kodeks karny wykonawczy w zakresie w jakim przepis ten pozbawia skarżącego prawa udziału w posiedzeniu sądu w przedmiocie wykonywania środka zabezpieczającego z art. 94 §1 k.k., w postaci umieszczenia w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, tj. zasadą prawa do sądu, w tym składającym się na jej treść uprawnieniem do korzystania z rzetelnej procedury sądowej, zgodnej z wymogami sprawiedliwości i jawności poprzez zapewnienie skarżącemu wystąpienia i osobistego udziału w czynnościach sądowego postępowania wykonawczego.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.81. Dochodzenie roszczeń odszkodowawczych; przedawnienie roszczenia o odszkodowanie za niesłuszne skazanie, zastosowanie środka zabezpieczającego, niesłuszne tymczasowe aresztowanie lub zatrzymanie (K 32/13)

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o zbadanie zgodności art. 555 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku - Kodeks postępowania karnego z:

- art. 77 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP;

- art. 64 ust. 2 w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP;

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.82. Wolność słowa; ograniczenia wolności słowa (K 28/13)

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o zbadanie zgodności art. 16 ust. 3 pkt 1, art. 16 ust. 3 pkt 2 w części zawierającej słowa "i miejsca urodzenia", art. 16 ust. 3 pkt 3, art. 16 ust. 3 pkt 4, oraz art. 16 ust. 3 pkt 6 oraz art. 16 ust. 6 ustawy z dnia 1 lipca 2005 roku o pobieraniu, przechowywaniu i przeszczepieniu komórek, tkanek i narządów z art. 47 oraz z art. 51 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP;

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.83. Prawo zatrzymanego do odmowy złożenia oświadczeń; obowiązek poinformowania zatrzymanego o takim prawie (K 19/13)

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o zbadanie zgodności art. 244 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku - Kodeks postępowania karnego - w zakresie, w jakim nie przewiduje prawa zatrzymanego do odmowy złożenia oświadczeń i obowiązku poinformowania zatrzymanego o takim prawie - z art. 42 ust. 2 i art. 42 ust. 3 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP;

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.84. Przesłanki zarządzenia przez sąd obligatoryjnie wykonania kary warunkowo zawieszanej (P 43/13)

Sąd Rejonowy dla Krakowa-Śródmieścia w Krakowie wystąpił z pytaniem: czy:

1. art. 75 § 1a Kodeksu karnego jest zgodny z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP w związku z art. 2 Konstytucji RP oraz art. 31 ust. 3 Konstytucji RP,

2. art. 75 § 1a Kodeksu karnego jest zgodny z art. 42 ust. 2 Konstytucji RP w związku z art. 42 ust. 3 Konstytucji RP i art. 42 ust. 1 Konstytucji RP w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP i art. 2 Konstytucji RP,

3. art. 75 § 1a Kodeksu karnego jest zgodny z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP w związku z art. 2 Konstytucji RP i w związku z art. 42 ust. 1 Konstytucji RP;

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.85. Przeniesienie sędziego na nowe miejsce służbowe (P 35/13)

Sąd Najwyższy wystąpił z pytaniem: czy art. 75 § 3 w związku z art. 75 § 2 pkt 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 roku - Prawo o ustroju sądów powszechnych jest zgodny z art. 180 ust. 2 i 5 w związku z art. 180 ust. 1, art. 178 ust. 1, art. 179 i art. 186 ust. 1 oraz w związku z art. 173 i art. 10 ust. 1 Konstytucji RP;

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.86. Dopuszczenie zawieszenia postępowania karnego w celu oczekiwania na prejudycjalność orzeczenia innego sądu (P 20/13)

Sąd Okręgowy w Warszawie wystąpił z pytaniem: czy art. 22 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku - Kodeks postępowania karnego jest zgodny z art. 2, art. 45 ust. 1 i art. 77 ust. 2 Konstytucji RP w zakresie w jakim nie dopuszcza zawieszenia postępowania karnego w celu oczekiwania na prejudycjalność orzeczenia innego sądu;

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.87. Zakłady poprawcze i schroniska dla nieletnich; system izolacji nieletnich (U 7/13)

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o zbadanie zgodności o zbadanie zgodności § 25 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2001 roku w sprawie zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich oraz § 34 rozporządzenia w zakresie w jakim odsyła do odpowiedniego stosowania § 25 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia z art. 95 § 3 ustawy z dnia 26. października 1982 roku o postępowaniu w sprawach nieletnich z art. 41 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP i art. 92 ust. 1 zdanie 1 Konstytucji RP;

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.88. Kodeks postępowania karnego; wyłączenie dopuszczalności zaskarżenia zażaleniem postanowienia wydanego na podstawie art. 56 § 2 k.p.k. (SK 65/13)

W skardze konstytucyjnej wniesiono o zbadanie zgodności art. 56 § 3 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku - Kodeks postępowania karnego w zakresie, w jakim wyłącza dopuszczalność zaskarżenia zażaleniem postanowienia wydanego na podstawie art. 56 § 2 k.p.k. i odnoszącego się do oskarżyciela posiłkowego, o którym mowa w art. 54 k.p.k., z art. 78 w związku z art. 176 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 31 ust. 3 i art. 2 Konstytucji RP;

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.89. Obowiązek właściciela lub posiadacza pojazdu wskazania, na żądanie uprawnionego organu, komu powierzył pojazd do kierowania lub używania; wykroczenie drogowe (SK 64/13)

W skardze konstytucyjnej wniesiono o zbadanie zgodności art. 96 § 3 ustawy z dnia 20 maja 1971 roku - Kodeks wykroczeń w związku z art. 78 ust. 4 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 roku - Prawo o ruchu drogowym w zakresie w jakim kryminalizowane (penalizowane) jest niewskazanie przez właściciela lub posiadacza pojazdu na żądanie uprawnionego organu, komu powierzył pojazd do kierowania lub używania w oznaczonym czasie, także w sytuacji, gdy takie wskazanie narażałoby tę osobę na odpowiedzialność karną za inne wykroczenie drogowe, ponieważ to właściciel lub posiadacz pojazdu był kierującym pojazdem albo takie wskazanie narażałoby osobę najbliższą dla właściciela lub posiadacza pojazdu na odpowiedzialność za inne wykroczenie drogowe, ponieważ to osoba najbliższa dla właściciela lub posiadacza pojazdu byłaby kierującym pojazdem, z art. 42 ust. 2 i 3 Konstytucji RP oraz z art. 18 Konstytucji RP, w związku z art. 47 Konstytucji RP, w związku z art. 71 ust. 1 Konstytucji RP, w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP, w związku z art. 2 Konstytucji RP oraz w związku z art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji RP;

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.90. Przeciwdziałanie narkomanii; przepadek przedmiotu przestępstwa oraz przedmiotów i narzędzi, które służyły lub były przeznaczone do jego popełnienia, nawet jeżeli nie były one własnością sprawcy, niezależnie od winy osoby będącej właścicielem przedmiotu objętego przepadkiem (SK 59/13)

W skardze konstytucyjnej wniesiono o zbadanie zgodności art.70 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii, w zakresie w jakim dopuszcza możliwość orzeczenia przepadku przedmiotu przestępstwa oraz przedmiotów i narzędzi, które służyły lub były przeznaczone do jego popełnienia, nawet jeżeli nie były one własnością sprawcy, niezależnie od winy osoby będącej właścicielem przedmiotu objętego przepadkiem z:

- art. 2 w związku z art. 42 ust. 1 Konstytucji RP,
- art. 31 ust. 3 w związku z art. 21 i art. 64 ust. 1 i 3 Konstytucji RP,
- art. 32 w związku z art. 64 ust. 2 Konstytucji RP;

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.91. Wolność sumienia i wyznania (SK 54/13)

W skardze konstytucyjnej wniesiono o zbadanie zgodności rt. 196 ustawy 6 czerwca 1997 roku - Kodeks karny z:

1. art. 53 ust. 1 Konstytucji RP w związku z art. 54 ust. 1 Konstytucji RP w zakresie, w jakim ingeruje w wolność sumienia osób niewyznających religii poprzez uniemożliwienie im swobodnego wyrażania ich poglądów odnośnie przedmiotów czci religijnej,

2. art. 54 ust. 1 Konstytucji RP w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP w związku z art. 2 Konstytucji RP w zakresie, w jakim ogranicza wolność wyrażania poglądów w sposób nieproporcjonalny, znacznie wykraczający poza zakres konieczny w demokratycznym państwie prawnym, naruszając istotę tej wolności,

3. art. 25 ust. 2 Konstytucji RP w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP w zakresie, w jakim chroni osoby wierzące przed obrazą ich uczuć religijnych, a nie chroni osób, które nie wyznają religii a ich przekonania światopoglądowe oraz filozoficzne są naruszane przez inne osoby,

4. art. 42 ust. 1 Konstytucji RP w związku z art. 2 Konstytucji RP w zakresie, w jakim nie spełnia wymogów określoności i pewności przepisów prawa karnego;

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.92. Nieprzyznanie statusu pokrzywdzonego, w rozumieniu art. 49 § 1 k.p.k., podmiotowi, którego dotyczy dokument poświadczający nieprawdę, wystawiony przez osobą uprawnioną do wystawienia dokumentu (SK 27/13)

W skardze konstytucyjnej wniesiono o zbadanie zgodności przepisu art. 271 § 1 oraz art. 273 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku - Kodeks karny, w zakresie, w jakim nie przyznają statusu pokrzywdzonego, w rozumieniu art. 49 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku - Kodeks postępowania karnego, podmiotowi którego dotyczy dokument poświadczający nieprawdę, wystawiony przez osobą uprawnioną do wystawienia dokumentu - w szczególności dla którego dokument ma znaczenie prawne, którego sytuację prawną dokument opisuje lub determinuje, z:

1) art. 2 Konstytucji RP,

2) art. 45 ust. 1 Konstytucji RP,

3) art. 77 ust. 2 Konstytucji RP;

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.93. Postępowanie karne; pozbawienie strony realnego prawa do obrony i skutecznego środka odwoławczego (SK 54/12)

W skardze konstytucyjnej wniesiono o zbadanie zgodności art. 446 § 1 i 2 w związku z art. 96 § 1 i 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku - Kodeks postępowania karnego z art. 2, art. 32 ust. 1 w związku z art. 42 ust. 2 zd. 1., art. 45 ust. 1, art. 47, art. 52 ust. 2 i art. 64 ust. 2 Konstytucji RP.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.94. Dopuszczalność prowadzenia postępowania o przestępstwo wypełniające także znamiona wykroczenia, po tym, gdy postępowanie o wykroczenie zostało prawomocnie zakończone (P 25/11; połączona z P 34/11)

Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi wystąpił z pytaniem: czy art. 17 § 1 pkt 7 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego w zakresie w jakim pomija to, że nie wszczyna się postępowania karnego, a wszczęte umarza, gdy postępowanie o wykroczenie co do tego samego czynu tej samej osoby, zostało wcześniej prawomocnie zakończone, jest zgodny z art. 2 Konstytucji RP, art. 4 ust. 1

Protokołu nr 7 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, art. 14 ust. 7 Międzynarodowego paktu Praw Obywatelskich i Politycznych?

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.95. Zasady orzekania kary (P 22/11)

Sąd Rejonowy Janowie Lubelskim wystąpił z pytaniem: czy przepis art. 58 § 4 i art. 69 § 4 ustawy - Kodeks karny w brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 6 i 8 ustawy z dnia 12 lutego 2010 roku o zmianie ustawy - Kodeks karny, ustawy - Kodeks karny wykonawczy oraz ustawy - Prawo ochrony środowiska są zgodne z art. 10 w związku z art. 45 ust. 1 w związku z art. 178 ust. 1, a nadto, czy są zgodne z art. 2 w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP?

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

3. Zmiany w prawie

(opr. dr Anna Błachnio-Parzych, członek Biura Studiów i Analiz SN)

Zmiany wchodzące w życie w czerwcu i lipcu 2015 r.

- **W dniu 4 czerwca 2015 r.** – wejście w życie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 25 listopada 2014 r., K 54/13 (Dz.U. 2014 poz. 1707).

Pełny tekst: <http://dziennikustaw.gov.pl/DU/2014/1707/1>

- **W dniu 1 lipca 2015 r.** – wejście w życie ustawy z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U.2013.1247 ze zm.)

Ustawa w sposób znaczący zmieniła dotychczasowy kształt postępowania karnego. Wprowadzone nią zmiany dotyczyły również m.in. Kodeksu karnego, Kodeksu karnego wykonawczego.

Pełny tekst: <http://dziennikustaw.gov.pl/DU/2013/1247/1>

- **W dniu 1 lipca 2015 r.** – wejście w życie ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2015.396)

Ustawa wprowadziła zmiany do Kodeksu karnego dotyczące m.in. kar, środków karnych, wprowadziła pojęcie środków kompensacyjnych. Zmiany objęły również środki probacyjne, zabezpieczające oraz niektóre typy przestępstw. Wspomnianą ustawą znowelizowano również m.in. Kodeks wykroczeń, Kodeks karny wykonawczy, Kodeks postępowania karnego, Kodeks karny skarbowy, Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia.

Pełny tekst: <http://dziennikustaw.gov.pl/DU/2015/396/1>

5. Informacja międzynarodowa

5.1. Rada Europy

5.1.1. Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka

5.2. Unia Europejska

5.2.1. Orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej

5.2.1.1. Gry hazardowe – brak notyfikacji projektu przepisów technicznych - odszkodowanie.

Wyrok z dnia 11 czerwca 2015 r., C-98/14

Teza:

1) Przepisy krajowe, takie jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, które, nie przewidując okresu przejściowego, pięciokrotnie podwyższają kwotę zryczałtowanego podatku podlegającego zapłacie od użytkowania automatów do gier w salonach gier, a ponadto ustanawiają podatek proporcjonalny podlegający zapłacie od tej samej działalności, stanowią ograniczenie swobodnego świadczenia usług, zagwarantowanego w art. 56 TFUE, w zakresie, w jakim mogą wstrzymać, ograniczyć lub uczynić mniej atrakcyjnym swobodne świadczenie usług polegające na użytkowaniu automatów do gier w salonach gier na Węgrzech, czego ustalenie należy do sądu odsyłającego.

2) Przepisy krajowe, takie jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, które, nie przewidując ani okresu przejściowego, ani odszkodowania dla prowadzących salony gier, zakazują użytkowania automatów do gier poza kasynami, stanowią ograniczenie swobodnego świadczenia usług, zagwarantowanego w art. 56 TFUE.

3) Ograniczenia swobodnego przepływu usług, które mogą wynikać z przepisów krajowych, takich jak rozpatrywane w sprawie w postępowaniu głównym, mogą być uzasadnione nadrzędnymi względami interesu ogólnego tylko w zakresie, w jakim sąd krajowy po dokonaniu ogólnej oceny okoliczności przyjęcia i wejścia w życie tych przepisów stwierdzi:

– że rzeczywiście spełniają one przede wszystkim cele dotyczące ochrony konsumentów przed uzależnieniem od gry i zapobiegania przestępczości i oszustwom

związanym z grami losowymi, przy czym sama okoliczność, że ograniczenie działalności w zakresie gier losowych przyczynia się dodatkowo, poprzez zwiększenie wpływów podatkowych, do zwiększenia wpływów do budżetu danego państwa członkowskiego nie stoi na przeszkodzie, aby można było uznać, że ograniczenie to dąży w rzeczywistości przede wszystkim do osiągnięcia takich celów;

- że spełniają one te cele w sposób spójny i systematyczny oraz
- że spełniają one wymogi wynikające z ogólnych zasad prawa Unii, a w szczególności z zasad pewności prawa i ochrony uzasadnionych oczekiwań, a także prawa własności.

4) Artykuł 1 pkt 11 dyrektywy 98/34/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 czerwca 1998 r. ustanawiającej procedurę udzielania informacji w dziedzinie norm i przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego, zmienionej dyrektywą Rady 2006/96/WE z dnia 20 listopada 2006 r., należy interpretować w ten sposób, że:

- krajowe przepisy ustawodawcze, które pięciokrotnie podwyższają kwotę zryczałtowanego podatku podlegającego zapłacie od użytkowania automatów do gier w salonach gier, a ponadto ustanawiają podatek proporcjonalny podlegający zapłacie od tej samej działalności, nie stanowią „przepisów technicznych” w rozumieniu tego przepisu oraz że
- krajowe przepisy ustawodawcze, które zakazują użytkowania automatów do gier poza kasynami, stanowią „przepisy techniczne” w rozumieniu tego przepisu, których projekty powinny być przedmiotem powiadomienia przewidzianego w art. 8 ust. 1 akapit pierwszy tej dyrektywy.

5) Celem art. 56 TFUE jest przyznanie jednostkom praw w taki sposób, że jego naruszenie przez państwo członkowskie, w tym naruszenie wynikające z działalności ustawodawczej tego państwa, rodzi dla jednostek prawo uzyskania ze strony tego państwa członkowskiego naprawienia szkody poniesionej w wyniku tego naruszenia, w zakresie, w jakim wspomniane naruszenie jest wystarczająco istotne i istnieje bezpośredni związek przyczynowy między samym naruszeniem a poniesioną szkodą, czego ustalenie należy do sądu krajowego.

6) Celem art. 8 i 9 dyrektywy 98/34, zmienionej dyrektywą 2006/96, nie jest przyznanie jednostkom praw, w ten sposób, że ich naruszenie przez państwo członkowskie nie rodzi dla jednostek prawa do uzyskania ze strony tego państwa członkowskiego naprawienia szkody poniesionej w wyniku tego naruszenia na podstawie prawa Unii.

7) Okoliczność, że przepisy krajowe, takie jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, dotyczą dziedziny objętej kompetencjami państw członkowskich, nie wpływa na odpowiedzi, jakich należy udzielić na pytania przedstawione przez sąd odsyłający.

WYROK TRYBUNAŁU (pierwsza izba)

z dnia 11 czerwca 2015 r.

Odesłanie prejudycjalne – Swobodne świadczenie usług – Gry losowe – Podatki krajowe podlegające zapłacie od użytkowania automatów do gier zainstalowanych w salonach gier – Ustawodawstwo krajowe zakazujące użytkowania automatów do gier poza kasynami – Zasady pewności prawa i ochrony uzasadnionych oczekiwań – Dyrektywa 98/34/WE – Obowiązek przekazania Komisji projektów przepisów technicznych – Odpo-

wiedzialność państwa członkowskiego za szkody wyrządzone w wyniku przyjęcia ustawodawstwa sprzecznego z prawem Unii

W sprawie C-98/14

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Fővárosi Törvényszék (Węgry), postanowieniem z dnia 13 lutego 2014 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 3 marca 2014 r., w postępowaniu:

Berlington Hungary Tanácsadó és Szolgáltató kft,

Lixus Szerencsejáték Szervező kft,

Lixus Projekt Szerencsejáték Szervező kft,

Lixus Invest Szerencsejáték Szervező kft,

Megapolis Terminal Szolgáltató kft

przeciwko

Magyar Állam,

TRYBUNAŁ (pierwsza izba),

w składzie: A. Tizzano, prezes izby, S. Rodin (sprawozdawca), A. Borg Barthet, M. Berger i F. Biltgen, sędziowie

rzecznik generalny: N. Jääskinen,

sekretarz: I. Illéssy,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 14 stycznia 2015 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu Berlington Hungary Tanácsadó és Szolgáltató kft, Lixus Szerencsejáték Szervező kft, Lixus Projekt Szerencsejáték Szervező kft, Lixus Invest Szerencsejáték Szervező kft oraz Megapolis Terminal Szolgáltató kft przez L. Kelemena, ügyvéd,
- w imieniu Magyar Állam przez T. Bogdána oraz I. Janitsáry'ego, ügyvédek,
- w imieniu rządu węgierskiego przez M. Fehéra oraz G. Koósa, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu belgijskiego przez L. Van den Broeck oraz J.-C. Halleux, działających w charakterze pełnomocników, wspieranych przez P. Vlaemincka oraz B. Van Vooren, advocaten,
- w imieniu rządu czeskiego przez M. Smoleka, J. Vláčila oraz T. Müllera, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu portugalskiego przez L. Ineza Fernandesa oraz P. de Sousa Inês, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez D. Lomę-Osoria Lerenę oraz A. Tokára, działających w charakterze pełnomocników,

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 6 ust. 3 TUE, art. 34, 36, 52 ust. 1, 56 i 61 TFUE, a także art. 1, 8 i 9 dyrektywy 98/34/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 czerwca 1998 r. ustanawiającej procedurę udzielania informacji w dziedzinie norm i przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz.U. L 204, s. 37), zmienionej dyrektywą Rady 2006/96/WE z dnia 20 listopada 2006 r. (Dz.U. L 363, s. 81, zwanej dalej „dyrektywą 98/34”).

2 Wniosek ten został przedstawiony w ramach sporu pomiędzy Berlington Hungary Tanácsadó és Szolgáltató kft, Lixus Szerencsejáték Szervező kft, Lixus Projekt Szerencsejáték Szervező kft, Lixus Invest Szerencsejáték Szervező kft i Megapolis Terminal Szolgáltató kft a Magyar Állam (państwem węgierskim) w przedmiocie wniesionego przez te spółki powództwa o naprawę szkód poniesionych w wyniku stosowania niezgodnych z prawem Unii ustaw krajowych w zakresie użytkowania automatów do gier.

Ramy prawne

Prawo Unii

3 Artykuł 1 dyrektywy 98/34 ma następujące brzmienie:

„Do celów niniejszej dyrektywy stosuje się poniższe terminy:

[...]

3) »specyfikacja techniczna«: oznacza specyfikację zawartą w dokumencie, który opisuje wymagane cechy produktu, takie jak: poziom jakości, wydajności, bezpieczeństwa lub wymiary, włącznie z wymaganiami mającymi zastosowanie do produktu w zakresie nazwy, pod jaką jest sprzedawany, terminologii, symboli, badań i metod badania, opakowania, oznakowania i etykietowania oraz procedur oceny zgodności.

[...]

4) »inne wymagania« oznaczają wymagania inne niż specyfikacje techniczne, nałożone na produkt w celu ochrony, w szczególności konsumentów i środowiska, które wpływają na jego cykl życiowy po wprowadzeniu go na rynek, takie jak warunki użytkowania, powtórne przetwarzanie, ponowne zastosowanie lub składowanie, gdzie takie warunki mogą mieć istotny wpływ na skład lub rodzaj produktu lub jego obrót;

[...]

11) »przepisy techniczne«: specyfikacje techniczne i inne wymagania bądź zasady dotyczące usług, włącznie z odpowiednimi przepisami administracyjnymi, których przestrzeganie jest obowiązkowe, de jure lub de facto, w przypadku wprowadzenia do obrotu, świadczenia usługi, ustanowienia operatora usług lub stosowania w państwie członkowskim lub na przeważającej jego części, jak również przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne państw członkowskich, z wyjątkiem określonych w art. 10, zakazujących [zakazujące] produkcji, przywozu, wprowadzania do obrotu i stosowania produktu lub zakazujących [zakazujące] świadczenia bądź korzystania z usługi lub ustanawiania dostawcy usług [podejmowania działalności jako dostawca usług].

Przepisy techniczne obejmują de facto [Przepisy techniczne de facto stanowią między innymi]:

– [...]

– [...]

– specyfikacje techniczne lub inne wymogi bądź zasady dotyczące usług, które powiązane są ze środkami fiskalnymi [podatkowymi] lub finansowymi mającymi wpływ na konsumpcję produktów lub usług przez wspomaganie przestrzegania takich specyfikacji

technicznych lub innych wymogów bądź zasad dotyczących usług; specyfikacje techniczne lub inne wymogi bądź zasady dotyczące usług powiązanych z systemami zabezpieczenia społecznego nie są objęte tym znaczeniem.

[...].

4 Artykuł 8 ust. 1 tej dyrektywy stanowi:

„Z zastrzeżeniem art. 10 państwa członkowskie niezwłocznie przekazują Komisji wszelkie projekty przepisów technicznych, z wyjątkiem tych, które w pełni stanowią transpozycję normy międzynarodowej lub europejskiej, w którym to przypadku wystarczająca jest informacja dotycząca odpowiedniej normy. Przekazują Komisji także podstawę prawną konieczną do przyjęcia uregulowań technicznych, jeżeli nie zostały one wyraźnie ujęte w projekcie.

[...].

5 Zgodnie z art. 9 wspomnianej dyrektywy:

„1. Państwa członkowskie odraczają przyjęcie projektu przepisów technicznych o trzy miesiące, począwszy [licząc] od daty otrzymania przez Komisję komunikatu [powiadomienia] określonego w art. 8 ust. 1.

[...]

7. Ustęp 1-5 nie stosują się w przypadkach, gdy:

– z nagłych powodów, spowodowanych przez poważne i nieprzewidziane okoliczności odnoszące się do ochrony zdrowia i bezpieczeństwa publicznego, ochrony zwierząt lub roślin oraz, w stosunku do zasad dotyczących usług, również dla [do] porządku publicznego, w szczególności ochrony nieletnich, państwo członkowskie jest zobowiązane przygotować przepisy techniczne w bardzo krótkim czasie, w celu ich natychmiastowego przyjęcia i wprowadzenia w życie bez możliwości jakichkolwiek konsultacji,

[...]

W powiadomieniu określonym w art. 8 państwa członkowskie przedstawiają powody pilności podjętych środków. Komisja najszybciej jak to możliwe przedstawia opinię w sprawie powiadomienia. Podejmuje ona stosowne działania w przypadkach, gdy procedura ta jest niewłaściwie stosowana. Parlament Europejski jest na bieżąco informowany przez Komisję”.

6 Artykuł 10 ust. 4 tej dyrektywy brzmi następująco:

„Artykuł 9 nie stosuje się do specyfikacji technicznych lub innych wymogów bądź zasad dotyczących usług, określonych w trzecim tiret art. 1 pkt 11 akapit drugi”.

Prawo węgierskie

7 Paragraf 26 ust. 3 ustawy nr XXXIV z 1991 r. o organizacji gier losowych (zwanej dalej „ustawą o grach losowych”), w wersji obowiązującej do dnia 9 października 2012 r., zezwalał na użytkowanie automatów do gier albo w kasynach albo w salonach gier prowadzonych przez utworzone wyłącznie w tym celu spółki prawa handlowego.

8 Zgodnie z § 33 tej ustawy, obowiązującym do dnia 31 października 2011 r., zryczałtowany podatek od gier podlegający zapłacie od użytkowania automatów do gier wynosił 100 000 forintów węgierskich (HUF) miesięcznie od jednego stanowiska do gry w przypadku automatów do gier zainstalowanych w salonach gier kategorii I i II. Poprzez odstępstwo od tej zasady automaty do gier zainstalowane w „kasynach elektronicznych” były opodatkowane podatkiem w wysokości 120 000 HUF, mimo że kasyna te były uznawane za szczególnie rodzaj salonów gier objętych kategorią I. Podatek był należy za

każdy rozpoczęty miesiąc. Użytkowanie automatów do gier w kasynach podlegało odrębnemu systemowi podatkowemu.

9 Paragraf 33 ustawy o automatach do gier został zmieniony przez § 27 ustawy nr CXXV z 2011 r., zmieniającej niektóre ustawy podatkowe w celu zapewnienia stabilności finansów publicznych (zwanej dalej „ustawą zmieniającą z 2011 r.”), ze skutkiem od dnia 1 listopada 2011 r., w ten sposób, że kwoty te zostały podwyższone do 700 000 HUF w przypadku automatów do gier zainstalowanych w kasynach elektronicznych i do 500 000 HUF w przypadku automatów do gier zainstalowanych w innych salonach gier objętych kategoriami I i II. Wspomniany § 27 wprowadził także podatek proporcjonalny od gier, podlegający zapłacie od użytkowania automatów do gier w salonach gier, w zakresie, w jakim przychody netto z jednego automatu wynosiły w danym kwartale co najmniej 900 000 HUF. W przypadku automatów, w których można zainstalować więcej niż jedno stanowisko do gry, obowiązujący próg był obliczany poprzez pomnożenie kwoty 900 000 HUF przez liczbę stanowisk do gry. Podatek ten wynosił 20% przekraczającej 900 000 HUF części przychodów kwartalnych netto z automatu.

10 Poza tym ustawa zmieniająca z 2011 r. przewidywała, że od dnia 1 stycznia 2013 r. automaty do gier zainstalowane w salonach gier będą obowiązkowo połączone z serwerem centralnym użytkowanym przez spółkę prawa handlowego, spełniającym określone wymogi i do którego organy kontroli gier losowych będą mieć dostęp w czasie rzeczywistym.

11 Paragraf 26 ust. 3 ustawy o grach losowych został następnie zmieniony ze skutkiem od dnia 10 października 2012 r. przez § 5 ustawy nr CXLIV z 2012 r., zmieniającej ustawę nr XXXIV z 1991 r. o organizacji gier losowych (zwanej dalej „ustawą zmieniającą z 2012 r.”), w ten sposób, że wyłączne prawo użytkowania automatów do gier zostało zastrzeżone dla kasyn.

12 Paragraf 8 ustawy zmieniającej z 2012 r. dodał do ustawy o grach losowych § 40/A, którego ust. 1 przewidywał, że wydane przed dniem wejścia w życie tej ustawy zmieniającej zezwolenia dotyczące użytkowania automatów do gier zainstalowanych w salonach gier stają się nieważne w dniu następującym po dniu wejścia w życie wspomnianej ustawy oraz że operatorzy gier losowych są zobowiązani do oddania tych zezwoleń organom podatkowym w terminie piętnastu dni, licząc od wspomnianego dnia.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

13 Skarżące w postępowaniu głównym są spółkami prawa handlowego, które do wejścia w życie ustawy zmieniającej z 2012 r. użytkowały automaty do gier w salonach gier. Wspomniane skarżące wykonywały swą działalność główną za pomocą automatów do gier pochodzących z innych państw członkowskich. Część ich klientów stanowili obywatele Unii Europejskiej spędzający wakacje na Węgrzech.

14 Na mocy ustawodawstwa węgierskiego obowiązującego w okresie od dnia 16 sierpnia 1991 r. do dnia 9 października 2012 r. automaty do gier mogły być użytkowane w kasynach i salonach gier po uzyskaniu zezwoleń administracyjnych wydawanych przez organy kontroli gier losowych. Prowadzący salony gier, tacy jak skarżące w postępowaniu głównym, byli zobowiązani do zapłaty miesięcznego zryczałtowanego podatku, który w dniu 31 października 2011 r. wynosił 100 000 HUF od jednego automatu do gier.

15 Ustawa zmieniająca z 2011 r. nałożyła obowiązek podłączenia od dnia 1 stycznia 2013 r. automatów do gier użytkowanych w salonach gier do serwera centralnego.

16 Ze skutkiem od dnia 1 listopada 2011 r. ustawa ta również pięciokrotnie podwyższyła miesięczny podatek zryczałtowany podlegający zapłacie od użytkowania automatów do gier zainstalowanych w salonach gier, ustanawiając jednocześnie dodatkowy, wyrażony procentowo podatek proporcjonalny od przychodów kwartalnych netto od każde-

go automatu. Kwota podatku podlegającego zapłacie od użytkowania automatów do gier zainstalowanych w kasynach pozostała natomiast niezmienną.

17 W dniu 30 września 2011 r., czyli dzień po publikacji ustawy zmieniającej z 2011 r., rząd węgierski przekazał tekst tej ustawy Komisji Europejskiej, nie wskazując jednak, że podwyższenie podatków wprowadzone przez wspomnianą ustawę objęte jest zakresem stosowania dyrektywy 98/34. Przewidziane w art. 9 ust. 1 tej dyrektywy odroczenie nie zostało zastosowane.

18 Ostatecznie zrezygnowano z wprowadzenia w życie przewidzianego w ustawie zmieniającej z 2011 r. systemu użytkowania automatów do gier w oparciu o serwer centralny, ponieważ na wniosek rządu z dnia 1 października 2012 r. parlament węgierski przyjął w dniu 2 października 2012 r. ustawę zmieniającą z 2012 r., która zakazała użytkowania automatów do gier poza kasynami. W celu uzasadnienia takiego zakazu ustawodawca powołał się na zapobieganie przestępczości i uzależnieniu od gier, a także na względy zdrowia publicznego w związku z zapobieganiem uzależnieniu od gier. Ustawa ta weszła w życie w dniu 10 października 2012 r., a zatem w dniu następującym po dniu jej publikacji. Kolejnego dnia, czyli w dniu 11 października 2012 r., zezwolenia na użytkowanie automatów do gier w salonach gier wygasły z mocy prawa, przy czym ustawodawca nie przewidział odszkodowania dla operatorów posiadających te zezwolenia.

19 W dniu 1 października 2012 r. rząd węgierski zgłosił Komisji projekt ustawy zmieniającej z 2012 r., określając ją środkiem finansowym w rozumieniu art. 1 pkt 11 dyrektywy 98/34. Na podstawie art. 10 ust. 4 tej dyrektywy żadne odroczenie nie zostało zastosowane. W dniu 15 października 2012 r. Komisja powiadomiła rząd węgierski, że nie wyraża zgody na tę kwalifikację. Wspomniany rząd powołał się zatem na naglące powody w rozumieniu art. 9 ust. 7 wspomnianej dyrektywy.

20 Skarżące w postępowaniu głównym wytoczyły powództwo przeciwko Magyar Állam przed Fővárosi Törvényszék (sądem stołecznym), żądając odszkodowania za szkody, które ich zdaniem poniosły w wyniku stosowania niektórych przepisów ustawy zmieniającej z 2011 r. i ustawy zmieniającej z 2012 r. Zdaniem tych skarżących podnoszona przez nie szkoda wynika z zapłaty podatków od gier, utraty wartości przez ich automaty do gier oraz kosztów podniesionych w ramach postępowania głównego.

21 Magyar Állam wniosło o oddalenie skargi, podważając zarówno jej podstawę prawną jak i kwoty zażądane przez skarżące w postępowaniu głównym.

22 Postanowieniem z dnia 13 lutego 2014 r. Fővárosi Törvényszék zawiesił postępowanie i zwrócił się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy z art. 56 TFUE zgodne jest niedyskryminujące uregulowanie państwa członkowskiego, które w jednym akcie prawnym i bez okresu na dostosowanie, pięciokrotnie podwyższa wcześniejszą kwotę bezpośredniego podatku podlegającego zapłacie od automatów do gier użytkowanych w salonach gier, noszącego nazwę podatku od gier, i ponadto wprowadza wyrażony procentowo proporcjonalny podatek od gier, przez co ograniczeniu ulega działalność operatorów gier losowych prowadzących salony gier?

2) Czy art. 34 TFUE można interpretować w ten sposób, że zakresem stosowania tego postanowienia objęte jest niedyskryminujące uregulowanie państwa członkowskiego, które w jednym akcie prawnym i bez okresu na dostosowanie, pięciokrotnie podwyższa wcześniejszą kwotę bezpośredniego podatku podlegającego zapłacie od automatów do gier użytkowanych w salonach gier, noszącego nazwę podatku od gier, i ponadto wprowadza wyrażony procentowo proporcjonalny podatek od gier, przez co ograniczeniu ulega przywóz automatów do gier na Węgry z obszaru Unii Europejskiej?

3) W wypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pierwsze lub drugie pytanie: czy w ramach stosowania art. 36 TFUE, 52 ust. 1 TFUE i art. 61 TFUE lub odwoływania się

do istnienia nadrzędnych względów państwo członkowskie może powoływać się wyłącznie na naprawę sytuacji budżetowej?

4) W wypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pierwsze lub drugie pytanie: czy w świetle art. 6 ust. 3 TUE należy uwzględniać ogólne zasady prawa w odniesieniu do ograniczeń wprowadzonych przez państwo członkowskie i do przyznania okresu na dostosowanie do przepisu podatkowego?

5) W wypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pierwsze lub drugie pytanie: czy wyrok *Brasserie du Pêcheur i Factortame* (C-46/93 i C-48/93, EU:C:1996:79) należy interpretować w ten sposób, iż naruszenie art. 34 TFUE lub 56 TFUE może stanowić podstawę odpowiedzialności za szkodę państwa członkowskiego z tego względu, że postanowienia te – ze względu na ich bezpośrednią skuteczność – przyznają prawa jednostkom z państw członkowskich?

6) Czy dyrektywę 98/34/WE można interpretować w ten sposób, że krajowe uregulowanie podatkowe, które w jednym akcie podwyższa pięciokrotnie kwotę podatku bezpośredniego, a mianowicie podatku od gier polegającego zapłacie od automatów do gier użytkowanych w salonach gier, i ponadto wprowadza wyrażony procentowo podatek proporcjonalny, stanowi „przepis techniczny de facto”?

7) W wypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na szóste pytanie: czy jednostki z państwa członkowskiego mogą powoływać się względem tego państwa na naruszenie art. 8 ust. 1 lub art. 9 ust. 1 dyrektywy 98/34/WE, jako na uchybienie, które może uzasadniać ciężący na nim obowiązek naprawienia szkody? Czy dyrektywa 98/34/WE ma na celu przyznanie praw jednostkom? W oparciu o jakie kryteria sąd krajowy powinien rozstrzygnąć, czy *Magyar Állam* popełniło wystarczająco istotne naruszenie i jakie roszczenie odszkodowawcze może opierać się na tym naruszeniu?

8) Czy z art. 56 TFUE zgodne jest niedyskryminujące uregulowanie państwa członkowskiego, które zabrania ze skutkiem natychmiastowym użytkowania automatów do gier w salonach gier, nie przyznając zainteresowanym operatorom gier losowych okresu przejściowego lub na dostosowanie ani nie zapewniając im stosownego odszkodowania i jednocześnie ustanawia na rzecz kasyn monopol na użytkowanie automatów o gier?

9) Czy art. 34 TFUE można interpretować w ten sposób, że postanowienie to powinno mieć istotne znaczenie i być stosowane również w wypadku, gdy państwo członkowskie przyjmuje niedyskryminujące uregulowanie, które chociaż nie zabrania bezpośrednio przywozu automatów do gier z obszaru Unii Europejskiej, to ogranicza używanie i użytkowanie wspomnianych automatów w ramach organizacji gier losowych lub zabrania ich, bez przyznania zainteresowanym operatorom gier wykonującym ową działalność okresu przejściowego lub na dostosowanie ani odszkodowania?

10) W wypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na ósme lub dziewiąte pytanie: jakie kryteria powinien uwzględnić sąd krajowy, aby rozstrzygnąć kwestię, czy ograniczenie jest konieczne, odpowiednie i proporcjonalne w ramach stosowania art. 36 TFUE, 52 ust. 1 TFUE i 61 TFUE, a także w ramach odwoływania się do istnienia nadrzędnych względów?

11) W wypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na ósme lub dziewiąte pytanie: czy w świetle art. 6 ust. 3 TUE przy ocenie zakazu wprowadzonego przez państwo członkowskie i okresu na dostosowanie należy uwzględniać ogólne zasady prawa? Czy należy wziąć pod uwagę prawa podstawowe – takie jak prawo własności i zakaz wyłączenia bez odszkodowania – w związku z ograniczeniem występującym w niniejszej sprawie, a jeżeli tak, to w jaki sposób?

12) W wypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na ósme lub dziewiąte pytanie, czy wyrok *Brasserie du pêcheur i Factortame* (C-46/93 i C-48/93, EU:C:1996:79) można in-

interpretować w ten sposób, iż naruszenie art. 34 TFUE lub 56 TFUE może stanowić podstawę odpowiedzialności za szkodę państwa członkowskiego z tego względu, że postanowienia te – ze względu na ich bezpośrednią skuteczność – przyznają prawa jednostkom z państw członkowskich?

13) Czy dyrektywę 98/34/WE można interpretować w ten sposób, że przepis krajowy, który poprzez zarezerwowanie dla kasyn użytkowania automatów do gier zabrania ich użytkowania w salonach gier, stanowi „inne wymaganie”?

14) W wypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na trzynaste pytanie: czy jednostki z państwa członkowskiego mogą powoływać się względem tego państwa na naruszenie art. 8 ust. 1 lub art. 9 ust. 1 dyrektywy 98/34/WE, jako na uchybienie, które może uzasadniać ciążący na nim obowiązek naprawienia szkody? W oparciu o jakie kryteria sąd krajowy powinien rozstrzygnąć, czy pozwany popełnił wystarczająco istotne naruszenie i jakie roszczenie odszkodowawcze może opierać się na tym naruszeniu?

15) Czy zastosowanie ma również zasada prawa Unii, zgodnie z którą państwa członkowskie mają obowiązek wypłacić jednostkom odszkodowanie za szkody wynikające z naruszeń prawa Unii, które można przypisać państwom członkowskim w wypadku, gdy państwu członkowskiemu przysługują suwerenne kompetencje w dziedzinie, której dotyczy przyjęte uregulowanie? Czy w takim wypadku za wytyczne mogą posłużyć również prawa podstawowe i ogólne zasady prawa wynikające ze wspólnych tradycji konstytucyjnych państw członkowskich?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie właściwości Trybunału

23 Na wstępie rząd węgierski kwestionuje co do zasady właściwość Trybunału w zakresie udzielenia odpowiedzi na przedstawione pytania, z uwagi na fakt, że spór w postępowaniu głównym – ze względu na brak aspektów transgranicznych – nie posiada żadnego związku z prawem Unii.

24 W tym zakresie należy przypomnieć, że przepisy krajowe, takie jak będące przedmiotem postępowania głównego, które bez rozróżnienia znajdują zastosowanie do obywateli węgierskich i obywateli innych państw członkowskich, mogą, co do zasady, być objęte postanowieniami traktatu dotyczącymi swobód podstawowych gwarantowanych przez traktat FUE wyłącznie w zakresie, w jakim przepisy te znajdują zastosowanie do stanów faktycznych mających związek z obrotem gospodarczym pomiędzy państwami członkowskimi (zob. podobnie wyroki: *Anomar i in.*, C-6/01, EU:C:2003:446, pkt 39; *Garkalns*, C-470/11, EU:C:2012:505, pkt 21).

25 W niniejszej sprawie z postanowienia odsyłającego wynika, że część klientów skarżących w postępowaniu głównym stanowili obywatele Unii spędzający wakacje na Węgrzech.

26 Tymczasem, usługi świadczone przez usługodawcę posiadającego siedzibę w jednym państwie członkowskim, bez przemieszczania się, usługobiorcy posiadającemu siedzibę lub miejsce zamieszkania w innym państwie członkowskim, stanowią transgraniczne świadczenie usług w rozumieniu art. 56 TFUE (zob. podobnie wyroki: *Alpine Investments*, C-384/93, EU:C:1995:126, pkt 21, 22; *Gambelli i in.*, C-243/01, EU:C:2003:597, pkt 53; *Komisja/Hiszpania*, C-211/08, EU:C:2010:340, pkt 48).

27 Poza tym nie można wcale wykluczyć, że przedsiębiorcy zamieszkali lub mający siedziby w państwach członkowskich innych niż Węgry byli lub są zainteresowani prowadzeniem salonów gier na terytorium Węgier (zob. podobnie wyroki: *Blanco Pérez i Chao Gómez*, C-570/07 i C-571/07, EU:C:2010:300, pkt 40, a także *Garkalns*, C-470/11, EU:C:2012:505, pkt 21).

28 W tych okolicznościach Trybunał jest właściwy do udzielenia odpowiedzi na przedstawione pytania.

W przedmiocie istnienia ograniczeń swobód podstawowych

W przedmiocie pytań pierwszego i drugiego

29 Poprzez pytania pierwsze i drugie, które należy zbadać łącznie, sąd odsyłający zmierza do ustalenia, czy przepisy krajowe, takie jak ustawa zmieniająca z 2011 r., które, nie przewidując okresu przejściowego, pięciokrotnie podwyższają kwotę zryczałtowanego podatku podlegającego zapłacie od użytkowania automatów do gier w salonach gier, a ponadto ustanawiają podatek proporcjonalny podlegający zapłacie od tej samej działalności, stanowią ograniczenie swobodnego przepływu towarów i swobodnego świadczenia usług, zagwarantowanych odpowiednio w art. 34 TFUE i 56 TFUE.

30 Na wstępie należy podnieść, że tego rodzaju przepisy bezpośrednio oddziałują na działalność polegającą na użytkowaniu automatów do gier. Natomiast przepisy te mogą jedynie pośrednio – w konsekwencji wpływu, jaki wywierają na tę działalność – oddziaływać na przywóz tych automatów.

31 Bez konieczności analizowania przywozu automatów do gry, który stanowi dodatkowy aspekt ich użytkowania, należy stwierdzić, że mimo iż użytkowanie tych automatów jest związane z czynnością polegającą na ich przywozie, pierwsza z tych działalności objęta jest postanowieniami traktatu dotyczącymi swobodnego świadczenia usług, a druga objęta jest postanowieniami dotyczącymi swobodnego przepływu towarów (wyrok Anomar i in., C-6/01, EU:C:2003:446, pkt 55).

32 Tymczasem zakładając nawet, że przepisy krajowe, takie jak ustawa zmieniająca z 2011 r., mogą stać na przeszkodzie przywozowi automatów do gier, w zakresie, w jakim ograniczają możliwość ich użytkowania, Trybunał nie jest w stanie w ramach niniejszego postępowania rozstrzygnąć kwestii, czy 34 TFUE sprzeciwia się stosowaniu takich przepisów w braku wystarczających wyjaśnień na temat rzeczywistego wpływu tych przepisów na przywóz automatów do gier (zob. podobnie wyrok Läärä i in., C-124/97, EU:C:1999:435, pkt 26).

33 W tych okolicznościach należy zbadać tego rodzaju przepisy wyłącznie pod kątem zgodności z art. 56 TFUE.

34 W tym zakresie na wstępie należy wyjaśnić, że mimo iż podatki bezpośrednio należą do kompetencji państw członkowskich, to państwa te muszą wykonywać te kompetencje z poszanowaniem prawa Unii, a zwłaszcza podstawowych swobód gwarantowanych w traktacie (zob. podobnie wyrok Blanco i Fabretti, C-344/13 i C-367/13, EU:C:2014:2311, pkt 24 i przytoczone tam orzecznictwo).

35 Artykuł 56 TFUE wymaga nie tylko wyeliminowania wszelkiej dyskryminacji ze względu na przynależność państwową w stosunku do usługodawców z siedzibą w innym państwie członkowskim, lecz również zniesienia jakichkolwiek ograniczeń, nawet gdy obowiązują one bez różnicy zarówno w stosunku do krajowych usługodawców, jak i usługodawców z innych państw członkowskich, jeżeli są w stanie wstrzymać, ograniczyć lub uczynić mniej atrakcyjną działalność usługodawcy mającego siedzibę w innym państwie członkowskim, w którym zgodnie z prawem świadczy on takie same usługi (zob. podobnie wyroki: Sporting Exchange, C-203/08, EU:C:2010:307, pkt 23 i przytoczone tam orzecznictwo, a także HIT i HIT LARIX, C-176/11, EU:C:2012:454, pkt 16).

36 Artykuł 56 TFUE nie obejmuje natomiast środków, których jedynym skutkiem jest obłożenie świadczenia usług dodatkowymi kosztami i które w jednakowy sposób odnoszą się do świadczenia usług zarówno między państwami członkowskimi, jak i wewnątrz

jednego państwa członkowskiego (wyrok Mobistar i Belgacom Mobile, C-544/03 i C-545/03, EU:C:2005:518, pkt 31).

37 Jest bezsporne, że ustawa zmieniająca z 2011 r. nie wprowadza żadnej bezpośredniej dyskryminacji pomiędzy spółkami węgierskimi a spółkami z siedzibą w innych państwach członkowskich użytkującymi automaty do gier w salonach gier na terytorium Węgier, ponieważ wprowadzone tą ustawą podatek zryczałtowany i podatek proporcjonalny pobierane są na identycznych warunkach w odniesieniu od wszystkich tych spółek.

38 Ponadto, ani z postanowienia odsyłającego ani z uwag przedłożonych przez strony postępowania nie wynika, że większość spółek prowadzących salony gier na rynku węgierskim ma siedziby w innych państwach członkowskich, w którym to przypadku przepisy rozpatrywane w postępowaniu głównym mogłyby stanowić pośrednią dyskryminację wobec usługodawców z siedzibą w innych państwach członkowskich (zob. podobnie wyroki: Spotti, C-272/92, EU:C:1993:848, pkt 18; Hervis Sport- és Divatkereskedelmi, C-385/12, EU:C:2014:47, pkt 39, 41).

39 Jednakże skarżące w postępowaniu głównym twierdzą, że ustawa zmieniająca z 2011 r., poprzez drastyczne podwyższenie kwoty podatków podlegających zapłacie od użytkowania automatów do gier w salonach gier, stworzyła przeszkodę dla opłacalnego użytkowania tych automatów przez prowadzących salony gier i w ten sposób w odniesieniu do tej działalności przyznała faktyczną wyłączność prowadzącym kasyna. W szczególności, ponieważ salon gier objęty kategorią I osiągałby średnio miesięczne przychody w wysokości 200 000 HUF na jeden automat, zapłata kwoty w wysokości 500 000 HUF tytułem miesięcznego zryczałtowanego podatku prowadziłaby sama w sobie średnio do powstania miesięcznej bezpośredniej straty w wysokości 300 000 HUF na jeden automat. W każdym razie, zakładając nawet, że niektórzy z prowadzących salony gier osiągaliby wyższe przychody, zysk pozostający po odliczeniu wspomnianych podatków i różnych kosztów byłby zerowy lub co najwyżej minimalny.

40 W tym zakresie należy stwierdzić, że w przypadku gdyby ustawa zmieniająca z 2011 r. rzeczywiście mogła wstrzymać, ograniczyć lub uczynić mniej atrakcyjnym swobodne świadczenie usług polegające na użytkowaniu automatów do gier w salonach gier na Węgrzech, czego ustalenie należy do sądu odsyłającego, powinna ona być uznana za przeszkodę w swobodnym świadczeniu usług, zagwarantowanym w art. 56 TFUE.

41 Byłoby tak, gdyby sąd odsyłający stwierdził, że przewidziane w ustawie zmieniającej z 2011 r. podwyższenie podatków doprowadziło do ograniczenia użytkowania automatów do gier do kasyn, do których to podwyższenie nie miało zastosowania. Tak więc wspomniane podwyższenie podatków wywierałoby skutek podobny do skutku zakazania użytkowania automatów do gier poza kasynami, które zgodnie z utrwalonym orzecznictwem stanowi przeszkodę w swobodnym świadczeniu usług (zob. w szczególności wyroki: Anomar i in., C-6/01, EU:C:2003:446, pkt 75; Komisja/Grecja, C-65/05, EU:C:2006:673, pkt 53).

42 W konsekwencji na pierwsze pytanie należy odpowiedzieć, że przepisy krajowe, takie jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, które, nie przewidując okresu przejściowego, pięciokrotnie podwyższają kwotę zryczałtowanego podatku podlegającego zapłacie od użytkowania automatów do gier w salonach gier, a ponadto ustanawiają podatek proporcjonalny podlegający zapłacie od tej samej działalności, stanowią ograniczenie swobodnego świadczenia usług, zagwarantowanego w art. 56 TFUE w zakresie, w jakim mogą wstrzymać, ograniczyć lub uczynić mniej atrakcyjnym swobodne świadczenie usług polegające na użytkowaniu automatów do gier w salonach gier, czego ustalenie należy do sądu odsyłającego.

43 Ze względów wskazanych w pkt 30–32 nie ma konieczności odpowiadania na pytanie drugie.

W przedmiocie pytań ósmego i dziewiątego

44 Poprzez swe pytania ósme i dziewiąte, które należy zbadać łącznie, sąd odsyłający zmierza do ustalenia, czy przepisy krajowe, takie jak ustawa zmieniająca z 2012 r., które, nie przewidując ani okresu przejściowego, ani odszkodowania dla prowadzących salony gier, zakazują użytkowania automatów do gier poza kasynami, stanowią ograniczenie swobodnego przepływu towarów oraz swobodnego świadczenia usług, zagwarantowanych w art. 34 TFUE i 56 TFUE.

45 Na wstępie należy zauważyć, że niektóre z argumentów przedstawionych Trybunałowi przez strony w postępowaniu głównym dotyczą problemów, które nie są objęte ww. pytaniami prejudycjalnymi i które odnoszą się do okoliczności faktycznych wychodzących poza zakres postanowienia odsyłającego.

46 W szczególności skarżące w postępowaniu głównym w uwagach na piśmie podniosły, a rząd węgierski potwierdził to podczas rozprawy, że do prowadzenia kasyna na terytorium Węgier uprawnieni są wyłącznie operatorzy posiadający koncesję udzieloną przez Magyar Állam. Tymczasem, koncesje na prowadzenie kasyna są udzielane tylko ograniczonej liczbie zakładów i w niektórych okolicznościach mogą być udzielone bez przeprowadzenia wcześniej przetargu. Poza tym, zdaniem skarżących w postępowaniu głównym tylko spółki z siedzibą na Węgrzech mogły dotychczas uzyskać koncesję. Tak więc węgierskie procedury udzielania tych koncesji w praktyce stawały w niekorzystnej sytuacji operatorów z siedzibą w innych państwach członkowskich.

47 Kwestia zgodności wspomnianych procedur z prawem Unii jest jednakże kwestią odrębną od kwestii zgodności z prawem Unii zakazu użytkowania automatów do gier poza kasynami, która stanowi wyłączny przedmiot pytań przedstawionych przez sąd odsyłający.

48 W tym zakresie należy wyjaśnić, że wyłącznie do sądu krajowego należy określić przedmiot pytań, które zamierza przedstawić Trybunałowi. Trybunał nie może na żądanie jednej ze stron postępowania głównego rozpatrywać pytań, które nie zostały mu przedstawione przez sąd krajowy. Jeśli, w miarę rozwoju postępowania, sąd krajowy uzna za niezbędne uzyskać dalszą wykładnię prawa Unii, powinien zwrócić się z nowym wnioskiem do Trybunału (zob. podobnie wyroki: CBEM, 311/84, EU:C:1985:394, pkt 10; Syndesmos Melon tis Eleftheras Evangelikis Ekkliisias i in., C-381/89, EU:C:1992:142, pkt 19; Slob, C-236/02, EU:C:2004:94, pkt 29). Trybunał nie może zatem badać argumentów, o których mowa w pkt 46 niniejszego wyroku.

49 W konsekwencji należy ustalić, czy przepisy krajowe, takie jak ustawa zmieniająca z 2012 r., stoją na przeszkodzie swobodnemu przepływowi towarów i swobodnemu świadczeniu usług w zakresie, w jakim zakazują użytkowania automatów do gier poza kasynami, przy czym kwestia ta jest niezależna od kwestii, czy poza tym węgierskie przepisy dotyczące procedury udzielania koncesji na użytkowanie kasyna zawierają także ograniczenia tych swobód.

50 Ze względów przedstawionych w pkt 30–32 należy zbadać takie przepisy krajowe jedynie pod kątem zgodności z art. 56 TFUE.

51 W tym zakresie między innymi z orzecznictwa przypomnianego w pkt 41 wynika, że przepisy krajowe, które zezwalają na użytkowanie i praktykowanie niektórych gier losowych tylko w kasynach, stanowią przeszkodę w swobodnym świadczeniu usług.

52 W takich okolicznościach na ósme pytanie należy odpowiedzieć, że przepisy krajowe takie jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, które, nie przewidując ani okresu

przejściowego, ani odszkodowania dla prowadzących salony gier, zakazują użytkowania automatów do gier poza kasynami, stanowią ograniczenie swobodnego świadczenia usług, zagwarantowanego w art. 56 TFUE.

53 Nie ma potrzeby udzielania odpowiedzi na dziewiąte pytanie.

W przedmiocie uzasadnienia ograniczeń w swobodnym świadczeniu usług

54 Poprzez pytania trzecie, czwarte, dziesiąte i jedenaste, które należy zbadać łącznie, sąd odsyłający zmierza w istocie do ustalenia, w jakiej mierze ograniczenia, które mogą wynikać z przepisów krajowych, takich jak przepisy rozpatrywane w postępowaniu głównym, mogą być dopuszczone na podstawie odstępstw przewidzianych wyraźnie w art. 51 TFUE i 52 TFUE, mających zastosowanie do niniejszej dziedziny na podstawie art. 62 TFUE, lub uzasadnione zgodnie z orzecznictwem Trybunału na podstawie nadrzędnych względów interesu ogólnego.

55 O ile ustawa zmieniająca z 2011 r. i ustawa zmieniająca z 2012 r. wpisują się w ramy reformy krajowej mającej na celu utrudnienie użytkowania automatów do gier, a ustawodawca węgierski powołał się na te same cele, aby uzasadnić te dwie ustawy, należy zbadać łącznie kwestię ewentualnego uzasadnienia ograniczeń wynikających ze wspomnianych ustaw.

W przedmiocie istnienia nadrzędnych względów interesu ogólnego

56 Na wstępie należy przypomnieć, że uregulowanie gier losowych stanowi część dziedziny, w której pomiędzy państwami członkowskimi istnieją znaczne rozbieżności dotyczące wartości moralnych, religijnych i kulturalnych. W braku uregulowań na szczeblu Unii państwa członkowskie korzystają co do zasady ze swobody w ustalaniu celów ich polityki w dziedzinie gier losowych i szczegółowego określenia poziomu ochrony, do którego dążą (zob. podobnie wyroki: Dickinger i Ömer, C-347/09, EU:C:2011:582, pkt 47, a także Digibet i Albers, C-156/13, EU:C:2014:1756, pkt 24).

57 Ustalenie celów, jakie są w rzeczywistości realizowane przez ustawodawstwo krajowe, należy w ramach sprawy przedstawionej Trybunałowi w trybie art. 267 TFUE do właściwości sądu odsyłającego (wyrok Pflieger i in., C-390/12, EU:C:2014:281, pkt 47).

58 W takich okolicznościach należy stwierdzić, że cele, które zostały określone jako te, do osiągnięcia których dążą ustawy rozpatrywane w postępowaniu głównym, czyli ochrona konsumentów przed uzależnieniem od gry i zapobieganie przestępczości i oszustwom związanym z grami losowymi, stanowią nadrzędne względy interesu ogólnego, które mogą uzasadnić ograniczenia działalności w zakresie gier losowych (zob. podobnie wyroki: Carmen Media Group, C-46/08, EU:C:2010:505, pkt 55, a także Stanley International Betting i Stanleybet Malta, C-463/13, EU:C:2015:25, pkt 48, 49, a także przytoczone tam orzecznictwo).

59 Skarżące w postępowaniu głównym jednak podnoszą, że podstawowy cel ustawy zmieniającej z 2011 r. polega w rzeczywistości na zwiększeniu wpływów podatkowych z użytkowania automatów do gier.

60 W tym zakresie Trybunał wielokrotnie orzekał, że cel polegający wyłącznie na zwiększeniu przychodów skarbu państwa nie może uzasadniać ograniczenia swobodnego świadczenia usług (zob. w szczególności wyroki: Dickinger i Ömer, C-347/09, EU:C:2011:582, pkt 55, a także Pflieger i in., C-390/12, EU:C:2014:281, pkt 54).

61 Jednakże okoliczność, że ograniczenie działalności w zakresie gier losowych przyczynia się dodatkowo do zwiększenia wpływów do budżetu danego państwa członkowskiego nie uniemożliwia uzasadnienia tego ograniczenia w zakresie, w jakim dąży ono w rzeczywistości przede wszystkim do osiągnięcia celów odnoszących się do nadrzędnych względów interesu ogólnego (zob. podobnie wyroki: Zenatti, C-67/98, EU:C:1999:514,

pkt 36; Gambelli i in., C-243/01, EU:C:2003:597, pkt 62), czego ustalenie należy do sądu krajowego.

W przedmiocie proporcjonalności ograniczeń art. 56 TFUE

62 Na wstępie należy przypomnieć, że wybór sposobów organizowania i kontroli działalności w zakresie prowadzenia i praktykowania gier losowych lub hazardowych, takich jak zawarcie z państwem umowy administracyjnej w przedmiocie koncesji lub ograniczenie prowadzenia i praktykowania niektórych gier do miejsc odpowiednio wyznaczonych do tego celu, należy do władz krajowych w ramach przysługującego im uznania (wyroki: Anomar i in., C-6/01, EU:C:2003:446, pkt 88; a także Carmen Media Group, C-46/08, EU:C:2010:505, pkt 59).

63 Ograniczone udzielanie zezwoleń na prowadzenie gry hazardowe w ramach praw specjalnych lub wyłącznych pewnym podmiotom, którego to systemu zaletą jest w szczególności ukierunkowanie żądzy gry i prowadzenia gier ku kontrolowanemu obiegowi, może wpisywać się w ramy realizacji wspomnianych wyżej celów wyznaczonych w interesie ogólnym polegających na ochronie konsumenta i porządku społecznego (zob. w szczególności wyroki: Läärä, C-124/97, EU:C:1999:435, pkt 37; Zenatti, C-67/98, EU:C:1999:514, pkt 35, a także Anomar i in., C-6/01, EU:C:2003:446, pkt 74).

64 Niemniej jednak ograniczenia nałożone przez państwa członkowskie muszą spełniać warunki wynikające z orzecznictwa Trybunału w zakresie proporcjonalności, to znaczy być właściwe dla realizacji wyznaczonego celu oraz nie wykraczać poza to, co niezbędne dla jego osiągnięcia. Należy ponadto przypomnieć w tym kontekście, że ustawodawstwo krajowe jest właściwe do zapewnienia realizacji wskazanego celu, tylko jeśli jego osiągnięcie jest rzeczywistym przedmiotem troski tego ustawodawstwa w sposób spójny i systematyczny (zob. wyrok HIT i HIT LARIX, C-176/11, EU:C:2012:454, pkt 22 i przytoczone tam orzecznictwo).

65 Jeżeli państwo członkowskie zamierza powołać się na cel odpowiedni do uzasadnienia ograniczenia swobodnego świadczenia usług, na tym państwie ciąży obowiązek przedstawienia sądowi, który ma rozstrzygnąć tę kwestię, wszystkich dowodów, które mogłyby temu sądowi pozwolić na ustalenie, że wspomniany środek spełnia wszystkie wymogi wynikające z zasady proporcjonalności (zob. wyroki: Dickinger i Ömer, C-347/09, EU:C:2011:582, pkt 54, a także Pflieger i in., C-390/12, EU:C:2014:281, pkt 50).

66 W niniejszym przypadku skarżące w postępowaniu głównym twierdzą, że ustawy rozpatrywane w postępowaniu głównym nie dążą w rzeczywistości do osiągnięcia w sposób spójny i systematyczny wskazanych celów interesu publicznego.

67 Po pierwsze podnoszą one, że ustawodawca węgierski w następstwie reform wprowadzonych przez te ustawy od dnia 19 lipca 2013 r. zliberalizował prowadzenie przez kasyna gier losowych on-line, w tym użytkowanie automatów do gier on-line. Po drugie, w 2014 r. udzielono siedmiu nowych koncesji na prowadzenie kasyn, co skądinąd potwierdził rząd węgierski podczas rozprawy.

68 Należy stwierdzić, że takie okoliczności, z zastrzeżeniem weryfikacji przeprowadzonej przez sąd odsyłający, mogą wpisywać się w ramy polityki kontrolowanej ekspansji działalności w zakresie gier losowych.

69 Tymczasem Trybunał orzekł, że tego rodzaju polityka może być spójna zarówno z celem polegającym na przeciwdziałaniu prowadzeniu działalności w zakresie gier losowych w celach przestępczych lub popełniania oszustw, jak i z celem zapobiegania skłanianiu do ponoszenia nadmiernych wydatków na gry oraz walki z uzależnieniem od nich, a to poprzez nakierowywanie konsumentów na ofertę podmiotu wykonującego monopol państwowy, która jest zarazem wolna od elementów przestępczych, jak też pomyślana tak, by lepiej chronić konsumentów przed nadmiernymi wydatkami i uzależnieniem od

hazardu (zob. podobnie wyroki: Stoß i in., C-316/07, od C-358/07 do C-360/07, C-409/07 i C-410/07, EU:C:2010:504, pkt 101 i 102, a także Zeturf, C-212/08, EU:C:2011:437, pkt 67).

70 Aby osiągnąć ten cel w postaci skanalizowania gier w kontrolowanym obiegu, podmioty działające na podstawie zezwolenia powinny stanowić stabilną, lecz jednocześnie atrakcyjną alternatywę w stosunku do działalności zakazanej, co może wymagać między innymi szerokiego zastosowania nowoczesnych technik dystrybucyjnych (zob. podobnie wyroki: Placanica i in., C-338/04, C-359/04 i C-360/04, EU:C:2007:133, pkt 55; Ladbrokes Betting & Gaming i Ladbrokes International, C-258/08, EU:C:2010:308, pkt 25; Dickinger i Ömer, C-347/09, EU:C:2011:582, pkt 64).

71 Jednakże polityka kontrolowanej ekspansji działalności w zakresie gier losowych może być uznana za spójną tylko wtedy, gdyby po pierwsze, przestępcza i oszukańcza działalność w zakresie gier oraz, po drugie, uzależnienie od hazardu, mogły – w czasie zaistnienia okoliczności faktycznych leżących u podstawy sporu w postępowaniu głównym – stanowić problem na Węgrzech i gdyby tego rodzaju rozszerzenie licencjonowanej i regulowanej działalności mogło ten problem rozwiązać (zob. podobnie wyroki: Ladbrokes Betting & Gaming i Ladbrokes International, C-258/08, EU:C:2010:308, pkt 30; Zeturf, C-212/08, EU:C:2011:437, pkt 70; a także Dickinger i Ömer, C-347/09, EU:C:2011:582, pkt 67).

72 Zadaniem sądu odsyłającego jest zbadanie w ramach zawisłej przed nim sprawy, czy warunki te są spełnione, a jeśli tak, to czy rozmiary rozpatrywanej polityki ekspansji nie mogą sprawić, że będzie ona nie do pogodzenia z celem w postaci ograniczenia uzależnienia od gier (zob. podobnie wyrok Ladbrokes Betting & Gaming i Ladbrokes International, C-258/08, EU:C:2010:308, pkt 38).

73 W tym celu wspomniany sąd powinien dokonać ogólnej oceny okoliczności, w których przyjęto i wdrożono rozpatrywane przepisy zawierające ograniczenia.

W przedmiocie badania uzasadnień w świetle praw podstawowych

74 Ponadto należy przypomnieć, że jeżeli państwo członkowskie powołuje się na nadrzędne względy interesu ogólnego w celu uzasadnienia przepisów, które mogą ograniczać korzystanie ze swobody świadczenia usług, takie uzasadnienie powinno być interpretowane także w świetle ogólnych zasad prawa Unii, a w szczególności praw podstawowych zagwarantowanych obecnie w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „kartą”). Odnośne przepisy krajowe mogą zatem być objęte przewidzianymi wyjątkami, wyłącznie jeżeli są zgodne z prawami podstawowymi, nad których przestrzeganiem czuwa Trybunał (zob. podobnie wyroki: ERT, C-260/89, EU:C:1991:254, pkt 43; Familiapress, C-368/95, EU:C:1997:325, pkt 24; Ålands Vindkraft, C-573/12, EU:C:2014:2037, pkt 125).

75 W niniejszym przypadku skarżące w postępowaniu głównym podnoszą, że ustawy rozpatrywane w postępowaniu głównym naruszają, po pierwsze, zasady pewności prawa i ochrony uzasadnionych interesów, a po drugie, prawo własności chronione na podstawie art. 17 karty.

– W przedmiocie zasad pewności prawa i ochrony uzasadnionych oczekiwań

76 Skarżące w postępowaniu głównym utrzymują, że ustawy rozpatrywane w sprawie w postępowaniu głównym, poprzez podwyższenie w sposób drastyczny kwoty podatków od gier, jakie podlegają zapłacie od użytkownika automatów do gier w salonach gier, jednocześnie przewidując przejście do systemu opartego na serwerze centralnym, a następnie poprzez zakazanie użytkowania tych automatów poza kasynami, nie przewidując stosownego okresu przejściowego ani odszkodowania dla danych operatorów, naruszają zasady pewności prawa i uzasadnionych oczekiwań.

77 W tym zakresie należy podkreślić, że zasada pewności prawa, której konsekwencją stanowi zasada ochrony uzasadnionych oczekiwań, wymaga, by przepisy prawne były jasne i precyzyjne, a ich skutki przewidywalne, zwłaszcza wówczas, gdy pociągają one za sobą niekorzystne konsekwencje dla jednostek i przedsiębiorstw (zob. podobnie wyroki: VEMW i in., C-17/03, EU:C:2005:362, pkt 80 i przytoczone tam orzecznictwo; ASM Brescia, C-347/06, EU:C:2008:416, pkt 69; Test Claimants in the Franked Investment Income Group Litigation, C-362/12, EU:C:2013:834, pkt 44).

78 Trybunał orzekł także, że podmiot gospodarczy nie może oczekiwać całkowitego braku zmian ustawodawczych, może jedynie kwestionować sposób wprowadzenia takiej zmiany (zob. podobnie wyrok Gemeente Leusden et Holin Groep, C-487/01 i C-7/02, EU:C:2004:263, pkt 81).

79 Podobnie, zasada pewności prawa nie wymaga braku zmian ustawodawczych, ale wymaga w szczególności, aby ustawodawca wziął pod uwagę szczególną sytuację podmiotów i w razie potrzeby dostosował odpowiednio stosowanie nowych przepisów prawnych (wyroki: VEMW i in., C-17/03, EU:C:2005:362, pkt 81; Plantanol, C-201/08, EU:C:2009:539, pkt 49; zob. podobnie wyrok Gemeente Leusden i Holin Groep, C-487/01 i C-7/02, EU:C:2004:263, pkt 70).

80 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem zadaniem sądu odsyłającego jest zbadanie, czy uregulowanie krajowe jest zgodne z zasadami pewności prawa i ochrony uzasadnionych oczekiwań, a Trybunał, orzekając w przedmiocie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym na podstawie art. 267 TFUE, jest wyłącznie właściwy do dostarczenia temu sądowi wszelkich elementów wykładni w ramach prawa Unii, które mogą umożliwić mu dokonanie oceny tej zgodności (zob. w szczególności wyroki: Plantanol, C-201/08, EU:C:2009:539, pkt 45 i przytoczone tam orzecznictwo, a także Ålands Vindkraft, C-573/12, EU:C:2014:2037, pkt 126).

81 Sąd odsyłający może w tym celu wziąć pod uwagę wszystkie istotne elementy, które wynikają z brzmienia, celu lub systematyki danych przepisów (zob. podobnie wyrok Ålands Vindkraft, C-573/12, EU:C:2014:2037, pkt 129).

82 W celu udzielenia sądowi odsyłającemu użytecznej odpowiedzi należy zwrócić uwagę w szczególności na następujące okoliczności wynikające z akt przedstawionych Trybunałowi.

83 W pierwszej kolejności, w odniesieniu do ustawy zmieniającej z 2011 r. skarżące w postępowaniu głównym podnoszą, że ustawa ta pięciokrotnie podwyższyła podatek zryczałtowany podlegający zapłacie od użytkowania automatów do gier w salonach gier, ustanawiając jednocześnie dodatkowy podatek proporcjonalny, ze skutkiem od 1 listopada 2011 r., czyli od pierwszego miesięcznego terminu płatności po publikacji tej ustawy, podczas gdy system podatkowy mający zastosowanie do tej działalności nie był przedmiotem żadnej zmiany ustawodawczej przez niemalże 20 lat. Tak więc zdaniem skarżących w postępowaniu głównym, ze względu na ten brak stosownego okresu dostosowania podmioty, które planowały otworzyć nowe salony gier, nie miały możliwości podjęcia w odpowiednim czasie koniecznych działań, aby opóźnić wprowadzenie w życie ich planów lub z nich zrezygnować. Podwyższenie kwoty podatków, podlegających zapłacie od użytkowania automatów do gier w salonach gier zmusiło ponadto wiele podmiotów do zakończenia tej działalności.

84 W drugiej kolejności, co się tyczy ustawy zmieniającej z 2012 r. z postanowienia odsyłającego wynika, że spowodowała ona w dniu następującym po dniu jej wejścia w życie cofnięcie z mocy prawa zezwoleń na użytkowanie automatów do gier w salonach gier, nie przewidując ani okresu przejściowego ani odszkodowania dla danych podmiotów.

85 W tej kwestii należy zauważyć, że w przypadku gdy ustawodawca krajowy cofa zezwolenia umożliwiające ich posiadaczom na wykonywanie działalności gospodarczej, ma obowiązek przewidzieć na rzecz tych posiadaczy wystarczająco długi okres przejściowy, aby umożliwić im dostosowanie się, lub rozsądny system odszkodowawczy (zob. podobnie wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawie Vékony/Węgry z dnia 13 stycznia 2015 r., nr 65681/13, § 34, 35).

86 Ponadto skarżące w postępowaniu głównym podnoszą, że przed wejściem w życie ustawy zmieniającej z 2012 r., poniosły wydatki w celu dostosowania się do przewidzianego ustawą zmieniającą z 2011 r. wprowadzenia nowego systemu użytkowania automatów do gier. Ten system użytkowania, który miał wejść w życie w dniu 1 stycznia 2013 r., zakładał, że automaty do gier użytkowane w salonach gier będą funkcjonować on-line i będą podłączone do serwera centralnego. Tymczasem, to uzasadnione oczekiwane zostało zniweczone ze skutkiem natychmiastowym w następstwie przyjęcia ustawy zmieniającej z 2012 r.

87 W tym zakresie należy przypomnieć, że podmiot gospodarczy, który dokonał kosztownych inwestycji w celu dostosowania się do systemu przyjętego poprzednio przez ustawodawcę, może w znaczny sposób odczuć w sferze swych interesów wcześniejsze zniesienie tego systemu, tym bardziej że zniesienie to nastąpiło w sposób nagły i nieprzewidywalny, nie dając mu dostatecznego czasu na dostosowanie się do nowej sytuacji prawnej (zob. podobnie wyrok Plantanol, C-201/08, EU:C:2009:539, pkt 52).

88 Zadaniem sądu krajowego jest ustalenie w świetle całości powyższych stwierdzeń, czy przepisy krajowe, takie jak rozpatrywane w sprawie w postępowaniu głównym, spełniają wymogi wynikające z zasad pewności prawa i ochrony uzasadnionych oczekiwań.

– W przedmiocie prawa własności

89 Skarżące w postępowaniu głównym twierdzą także, że przepisy krajowe, takie jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, naruszają chronione na podstawie art. 17 ust. 1 karty prawo własności użytkowników salonów gier.

90 W tym zakresie należy przypomnieć, że krajowe przepisy zawierające ograniczenia w świetle art. 56 TFUE mogą również ograniczać prawo własności chronione na podstawie 17 karty. Podobnie, Trybunał już orzekł, że nieuzasadnione lub nieproporcjonalne ograniczenia swobody świadczenia usług w świetle art. 56 TFUE nie są również dopuszczalne na mocy art. 52 ust. 1 w związku z art. 17 karty (wyrok Pflieger i in., C-390/12, EU:C:2014:281, pkt 57, 59).

91 Wynika stąd, że w niniejszym przypadku przeprowadzone w pkt 56–73 niniejszego wyroku badanie ograniczeń, jakie stanowią przepisy krajowe będące przedmiotem postępowań głównych na podstawie art. 56 TFUE, obejmuje również ewentualne ograniczenia wykonywania prawa własności gwarantowanego w art. 17 karty, co oznacza, że odrębne badanie na tej podstawie nie jest konieczne (zob. podobnie wyrok Pflieger i in., C-390/12, EU:C:2014:281, pkt 60).

Odpowiedzi, jakich należy udzielić na pytania trzecie, czwarte, dziesiąte i jedenaste

92 W świetle całości powyższych rozważań na pytania trzecie, czwarte, dziesiąte i jedenaste należy odpowiedzieć, że ograniczenia swobodnego przepływu usług, które mogą wynikać z przepisów krajowych, takich jak rozpatrywane w sprawie w postępowaniu głównym, mogą być uzasadnione nadrzędnymi względami interesu ogólnego tylko w zakresie, w jakim sąd krajowy po dokonaniu ogólnej oceny okoliczności przyjęcia i wejścia w życie tych przepisów stwierdzi:

– że rzeczywiście spełniają one przede wszystkim cele dotyczące ochrony konsumentów przed uzależnieniem od gry i zapobiegania przestępczości i oszustwom związa-

nym z grami losowymi, przy czym sama okoliczność, że ograniczenie działalności w zakresie gier losowych przyczynia się dodatkowo, poprzez zwiększenie wpływów podatkowych, do zwiększenia wpływów do budżetu danego państwa członkowskiego nie stoi na przeszkodzie, aby można było uznać, że ograniczenie to dąży w rzeczywistości przede wszystkim do osiągnięcia takich celów;

- że spełniają one te cele w sposób spójny i systematyczny oraz
- że spełniają one wymogi wynikające z ogólnych zasad prawa Unii, a w szczególności z zasad pewności prawa i ochrony uzasadnionych oczekiwań, a także prawa własności.

W przedmiocie istnienia naruszeń dyrektywy 98/34

93 Poprzez pytania szóste i trzynaste, które należy zbadać łącznie, sąd odsyłający zmierza w istocie do ustalenia, czy art. 1 pkt 11 dyrektywy 98/34 należy interpretować w ten sposób, że przepisy krajowe, takie jak przepisy podatkowe przewidziane w ustawie zmieniającej z 2011 r. i zakaz użytkowania automatów do gier poza kasynami ustanowiony w ustawie zmieniającej z 2012 r., stanowią „przepisy techniczne” w rozumieniu tego przepisu, których projekty powinny być przedmiotem powiadomienia przewidzianego w art. 8 ust. 1 akapit pierwszy tej dyrektywy.

94 W pierwszej kolejności, w odniesieniu do przepisów krajowych, takich jak przepisy ustawy zmieniającej z 2011 r., sąd ten zmierza w szczególności do ustalenia, czy takie przepisy mogą być zakwalifikowane jako „przepisy techniczne de facto” w rozumieniu art. 1 pkt 11 tiret trzecie dyrektywy 98/34.

95 Zgodnie ze wspomnianym art. 1 pkt 11 tiret trzecie „przepisy techniczne de facto” w rozumieniu tego przepisu stanowią „specyfikacje techniczne lub inne wymogi bądź zasady dotyczące usług, które powiązane są ze środkami fiskalnymi lub finansowymi mającymi wpływ na konsumpcję produktów lub usług przez wspomaganie przestrzegania takich specyfikacji technicznych lub innych wymogów bądź zasad dotyczących usług”.

96 Z brzmienia tej definicji wynika, że pojęcie „przepisów technicznych de de facto” nie oznacza samych środków podatkowych, ale specyfikacje techniczne lub inne wymogi, które są z nimi powiązane.

97 W konsekwencji przepisy podatkowe, takie jak rozpatrywane w sprawie w postępowaniu głównym, którym nie towarzyszą żadne specyfikacje techniczne ani żaden inny wymóg, których przestrzeganie przepisy te zapewniałyby, nie mogą być zakwalifikowane jako „przepisy techniczne de facto”.

98 W drugiej kolejności, w odniesieniu do przepisów krajowych takich jak ustawa zmieniająca z 2012 r. Trybunał już orzekł, że przepisy krajowe, które zastrzegają organizację niektórych gier losowych wyłącznie dla kasyn, stanowią „przepisy techniczne” w rozumieniu wspomnianego art. 1 pkt 11, w zakresie, w jakim mogą mieć istotny wpływ na właściwości lub sprzedaż produktów użytkowanych w tym kontekście (zob. podobnie wyroki: Komisja/Grecja, C-65/05, EU:C:2006:673, pkt 61, a także Fortuna i in., C-213/11, C-214/11 i C-217/11, EU:C:2012:495, pkt 24, 40).

99 Tymczasem zakaz użytkowania automatów do gier poza kasynami, taki jaki ustanowiła ustawa zmieniająca z 2012 r., może mieć istotny wpływ na sprzedaż tych automatów, które stanowią towary, które mogą być objęte zakresem stosowania art. 34 TFUE (zob. wyrok Läärä i in., C-124/97, EU:C:1999:435, pkt 20, 24), poprzez zmniejszenie liczby kanałów użytkowania.

100 W tych okolicznościach na pytania szóste i trzynaste należy odpowiedzieć, że art. 1 pkt 11 dyrektywy 98/34 należy interpretować w ten sposób, że:

- krajowe przepisy ustawodawcze, które pięciokrotnie podwyższają kwotę zryczałtowanego podatku podlegającego zapłacie od użytkowania automatów do gier w salo-
nach gier, a ponadto ustanawiają podatek proporcjonalny podlegający zapłacie od tej
samej działalności, nie stanowią „przepisów technicznych” w rozumieniu tego przepisu
oraz że
- krajowe przepisy ustawodawcze, które zakazują użytkowania automatów do gier
poza kasynami, stanowią „przepisy techniczne” w rozumieniu tego przepisu, których pro-
jekty powinny być przedmiotem powiadomienia przewidzianego w art. 8 ust. 1 akapit
pierwszy tej dyrektywy.

*W przedmiocie istnienia obowiązku naprawienia szkody, ciążącego na danym państwie
członkowskim*

W przedmiocie pytań piątego i dwunastego

101 Poprzez pytanie piąte i dwunaste sąd odsyłający zmierza w istocie do ustalenia, czy art. 34 TFUE i 56 TFUE mają na celu przyznanie jednostkom praw, w ten sposób, że ich naruszenie przez państwo członkowskie, w tym naruszenie wynikające z jego działal-
ności ustawodawczej, rodzi dla jednostek prawo do uzyskania ze strony tego państwa
członkowskiego naprawienia szkody poniesionej w wyniku tego naruszenia.

102 W tym zakresie, biorąc pod uwagę względy przedstawione w pkt 30– 32 niniejsze-
go wyroku należy udzielić odpowiedzi na te pytania tylko w zakresie, w jakim odnoszą się
one do art. 56 TFUE.

103 Na wstępie należy przypomnieć, że zasada odpowiedzialności państwa członkow-
skiego za szkody wyrządzone jednostkom wskutek naruszenia przez państwo prawa Unii
dotyczy każdego przypadku naruszenia prawa Unii, niezależnie od organu państwa
członkowskiego, którego działanie lub zaniechanie jest źródłem uchybienia (wyroki:
Brasserie du pêcheur i Factortame, C-46/93 i C-48/93, EU:C:1996:79, pkt 32, a także
Köbler, C-224/01, EU:C:2003:513, pkt 31 i przytoczone tam orzecznictwo). Zasada ta
znajduje zatem zastosowanie w szczególności, gdy zarzucane uchybienie jest przypisy-
wane ustawodawcy krajowemu (wyrok Brasserie du pêcheur i Factortame, C-46/93 i
C-48/93, EU:C:1996:79, pkt 36).

104 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem prawo do odszkodowania jest przez prawo
Unii uznane wówczas, gdy spełnione są trzy przesłanki, to jest: gdy celem naruszonej
normy prawnej jest przyznanie praw jednostkom, gdy naruszenie jest wystarczająco
istotne oraz gdy istnieje bezpośredni związek przyczynowy między naruszeniem zob-
owiązania nałożonego na państwo i szkodą poniesioną przez osoby poszkodowane (zob.
w szczególności wyroki: Brasserie du pêcheur i Factortame, C-46/93 i C-48/93,
EU:C:1996:79, pkt 51; Danske Slagterier, C-445/06, EU:C:2009:178, pkt 20; Komi-
sja/Włochy, C-379/10, EU:C:2011:775, pkt 40).

105 W odniesieniu do pierwszej z tych przesłanek, która jest przedmiotem pytań
przedstawionych przez sąd odsyłający, z orzecznictwa wynika, że postanowienia traktatu
dotyczące podstawowych wolności przyznają jednostkom prawa, które sądy krajowe mu-
szą chronić (zob. podobnie wyrok Brasserie du pêcheur i Factortame, C-46/93 i C-48/93,
EU:C:1996:79, pkt 54).

106 W konsekwencji na pytania prejudycjalne piąte i dwunaste należy odpowiedzieć,
że celem art. 56 TFUE jest przyznanie jednostkom praw w taki sposób, że jego narusze-
nie przez państwo członkowskie, w tym naruszenie wynikające z działalności ustawo-
dawczej tego państwa, rodzi dla jednostek prawo uzyskania ze strony tego państwa
członkowskiego naprawienia szkody poniesionej w wyniku tego naruszenia, w zakresie,
w jakim wspomniane naruszenie jest wystarczająco istotne i istnieje bezpośredni związek

przyczynowy między samym naruszeniem a poniesioną szkodą, czego ustalenie należy do sądu krajowego.

W przedmiocie pytań siódmego i czternastego

107 Poprzez swe pytania siódme i czternaste, które należy zbadać łącznie, sąd odsyłający zmierza w istocie do ustalenia, czy art. 8 i 9 dyrektywy mają na celu przyznanie jednostkom praw, w ten sposób, że ich naruszenie przez państwo członkowskie rodzi dla jednostek prawo do uzyskania ze strony tego państwa członkowskiego naprawienia szkody poniesionej w wyniku tego naruszenia.

108 W tym zakresie z orzecznictwa wynika, że mimo że celem dyrektywy 98/34 jest zagwarantowanie swobodnego przepływu towarów przez organizację kontroli prewencyjnej, której skuteczność wymaga, aby w ramach sporu pomiędzy jednostkami nie dopuścić do stosowania środka krajowego przyjętego z naruszeniem art. 8 i 9 tej dyrektywy, to dyrektywa ta nie określa w żadnym stopniu materialnej treści przepisu prawnego, na podstawie którego sąd krajowy ma rozstrzygać zawisły przed nim spór. Tak więc wspomniana dyrektywa nie ustanawia ani praw, ani obowiązków dla jednostek (wyrok Unilever, C-443/98, EU:C:2000:496, pkt 51).

109 W tych okolicznościach należy stwierdzić, że pierwsza z przesłanek wymienionych w pkt 104 nie jest spełniona, a tym samym jednostki nie mogą powoływać się na nieprzestrzeganie art. 8 i 9 tej dyrektywy w celu pociągnięcia do odpowiedzialności danego państwa członkowskiego na podstawie prawa Unii.

110 W konsekwencji na pytania siódme i czternaste należy odpowiedzieć, że celem art. 8 i 9 dyrektywy 98/34 nie jest przyznanie jednostkom praw, w ten sposób, że ich naruszenie przez państwo członkowskie nie rodzi dla jednostek prawa do uzyskania ze strony tego państwa członkowskiego naprawienia szkody poniesionej w wyniku tego naruszenia na podstawie prawa Unii.

W przedmiocie pytania piętnastego

111 Poprzez swe piętnaste pytanie sąd odsyłający zmierza w istocie do ustalenia, w jakiej mierze okoliczność, że przepisy krajowe takie jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, dotyczą dziedziny objętej kompetencjami państw członkowskich, wpływa na odpowiedzi, jakich należy udzielić na pytania piąte, siódme, dwunaste i czternaste.

112 W tym zakresie wystarczy przypomnieć, że jak zostało podkreślone w pkt 34, państwa członkowskie muszą wykonywać ich kompetencje z poszanowaniem prawa Unii, a zwłaszcza podstawowych swobód gwarantowanych w traktacie, które mają zastosowanie do stanów faktycznych takich jak rozpatrywane w sprawie w postępowaniu głównym, które są objęte zakresem stosowania prawa Unii.

113 W tych okolicznościach uzasadnienia przedstawione przez państwo członkowskie na poparcie ograniczenia wspomnianych swobód należy interpretowane w świetle praw podstawowych, nawet w przypadku gdy ograniczenie to dotyczy dziedziny objętej kompetencjami tego państwa członkowskiego, o ile dany stan faktyczny wchodzi w zakres stosowania prawa Unii (zob. podobnie wyrok Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, pkt 21).

114 Podobnie, każde naruszenie prawa Unii popełnione przez państwo członkowskie, w tym w przypadku gdy dotyczy ono dziedziny objętej zakresem kompetencji tego państwa członkowskiego, prowadzi do powstania jego odpowiedzialności, w zakresie, w jakim spełnione są przesłanki przypomniane w pkt 104 niniejszego wyroku.

115 W konsekwencji na pytanie piętnaste należy odpowiedzieć, że okoliczność, że przepisy krajowe takie jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, dotyczą dziedziny ob-

jętej kompetencjami państw członkowskich, nie wpływa na odpowiedzi, jakich należy udzielić na pytania przedstawione przez sąd odsyłający.

W przedmiocie kosztów

116 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (pierwsza izba) orzeka, co następuje:

1) Przepisy krajowe, takie jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, które, nie przewidując okresu przejściowego, pięciokrotnie podwyższają kwotę zryczałtowanego podatku podlegającego zapłacie od użytkowania automatów do gier w salonach gier, a ponadto ustanawiają podatek proporcjonalny podlegający zapłacie od tej samej działalności, stanowią ograniczenie swobodnego świadczenia usług, zagwarantowanego w art. 56 TFUE, w zakresie, w jakim mogą wstrzymać, ograniczyć lub uczynić mniej atrakcyjnym swobodne świadczenie usług polegające na użytkowaniu automatów do gier w salonach gier na Węgrzech, czego ustalenie należy do sądu odsyłającego.

2) Przepisy krajowe, takie jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, które, nie przewidując ani okresu przejściowego, ani odszkodowania dla prowadzących salony gier, zakazują użytkowania automatów do gier poza kasynami, stanowią ograniczenie swobodnego świadczenia usług, zagwarantowanego w art. 56 TFUE.

3) Ograniczenia swobodnego przepływu usług, które mogą wynikać z przepisów krajowych, takich jak rozpatrywane w sprawie w postępowaniu głównym, mogą być uzasadnione nadrzędnymi względami interesu ogólnego tylko w zakresie, w jakim sąd krajowy po dokonaniu ogólnej oceny okoliczności przyjęcia i wejścia w życie tych przepisów stwierdzi:

– że rzeczywiście spełniają one przede wszystkim cele dotyczące ochrony konsumentów przed uzależnieniem od gry i zapobiegania przestępczości i oszustwom związanym z grami losowymi, przy czym sama okoliczność, że ograniczenie działalności w zakresie gier losowych przyczynia się dodatkowo, poprzez zwiększenie wpływów podatkowych, do zwiększenia wpływów do budżetu danego państwa członkowskiego nie stoi na przeszkodzie, aby można było uznać, że ograniczenie to dąży w rzeczywistości przede wszystkim do osiągnięcia takich celów;

– że spełniają one te cele w sposób spójny i systematyczny oraz

– że spełniają one wymogi wynikające z ogólnych zasad prawa Unii, a w szczególności z zasad pewności prawa i ochrony uzasadnionych oczekiwań, a także prawa własności.

4) Artykuł 1 pkt 11 dyrektywy 98/34/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 czerwca 1998 r. ustanawiającej procedurę udzielania informacji w dziedzinie norm i przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego, zmienionej dyrektywą Rady 2006/96/WE z dnia 20 listopada 2006 r., należy interpretować w ten sposób, że:

– krajowe przepisy ustawodawcze, które pięciokrotnie podwyższają kwotę zryczałtowanego podatku podlegającego zapłacie od użytkowania automatów do gier w salonach gier, a ponadto ustanawiają podatek proporcjonalny podlegający zapłacie od tej samej działalności, nie stanowią „przepisów technicznych” w rozumieniu tego przepisu oraz że

– krajowe przepisy ustawodawcze, które zakazują użytkowania automatów do gier poza kasynami, stanowią „przepisy techniczne” w rozumieniu tego przepisu, których projekty powinny być przedmiotem powiadomienia przewidzianego w art. 8 ust. 1 akapit pierwszy tej dyrektywy.

5) Celem art. 56 TFUE jest przyznanie jednostkom praw w taki sposób, że jego naruszenie przez państwo członkowskie, w tym naruszenie wynikające z działalności ustawodawczej tego państwa, rodzi dla jednostek prawo uzyskania ze strony tego państwa członkowskiego naprawienia szkody poniesionej w wyniku tego naruszenia, w zakresie, w jakim wspomniane naruszenie jest wystarczająco istotne i istnieje bezpośredni związek przyczynowy między samym naruszeniem a poniesioną szkodą, czego ustalenie należy do sądu krajowego.

6) Celem art. 8 i 9 dyrektywy 98/34, zmienionej dyrektywą 2006/96, nie jest przyznanie jednostkom praw, w ten sposób, że ich naruszenie przez państwo członkowskie nie rodzi dla jednostek prawa do uzyskania ze strony tego państwa członkowskiego naprawienia szkody poniesionej w wyniku tego naruszenia na podstawie prawa Unii.

7) Okoliczność, że przepisy krajowe, takie jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, dotyczą dziedziny objętej kompetencjami państw członkowskich, nie wpływa na odpowiedzi, jakich należy udzielić na pytania przedstawione przez sąd odsyłający.”

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

5.3. Inne

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

5.3.1. Gry hazardowe – brak notyfikacji projektu przepisów technicznych – pytanie prejudycjalne.

Postanowienie Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 24 kwietnia 2015 r., V Kz 142/15

Pytanie:

Czy przepis art. 8 ustęp 1 Dyrektywy nr 98/34/WE z dnia 22 czerwca 1998 r. ustanawiającej procedurę udzielania informacji w dziedzinie norm i przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz.U.UE.L.98.204.37 z późn. zm.) może być interpretowany w ten sposób, że brak notyfikacji przepisów uznanych za mające charakter techniczny dopuszcza możliwość zróżnicowania skutków tj. dla przepisów dotyczących swobód nie podlegających ograniczeniom przewidzianym w art. 36 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej brak notyfikacji skutkować powinien tym, że nie mogą być one stosowane w konkretnej sprawie będącej przedmiotem rozstrzygnięcia, zaś dla przepisów odnoszących się do swobód podlegających ograniczeniom z art. 36 Traktatu dopuszczalna jest ich ocena przez sąd krajowy, będący jednocześnie sądem unijnym, czy mimo nienotyfikacji są one zgodne z wymogami art. 36 Traktatu i nie podlegają sankcji braku możliwości ich stosowania.

„1. zwrócić się do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z następującym pytaniem prejudycjalnym dotyczącym wykładni przepisów prawa unijnego:

„czy przepis art. 8 ustęp 1 Dyrektywy nr 98/34/WE z dnia 22 czerwca 1998 r. ustanawiającej procedurę udzielania informacji w dziedzinie norm i przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz.U.UE.L.98.204.37 z późn. zm.) może być interpretowany w ten sposób, że brak notyfikacji przepisów uznanych za mające charakter techniczny dopuszcza możliwość zróżnicowania skutków tj. dla przepisów dotyczących swobód nie podlegających ograniczeniom przewidzianym w art. 36 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej brak notyfikacji skutkować powinien tym, że nie mogą być one stosowane w konkretnej sprawie będącej przedmiotem rozstrzygnięcia, zaś dla przepisów odnoszących się do swobód podlegających ograniczeniom z art. 36 Traktatu dopuszczalna jest ich ocena przez sąd krajowy, będący jednocześnie sądem unijnym, czy mimo nienotyfikacji są one zgodne z wymogami art. 36 Traktatu i nie podlegają sankcji braku możliwości ich stosowania”;

2. zawiesić postępowanie do czasu uzyskania odpowiedzi na pytanie prejudycjalne.

UZASADNIENIE

Do Sądu Rejonowego dla Łodzi - Widzewa w Łodzi wpłynął akt oskarżenia przeciwko G. M. o to, że jako prezes zarządu (...) sp. z o.o. w K. w okresie od 6 lipca 2012 r. do dnia 23 stycznia 2013 r. w barze (...) w A. urządzał gry na automacie (...) o numerze (...) bez koncesji na prowadzenie kasyna gry wbrew obowiązкови wynikającemu z art. 6 ustęp 1 ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych (Dz.U. Nr 201, poz. 1540)

tj. o przestępstwo z art. 107 § 1 kodeksu karnego skarbowego w związku z art. 9 § 3 kodeksu karnego skarbowego

oraz przeciwko M. S. o to, że wynajmując w okresie od 6 lipca 2012 r. do dnia 23 stycznia 2013 r. część powierzchni w barze (...) w A. urządzała gry na automacie (...) o numerze (...) bez koncesji na prowadzenie kasyna gry wbrew obowiązкови wynikającemu z art. 6 ustęp 1 ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych (Dz.U. Nr 201, poz. 1540).

tj. o przestępstwo z art. 107 § 1 kodeksu karnego skarbowego.

Postanowieniem z dnia 13 stycznia 2015 roku Sąd Rejonowy dla Łodzi -Widzewa w Łodzi na podstawie art. 17 § 1 punkt 2 kodeksu postępowania karnego w związku z art. 113 § 1 kodeksu karnego skarbowego umorzył postępowanie przeciwko G. M. i M. S. orzekając także o dowodach rzeczowych oraz o kosztach postępowania.

Sąd Rejonowy uznał, że przepis art. 6 ustęp 1 ustawy o grach hazardowych, zgodnie z którym działalność w zakresie gier cylindrycznych, gier w karty, gier w kości oraz gier na automatach może być prowadzona na podstawie udzielonej koncesji na prowadzenie kasyna gry ma charakter techniczny, oraz wobec faktu, iż nie został on notyfikowany Komisji Europejskiej stwierdził, że nie może być stosowany wobec oskarżonych, a zarazem nie może wypełniać normy blankietowej art. 107 § 1 ustawy kodeks karny skarbowy, iż odpowiedzialności podlega ten, kto wbrew przepisom ustawy lub warunkom koncesji lub zezwolenia urządza lub prowadzi grę losową, grę na automacie lub zakład wzajemny.

Sąd Rejonowy powołał się przy tym na orzeczenie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 19 lipca 2012 r. w sprawach C -213/11, C-214/11 i C-217/11, w którym uznano przepis art. 14 ustęp 1 ustawy o grach hazardowych stanowiący, iż urządzenie gier cylindrycznych, gier w karty, gier w kości oraz gier na automatach dozwolone jest wyłącznie w kasynach gry, za mający charakter techniczny.

Zdaniem Sądu Rejonowego taki sam charakter ma przepis art. 6 ustęp 1 ustawy o grach hazardowych.

Sąd Okręgowy rozpoznając zażalenie Naczelnika Urzędu Celnego I w Ł. na postanowienie Sądu Rejonowego dla Łodzi-Widzewa w Łodzi musi rozstrzygnąć kwestię wykładni prawa europejskiego związaną ze skutkami braku notyfikacji przepisów technicznych ustawy o grach hazardowych. Automaty do gier zakwestionowane w przedmiotowej sprawie były nabyte w Czechach.

Sądowi Okręgowemu z jednej strony znane jest orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wydane na gruncie art. 36 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej dotyczące regulacji odnoszących się do hazardu, które przyznaje państwom członkowskim szeroką autonomię z uwagi między innymi na fakt, iż istnieją pomiędzy nimi znaczne rozbieżności dotyczące wartości moralnych, religijnych i kulturalnych w tej dziedzinie.

Państwa członkowskie korzystają ze swobody w ustalaniu celów ich polityki w dziedzinie organizacji hazardu, a przyjęte przez nie ograniczenia powinny być jedynie ocenione z uwzględnieniem celów zakładanych przez właściwe organy zainteresowanego państwa członkowskiego oraz zapewnienia zamierzonego poziomu ochrony, a także muszą spełniać przesłanki wynikające z orzecznictwa Trybunału w zakresie ich proporcjonalności (wyrok w sprawie C-338/04 Placanica i in., pkt 48, wyroki z dnia 21 września 1999 r. w sprawie C-124/97 Läärä i in., pkt 36; z dnia 21 października 1999 r. w sprawie C-67/98 Zenatti, pkt 34).

Sądowi Okręgowemu znane są również orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w sprawie C-194/94 (CIA Security International S.A.), a także w sprawie C-303/04 (Lidl Italia), w których Trybunał stwierdził, że naruszenie obowiązku notyfikacji powoduje bezskuteczność przepisów technicznych, co oznacza, że nie można się na nie powołać wobec jednostek. W sprawie CIA Security International S.A. Trybunał nie uznał jednocześnie argumentu, iż bezskuteczność takich przepisów wobec osób trzecich stworzyłaby lukę w krajowym porządku prawnym i mogłaby tym samym powodować poważne trudności, zwłaszcza gdy bezskuteczność dotyczy przepisów w dziedzinie bezpieczeństwa.

Sąd Okręgowy znając konsekwencje wynikające z zasady acte éclairé stoi na stanowisku, iż brak jest tożsamości przedmiotu rozstrzygnięcia w przedmiotowej sprawie z rozstrzygnięciami w sprawach CIA Security International S.A. oraz Lidl Italia, gdyż nienotyfikowane przepisy techniczne w wyżej wymienionych sprawach dotyczyły regulacji nie podlegających podobnym ograniczeniom jak hazard, których celem jest ochrona społeczeństwa przed jego negatywnymi skutkami oraz zwiększenie kontroli państwa nad tą sferą, stwarzającą liczne zagrożenia nie tylko w postaci uzależnień, ale także rozwoju struktur przestępczych.

Nie sposób nie dostrzec zatem konfliktu wartości będących przedmiotem ochrony. Z jednej strony bowiem dyrektywa 98/34 ma na celu ochronę swobodnego przepływu towarów oraz uprzednią kontrolę o charakterze prewencyjnym, zaś obowiązek notyfikacji stanowi zasadniczy sposób wykonywania tej kontroli (wyrok w sprawie CIA Security International S.A.), z drugiej zaś stosownie do regulacji art. 36 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej dopuszcza się stosowanie zakazów lub ograniczeń przywozowych, wywozowych lub tranzytowych, uzasadnionych względami moralności publicznej, porządku publicznego, bezpieczeństwa publicznego, ochrony zdrowia i życia ludzi z zastrzeżeniem, iż te ograniczenia i zakazy nie mogą stanowić środka arbitralnej dyskryminacji ani ukrytych ograniczeń w handlu między państwami członkowskimi.

W ocenie Sądu Okręgowego zachodzi w związku z tym potrzeba wykładni przepisu art. 8 dyrektywy 98/34 poprzez ustalenie czy dopuszczalne jest takie jego rozumienie, w myśl którego z uwagi na szczególny przedmiot regulacji zezwalający na ograniczenia wynikające z art. 36 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej dopuszcza się zastosowanie testu oceny nienotyfikowanych przepisów z wzorcem ochrony traktatowej, a dopiero w

razie negatywnego wyniku takiego testu odmowy zastosowania kwestionowanego przepisu.

Trudno bowiem zaakceptować bez zastrzeżeń bezwarunkowy skutek nienotyfikacji przepisów uznanych następnie za mające charakter techniczny, polegający na automatycznym braku możliwości ich stosowania bez jakiegokolwiek oceny czy mieszczą się one w granicach określonych przepisem art. 36 Traktatu w sytuacji, gdy skutek ten doprowadziłby do całkowicie swobodnej organizacji hazardu bez jakichkolwiek ograniczeń i kontroli. Skutek ten, w razie uznania jego bezwarunkowego charakteru, mógłby również destabilizować politykę państwa w przypadku nienotyfikowania przepisów uznanych następnie za techniczne w innych dziedzinach związanych z wymianą towarów i usług mieszczących się w zakresie art. 36 Traktatu.

Stwierdzając konieczność uzyskania wykładni przepisów prawa europejskiego w przedstawionym w pytaniu prejudycjalnym zakresie zasadne było zawieszenie postępowania w sprawie do czasu udzielenia odpowiedzi przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej”.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

6. Przegląd książek i czasopism

(opr. dr Anna Błachnio-Parzych, członek Biura Studiów i Analiz SN)

6.1. Przegląd książek

- P. Wiliński, *Obrońca i pełnomocnik w procesie karnym po 1 lipca 2015 r., Przewodnik po zmianach*, pod red. P. Wilińskiego, Warszawa 2015;
- T. Bojarski (red.), A. Michalska-Warias, J. Piórkowska-Flieger, M. Szwarczyk, *Kodeks wykroczeń. Komentarz*, wydanie 5, Warszawa 2015;
- Ł. Cora, *Zatrzymanie osoby w polskim procesie karnym*, Warszawa 2015;
- *Kodeks karny - część ogólna. Tom 2 Komentarz do art. 32-116*, pod red. M. Królikowski, R. Zawłocki, wydanie 3, Warszawa 2015;
- *Reforma prawa karnego materialnego i procesowego z 2015 roku. Wybrane zagadnienia*, pod red. D. Kali, I. Zwolińskiego, Warszawa 2015
- L. Mazowiecka, *Prokuratura w Polsce (1918-2014)*, Warszawa 2015,
- A. Lach, *Karnoprawna reakcja na zjawisko kradzieży tożsamości* Warszawa 2015
- *Przestępczość w XXI wieku - zapobieganie i zwalczanie. Problemy technologiczno-informatyczne*, pod red. W. Filipkowski, E. Pływaczewski, Z. Rau, Warszawa 2015;
- M. Budyn-Kulik, *Umyślność w prawie karnym i psychologii. Teoria i praktyka sądowa*, Warszawa 2015,
- A. Kiełtyka, A. Ważny, *Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Komentarz*, Warszawa 2015

6.2. Przegląd czasopism

Gdańskie Studia Prawnicze – Przegląd Orzecznictwa 2015 nr 1

- B. Gadecki, *Glosa do wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku w z dnia 24 listopada 2011 r., V Ka 611/11;*

Europejski Przegląd Sądowy 2015 nr 8

- B. Nita-Światłowska, *Stosowanie zasady wzajemnego uznawania w celu ochrony porządku publicznego - europejski nakaz ochrony;*

Monitor Prawniczy 2015 nr 10

- K.J. Pawelec, Dowody w znowelizowanym Kodeksie postępowania karnego – zagadnienia podstawowe;

Monitor Prawniczy 2015 nr 11

- R. Zawłocki, Reforma prawa karnego materialnego od 1.7.2015 r. Uwagi ogólne dotyczące najważniejszych zmian w Kodeksie karnym,
- D. Drajewicz, Nieobecność oskarżonego na rozprawie w znowelizowanym Kodeksie postępowania karnego;

Palestra 2015 nr 5-6

- J. Warylewski, Tajemnica adwokacka i odpowiedzialność karna za jej naruszenie (ujawnienie);
- R. Baszuk, Wpływ nowelizacji Prawa o adwokaturze oraz Kodeksu postępowania karnego na model adwokackiego postępowania dyscyplinarnego;
- B. Kędzierski, Publiczne znieważenie Znak Polski Walczącej;
- P. Poniatowski, Czynny żal sprawcy usiłowania;
- K. Postulski, Zmiany dotyczące wykonywania kary grzywny obowiązujące od 1 lipca 2015 r.;
- M. Aksamitowska-Kobos, Wnioski obywateli polskich kierowane za granicę o przyznanie pomocy prawnej w postępowaniu przed sądami zagranicznymi;
- M. Derlatka, Społeczna szkodliwość podawania się za funkcjonariusza publicznego;
- F. Ciepły, K. Hoffmann, Zaburzenie transu i opętania a ocena poczytalności;
- Z. Kukuła, Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z 21 stycznia 2014 r., II Aka 123/14 (dotyczy znamion oszustwa sądowego);
- M. Kowalewska, Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 30 stycznia 2014 r., II AKa 251/13 (dotyczy zamiaru zabójstwa);
- K. Siwek, Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z 20 listopada 2013 r., II KK 184/13 (dotyczy obligatoryjnego nadzwyczajnego złagodzenia kary);
- A. Bojańczyk, Czy zaniechanie przez sąd skorzystania z inicjatywy dowodowej może być przedmiotem kontroli odwoławczej w znowelizowanym procesie karnym?;
- W. Kotowski, Zawinione potrącenie pieszej;

Państwo i Prawo 2015 nr 6

- M. Derlatka, Kara łączna a racjonalizacja karania;
- T. Grzegorzczak, Kasacja jako nadzwyczajny środek zaskarżenia w sprawach karnych i jej skuteczność w praktyce;
-

- K. Juszka, Wpływ świadczenia pieniężnego na efektywność instytucji warunkowego umorzenia postępowania karnego;
- J. Znamierowski, Konstytucyjne i karnoprosesowe ujęcie prawa do obrony quasi-oskarżonych;

Prokuratura i Prawo 2015 nr 6

- P. Daniluk, Wspólne pożycie jako pojęcie karnoprawne;
- M. Janowski, O możliwości przypisania nieumyślnego czynu ciągłego;
- J. Żylińska, Prawo pokrzywdzonego do informacji procesowej;
- B.J. Stefańska, Przeszukanie a tajemnica dziennikarska;
- J. Kabzińska, Wiedza prawników o psychologii zeznań świadków;
- K. Nowicki, Właściwość miejscowa sądu penitencjarnego;
- A.Kotowski, Z problematyki metody interpretacji językowo-logicznej – uwagi na gruncie dekodowania znaczenia prawno-karnego;
- D. Waclawowicz, A. Zwolińska, Możliwość dostosowania do potrzeb kontradyktoryjnego modelu procesu karnego metodyki wyznaczania rozpraw i posiedzeń oraz sposobu organizacji pracy prokuratora jako oskarżyciela publicznego;
- O. Włodkowski, Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 4 września 2013 r., sygn. III KK 285/131 (dotyczy zachowania polegającego na niezłożeniu sprawozdania finansowego);
- B. Gadecki, Glosa do postanowienia Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 15 grudnia 2010 r., sygn. II AKz 829/10 (dotyczy zwolnienia z tajemnicy bankowej);

Przegląd Sądowy 2015 nr 5

- D. Drajewicz, Znaczenie niezależności prokuratora dla realizacji zasady sprawności postępowania karnego;
- M. Małecki, Usiłowanie podżegania do zabójstwa. Studium przypadku;
- D. Strzelecki, Glosa do uchwały SN z dnia 28 listopada 2013 r., I KZP 12/13 (dotyczy nieobecności oskarżonego na rozprawie w związku ze zmianą trybu postępowania);

Przegląd Sądowy 2015 nr 6

- K. Burdziak, Możliwość udzielenia niezwłocznej pomocy ze strony instytucji lub osoby do tego powołanej;
- J. Duży, Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 10 lipca 2014 r., II AKa 190/14 (dotyczy odszkodowania za niesłuszne tymczasowe aresztowanie);
- J.M. Wojciechowski, Przepięstwo podawania do wiadomości publicznej wyników sondaży w czasie obowiązywania ciszy wyborczej (art. 500 Kodeksu wyborczego);
- J. Kanarek, Ocena prawnokarna czynu w razie spowodowania wypadku w komunikacji przez sprawcę prowadzącego pojazd, będącego w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego;